

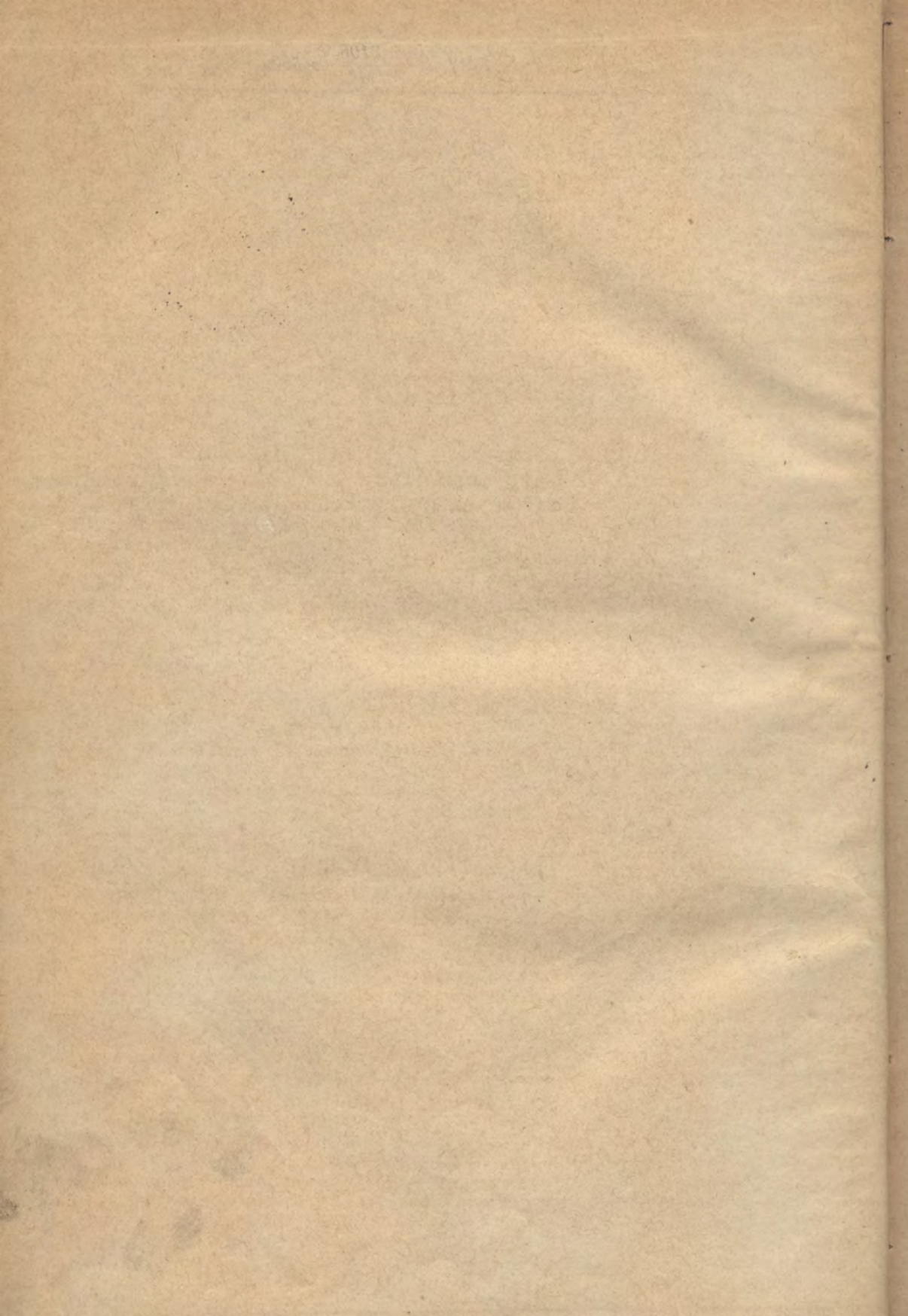
Utastás az új bűntető törvénykönyvhez

343
U 92

Leltári szám: T/10-30.

Kézponti Könyvtár

951.

UTASÍTÁS

a halálbüntetés végrehajtása körül követendő eljárásra nézve.

1.

Midőn halálos ítélet végrehajtásának bekövetkezéséről a kir. törvényszék elnöke hivatalosan értesül, köteles erről a kir. ügyészt bizalmas uton tudósítani s a kellő intézkedéseket megtenni arra nézve, hogy az ítélet, nyilvános kihirdetésének időpontjáig, mely a kir. ügyésszel egyetértőleg tűzendő ki, hivatalos titokként megőriztessék. Különösen a kir. ügyész kötelessége arra ügyelni, hogy az ítélet végrehajtásának bekövetkezése az elítéltnak tudomására ne jusson.

2.

A kir. ügyész, nyomban a törvényszéki elnöktől nyert értesülés után, gondoskodni tartozik arról, hogy a halálos ítélet végrehajtására hivatott közeg (hóhér) a kellő segédlettel együtt mielőbb rendelkezésére álljon.

3.

Halálos ítélet végrehajtására további intézkedésig csak oly egyén alkalmazható, a ki hiteles okmányokkal képes igazolni, hogy ily eljárást már korábban is önállóan és sikeresen teljesített. Más alkalmas közeg hiányában a budapesti kir. ügyész keresendő meg az itteni hóhér kiküldése végett.

4.

Még a 3-ik §-ban előirt intézkedést is megelőzőleg köteles a kir. ügyész az elítéltet a börtönorvos által megvizsgáltatni a végből, hogy nincs-e ez oly testi állapotban (súlyos betegség, erős daganatok a nyakon stb.), mely az ítélet végrehajtásának akadályul szolgálhatna.

5.

Halálos ítélet ünnep- vagy vasárnapokon nem hajtható végre.

343
U 92 — 2 —

6.

Ha a hóhér már rendelkezésre áll, a halálos ítélet reggeli órákban és pedig oly időben hirdetendő ki, hogy az elítéltnak a halálra való előkészülésre még 24 órai időtartama maradjon, mely időre vallásabeli lelkész adandó melléje.

7.

Az elítéltnak nyilvános szemlére való kitétele mellőzendő, és a kir. ügyész arra is köteles szigorúan felügyelni, hogy az elítélt zárkájába idegenek egyáltalában be ne bocsáttassanak, az elítélttel beszélgetést ne folytathassanak, neki semminemű ajándékokat (pénz, szivar, élelem, ital stb.), — a mi a helyzet komolyságával meg nem egyez, — ne adhassanak.

Az elítélttel az utolsó 24 óra alatt a hivatalos közegeken kívül a kir. ügyész előleges engedélye mellett csakis rokonai s azok találkozhatnak, kiknek találkozását maga az elítélt óhajtja.

8.

Az ítélet végrehajtása a kihirdetéstől számított 24 órán túl semmi szín alatt sem halasztandó el.

9.

Az ítélet zárt udvaron, vagy egyébként bekerített helyen, a közönség kizárásával, de legalább 10 tanu mint bizalmi férfiú jelenlétében hajtandó végre. A tanuk községi előljárók (főleg a kivégzendőnek illetőségi helyéről) vagy bizalmat érdemlő más egyének lehetnek.

10.

A végrehajtásnál a kir. törvényszéknek egy birói tagja és a kir. ügyészségnek egy tagja, valamint a kir. törvényszéki orvos, egy második lehetőleg közhivatalt viselő orvos segédlete mellett, tartoznak jelen lenni, kik az ítélet végrehajtásáról a törvényszéknek együttes jelentést tesznek, mely jelentés az igazságügyministeriumhoz is felterjesztendő.

11.

Az ítélet a kivégzésre rendelt helyen az elítélt és a tanuk előtt a törvényszék kiküldött tagja által ismételve kihirdetendő, s a végrehajtás csak ennek megtörténte után foganatosítható.

12.

A kivégzettnek hullája azon időponttól fogva, melyben a törvényszéki orvos a segéd orvossal egyetértőleg a halál bekövet-

keztét határozottan constatálta, még 30 perczen át a bitófán érintetlenül hagyandó, s csak ezután újabb orvosi vizsgálat megtörténtével emelhető le a bitófáról, két óra lefolyása előtt azonban azon épületből vagy zárt helyről, ahol a kivégzés történt, el nem szállítható, sem pedig fel nem boncsolható. A közönség a hullától ezen idő alatt is távol tartandó.

13.

A kivégzettek hullája eltemetés végett ki nem adható, hanem minden külső dísz mellőzésével a lehető legegyszerűbb módon a köztemetőben takarítandó el.

14.

A mennyiben a végrehajtás színhelyének környezetén fenn tartandó külső rend ezt szükségessé tenné, a kir. ügyész katonai segédletet is vehet igénybe.

Budapesten, 1880. augusztus 9-én.

Dr. Pauler Tivadar
igazságügyminister.

UTASÍTÁS

a „fegyház“-büntetés végrehajtása tárgyában.

1. §.

A mostani országos fegyházak közül az illavai, munkácsi és szamosújvári férfi-, valamint a maria-nostrai női-intézetek, a büntettek- és vétségekről szóló büntetőtörvénykönyv (1878. V. t. cz.) életbeléptetése után is „országos fegyházak“ maradnak.

Elnevezés.

2. §.

Az országos fegyházak azon egyének letartóztatására szolgálnak, kik valamely hazai kir. bíróság által jogerejűleg „fegyház“-büntetéssel fenytettek.

Az ily egyének „fegyházak“-nek nevezetnek.

3. §.

Az országos fegyházak feladata az őrizetük alatt levő fegyházakat, ítéleteik határozmányaihoz képest, pontos és szünetlen felügyelet mellett, fogva tartani, s egyszersmind szigorú fegyelmemhez szoktatás, beható vallási oktatás, megfelelő pótnyelvés, tanítás, folytonos munka és példás rend által azok erkölcsi javítását eszközölni.

Feladat.

4. §.

Az országos fegyházakba más, mint jogerejűleg fegyház-büntetésre elítelt egyének be nem fogadhatók.

Befogadás.

A befogadásra írásbeli előleges igazságügyministeri engedély szükséges, melynek kapcsában a fegyház ítéletének (főbevezés esetén ítéleteinek) s az *ítéleti indokoknak* hiteles másolatai, s ha nem magyar nyelven keltek volna (Fiume), azoknak hiteles magyar fordításai is, továbbá a kir. ügyészség által a megállapított minta szerint pontosan kitöltött értesítő-táblázat, s végre a fegyház egészségi állapotát kitüntető fogházi orvosi bizonyítvány is megküldetnek a fegyházeti igazgatóságnak. Az átvétel előtt azonban

a fegyencz a fegyintézeti orvos vizsgálatának vettetik alá, és ez alkalommal kiderítendő: vajjon az nem szenved e ragályos betegségben, mert ezen esetben a felvételt meg kell tagadni.

5. §.

A beszállított fegyenczek egyenkint az igazgató, vagy távollétében ennek helyettese elé állítandók, ahol személyazonosságuk a személyleírás nyomán, a szabadságvesztés-büntetés neme (fegyház) pedig az ítéletek alapján, megállapíttatik; az átvételről az átkiséréssel megbízva volt őrnök megfelelő bizonylat adatik ki.

Hasonlóan az igazgató vagy helyettese fogadja be, illetőleg veszi át, a közvetítő intézetből visszaküldött, a föltételes szabadságról bevont, s a szökésből visszakerült fegyenczeket is.

6. §.

Az átvétel megtörténtével a fegyencz megmosdattatik, megfürösztetik, megfésültetik és rá tiszta fegyenczruha adatik; ezenkívül a férfiaknak haja oly módon, hogy tisztántartásuk megkönnyíttessék, lenyiratik és szakálla leborotváltatik; — saját ruhánemű viselése megengedve nincs.

7. §.

Törzskönyv.

Az intézet törzskönyvébe a beszolgáltatottnak neve, személyleírása, vallása, életkora, állapota, származása, rendes lak- vagy utolsó tartózkodási helye, s egyéb személyes viszonyai, előélete s mostani büntette, a fegyintézetbe érkezésének és leendő kiszabadulásának napja, a beszolgáltató kir. ügyészség neve, s az előírt statisztikai rovatok — 24 óra alatt pontosan bejegyzendőek. A bejegyzésnél a fegyencz a főnebbi pontok felől kikérdezendő, és ha állításai a beszolgáltatási okmányokban foglaltaktól lényegesen eltérnének, a netaláni tévedés földerítésére vagy hiány pótlására a beszolgáltató kir. ügyészség azonnal felszólítandó.

Ugyanezen törzskönyvben jegyzendő fel utólagosan azon időpont is, melyben a fegyencz közvetítő intézetbe szállíttatott, vagy esetleg föltételes szabadságra helyezettett (bünt. tk. 44, 48 és 52. §§.), megkegyelmeztetett, ápoldába vitetett, vagy meghalt.

8. §.

A beszolgáltatási okmányok irattárba helyezés előtt, tájékozás végett az igazgató, lelkész és tanító által tanulmányozandók, minek megtörténtét ezek láttamozással és névaláírásukkal bizonyítják. Különösen fontos esetekben a bíróságtól a bűnügyi iratok, betekintés végett, elkérhetők.

Az erkölcs-javítási észleletek följegyzésére, és a fegyelmi kihágások nyilvántartására, minden értesítő-táblázathoz megfelelő nyomtatvány csatolandó.

9. §.

A befogadott fegyencztől minden, ami rajta s vele van, az őrpaparnacs-nok jelenlétében egy, e tekintetben az igazgató által külön megbizott, főfegyőr által elvétetik; a ruhák kitisztíttatván, az őrpaparnacs-nok által megbecsültetnek, a fegyencz jelenlétében ennek nevével megjelöltetnek, s a raktárban elhelyeztetnek. Minden őrizet alá vett tárgy az e czélra rendelt könyvbe bejegyeztetik; e jegyzék a fegyencz előtt felolvastatván, általa aláírandó, vagy keresztvonásával ellátandó.

Fegyenczek ruhá-
neműi.

A fegyencz pénze s netaláni ékszerei az őrpaparnacs-nok által jegyzék mellett az ellenőrnek adatnak át.

10. §.

A fegyenczek nagyon elviselt ruhái, melyek megfoltozva sem volnának használhatók, úgy a kitisztíthatlanok, elmocskoltak s a könnyen romlásnak indulók, továbbá az életfogytiglan vagy 5 évnél hosszabb időre ítéltnek bármily ruhái őrizet alá nem vétetnek.

Az őrizet alá nem vett ruhákat a fegyencz haza küldheti, vagy az igazgatóság közvetítése mellett más, a szabaduláshoz közelálló, fegyencznek átadhatja, vagy végre ezek az ellenőr által eladatnak és azok ára az illető tulajdonos javára iratik.

11. §.

A raktárba helyezett ruhák épségben tartásáért első sorban a közvetlen kezeléssel megbizott főfegyőr, másodsorban pedig a raktárra felügyeletet gyakorló gondnok, vagy a gondnoki teendőkkel megbizott fegyintézeti hivatalnok, felelős s mindkettő esetleg kártérítésre is kötelezhető.

12. §.

Minden fegyencz — a beszállítás közben megbetegültek kivételével, — még beszoigáltatása napján magánzárkába helyeztetik, és ha három évig vagy ennél hosszabb ideig tartó fegyházra ítéltetett: egy évig, — a három évnél rövidebb időre elitelt pedig büntetése tartamának egyharmad része alatt, — az istentisztelet és iskolai oktatás kivételével, — mindenkitől elkülönítve éjjel és nappal magánelzárásban tartatik (bünt. tk. 30. §.).

A büntetés kez-
dete.
Magán-
elzárás.

A büntetésnek egy évet, illetőleg egy harmadot fölülmuló

része az elítéltnak akarata következtében sem tölthető magánelzárásban.

A fegyencz a beszállítás után azonnal fegyintézeti rendes ételmezésben részesül ugyan, de három hétig az összes ételilleményeknek csak kétharmad részét kapja; ugyanezen idő alatt foglalkozásban nem részesül, magaviseletére és bűnbánatának fölkelésére gyakrabbi látogatások útján különös figyelem fordíttatik; egyedüli olvasmányul az e célra írt külön imakönyvet, s ezt is csak tíz nap mulva, kaphatja meg. A visszaesők e magánelzárás kezdetén négy hétig részesülnek ily bánásmódban.

13. §.

A három illetőleg négy hét elteltével a magánelzárás további tartama alatt a fegyencz, — az illető lelkész által vallási és erkölcsi, a tanító által pedig elemi ismereteire nézve megvizsgáltván, — az igazgató által, ezek meghallgatása után, esetleg a megfelelő iskolai osztályba soroztatik, s a neki kijelölt iparág körébe vágó munkával elláttatik; az igazgató, lelkész, tanító és az iparüzletvezetők részéről ezután naponként összesen legalább két látogatásban részesítendő.

14. §.

A magánelzárás nem alkalmazható, ha a fegyencz testi vagy szellemi épségét közvetlenül veszélyezteteti, s félbeszakítandó, mihelyt ily veszély jelenségeit az orvos észleli s bejelenti (bünt. tk. 32. §.); — e végből az orvos a magánzárkákban levő fegyenczeket gyakrabban meglátogatni, s az egészségügyi nyilvántartási jegyzőkönyvben minden egyén számára külön lapot nyitni, erre annak testi és lelki egészségéről szerzett észleleteit s a betegségek lefolyását röviden bejegyezni, és ezt fontosabb esetekben, netaláni további intézkedés végett, az igazgatónak bemutatni tartozik.

15. §.

Ha a magánelzárás, az előbbi szakaszban meghatározott okból, a büntetés kezdetén nem foganatosíttatott, vagy félbeszakított: az, amennyiben a félbeszakítás okai megszűntek, a büntetés tartamának első felében utólag alkalmazandó.

A büntetési idő felén túl, fegyelmi büntetés esetén kívül, magánelzárásnak nincs helye (bünt. tk. 33. §.), ide nem értvén az 1880. évi XXXVII. t. cz. 36. §-a alkalmazásának esetét.

16. §.

Azokra, akik életfogytig tartó fegyházra vannak ítélve, a magánelzárás csak a büntetés megkezdésétől számítandó tíz év

alatt, ezentúl pedig csak mint fegyelmi büntetés alkalmazható (bünt. tk. 34. §.).

A sötét magánzárkába való elzárás mint birói büntetés az 1880. évi XXXVII. t. cz. 35. §-a értelmében hajtatik végre.

17. §.

Azon idő elteltével, melyen keresztül a magánelzárás éjjel és nappal foganatosítandó, a fegyenczek csak éjjel és munkaszünet idején helyezendők el magánzárkákba (bünt. tk. 29. §.), nappal pedig munkaközben és séta alatt a következő osztályok szerint különítendők el:

az *első osztályba* sorozandók a 24 évnél fiatalabb fegyenczek ;
a *másodikba* a 24 évnél idősebbek ;
a *harmadikba* a visszaesők.

Ezekén kívül az igazgatóra bízatik, hogy a műveltebb fegyenczek számára külön osztályt, továbbá az elkövetett büntettek neme, a letartóztatás ideje alatt tanúsított magaviselet és erkölcsi javulás foka szerint, még egyéb osztályokat is alakíthasson, amennyiben t. i. az intézet helyi viszonyai ezt megengedik. Azok, kik komolyságuk-, megbízhatóságuk- és erkölcsi javulásuknak kétségtelen jeleit adták: ruháikra alkalmazandó jelvényekkel tüntethetők ki.

18 §.

Az egyes osztályok istentisztelet alkalmával, séta közben, s minden más foglalkozás nélküli időben, feltétlenül elkülönítendők.

19. §.

Addig is, míg az orsz. fegyházak kellő számu magánzárkákka lesznek ellátva, az igazgató különös gondot fordítson arra, hogy ha már a magánelzárás oly időtartamon át, mint ezt az előző szakaszok rendelik, nem foganatosítható: mégis ez minden beszélített fegyenczre kivétel nélkül, és pedig lehetőleg a szabályszerű időt megközelítőleg alkalmaztassék.

20. §.

A fegyenczekkel való bánásmód mindig komoly és szigorú, de emberies és igazságos legyen; egyesek zaklatása és bántalmazása ép úgy tilos, mint mások előtérbe állítása.

A fiatalok vallás-erkölcsi oktatására, pótnyelésére, iskolai tanítására, munkáltatására és egészségének megőrzésére különös gond fordítandó.

A fegyenczek rendszerint harmadik személyben szólítandók.

Osztályo-
zás.

Bánás-
mód.

21. §.

Vissza-
esők.

A visszaesők fokozott szigorú bánásmódban részesítendők ; egy éven át minden kedvezményből föltétlenül kizárandók.

22. §.

Napirend.

A fegyenczek napirendje a hétköznapiakra következőleg állapíttatik meg :

A nyári hónapokban 5 órakor, a téli hónapokban pedig 5 $\frac{1}{2}$ -kor, a meghatározott jeladásra felkelnek, szájukat kimossák, megmosdanak, megfésülködnek, felöltöznek, ágyukat megvetik és holmijukat rendbe hozzák. Ekkor mindenki csendesen elvégzi reggeli imáját.

Nyáron 5 $\frac{1}{2}$ -kor, télen 6-kor a második jeladásra az ajtók felnyitása után a folyosón sorakoznak, s egymásután lépdelve a munka termekbe indulnak. Itt a munkafelügyelőnek átadtván, mindenki elfoglalja kijelölt helyét és dolgozik reggeli 8 óráig. Ekkor egynegyed órai munkaszünet áll be, miközben a fegyenczek közt reggeli levesük kiosztatik. 8 $\frac{1}{4}$ órakor a munka újra megkezdődik és foly 12-ig ; e közben azonban mindjárt 8 $\frac{1}{2}$ óra után az igazgatóhoz és orvoshoz jelentkező fegyenczek az illetők elé osztályonként, a lelkészek elé kívánczók a lelkészekhez egyenként, az iskolába járók pedig, az igazgató által kiadott tanrendben meghatározott időben, együtt iskolába vezettetnek. Ezen helyekről visszatérvén, ezek is a munkákhoz fognak. 10-kor kezdődik a fegyenczek sétálása oly formán, hogy azok a fegyintézet területén belül, s az igazgató által kijelölendő rendben, köralakban, osztályonként egy-egy órát sétálnak egyenként, mérsékelt gyorsasággal és hallgatag lépdelvén egymásután, mintegy 5 lépésnyi távolban. A sétából visszatértek ismét a munkához látnak.

A séta ideje egészségi tekintetből az orvos véleménye alapján az igazgató által egy órával meghosszabbítható.

A magánelzárásban levők ezen sétájukat a többi fegyencztől elkülönítve, s amennyiben a helyi viszonyok megengedik, egyenként végezik (bünt. tk. 31. §.).

Tizenkét órakor az adott jelre egy órai munkaszünet áll be. Ez alatt a műhelyek kiszellőztetnek, a fegyenczek pedig zárkáikba visszavezettetnek, hol egésznapig kenyerüket átveszik, s a kapott ebédet elköltik. Az ebéd utáni idő imával, hasznos könyvek olvasásával, s az iskolai feladványok kidolgozásával tölthető el ; lefeküdni s aludni tilos.

Egy órakor ismét megkezdődik a munka ; 2 órakor azok mennek sétálni, a kikre délelőtt nem került a sor ; az illető iskolakötelesek pedig az igazgató által meghatározott időpontban, tanóráikra távoznak. A munka délután 5 óráig tart, a mikor negyed-

órai szünet állván be, 5 $\frac{1}{4}$ -kor újra kezdődik és foly a nyári hónapokban 8 $\frac{1}{2}$, a téliekben pedig 8 óráig. Ekkor a fegyenczek az adott jelre munkáikat a kijelölt helyekre teszik, és egyenként számba vétetvén, a munkafelügyelő által a fegyőröknek átadatnak és a hálózárkákba kísértetnek.

Szombaton délután a munka egy órával korábban szűnik meg, és ezen idő arra fordítatik, hogy a fegyenczek lábbelijüket megkenjék, és kezeiket, arcukat, nyakukat megmossák, illetőleg nyáron minden héten, a hűvösebb és hideg évszakokban pedig minden második héten, megfürödjenek.

A fegyenczek este a hálózárkákba érkezvén, vacsorájukat elköltik, azután felöltözve csendesesen vannak a legközelebbi jeladásig. Ezen idő alatt tanulhatnak, és iskolai feladványaikat készíthetik el, vagy olvashatnak, vagy más csendes munkát végezhetnek.

A 9 órakor történő jeladásra mindenki esti imáját csendesesen végezve, ágyát megveti, levetkőzik, ruháját megtisztítva ágya mellett rendbe rakja, s lefekszik; felöltözve lefeküdni tilos; a lefekvés után járkálni, vagy az éjjeli csendet zavarni, egyáltalán nem szabad; az éjjeli lámpa a hálózárka szabályszerű világítására legalkalmasabb helyre tétetik.

Amennyiben, a kellő számu zárkák hiánya miatt, egyelőre közös hálózobák fognának használtatni: mindenkinek külön ágy adandó, melyek egymástól legalább egy meter távolságra helyezendők; két egyénnek egy ágyba feküdni büntetés terhe alatt tiltatik.

A napirend megtartása fölött, huszonnégy óránként váltokozva, mindig egy hivatalnok őrködik.

23. §.

A vasárnapi és ünnepnap rend a következő:

A felkelésre egy órával későbbben adatik jel, mint hétköznapokon;

a fegyenczek a hálózárkákából, mihelyt a világosság megengedi, osztályonként sétára bocsáttatnak; a harmincz évnél fiatalabbak a közös sétaudvarokon az erre kirendelt fegyőrök által katonai mozdulatokra és testtartásra oktattatnak; ez után a reggeli leves osztatik ki; 9 órakor a folyosón osztályonként sorba állittatnak, ekkor az igazgató, vagy az általa megbízott hivatalnok által, a fegyenczek megvizsgáltatnak, hogy elegendő tiszták és ruháik nem rongyosok e?

A szemlén az orvos, az általános egészségi állapot megfigyelése végett, szintén jelen van.

E szemle bevégeztével 10 órakor a fegyenczek vallásfelekezetek szerint egymás után templomba vezettetnek, s az ünnepé-

lyes istentiszteleten kivétel nélkül s mindvégig jelen lenni tartoznak; az istentisztelet után zárkáikba visszatérnek, ahol a délig hátralevő időt csendességben töltik.

Délután 2 órakor ismét istentisztelet és vallási oktatás van, a melynek befejezte után erkölcsös és ismeretterjesztő tárgyu felolvasások tartatnak a fegyenczek külön osztályainak. Mindenik lelkes és tanító havonként legalább egy felolvasást köteles tartani, melynek tárgya az igazgatónak előlegesen bejelentendő.

Különben az egyes osztályok épen úgy töltik az időt, amint ezt a 22. §. a munkautáni időre a hétköznapiakra megszabja, csak-hogy, a fegyőrségre való tekintetből, a zárkák lezárása d. u. 5 órakor már megtörténhetik.

A levélírást a fegyenczek az istentisztelet után végzik.

A lefekvésre egy órával előbb adatik jel, mint hétköznapiokon.

24. §.

Az ezen napirendben foglalt szabályok — a mennyiben az időbeosztást illetik, — a magánelzárásban levő fegyenczekre is alkalmazandók.

25. §.

A keresztény vallású fegyenczek felekezeti ünnepeiken nem dolgoznak, és istentiszteletben, ugyyszintén vallási oktatásban, részesíttetnek.^{1) 2)}

26. §.

A mózesvallásuak évenkénti nagy ünnepeiken szintén felmentvék a munkától, s egy órára, istentiszteletük teljesítése végett az e célra kijelölendő terembe gyűlnek.³⁾ Külön főzetű ételben csakis husvéti ünnepeik alatt s ekkor is oly feltétel mellett része-

¹⁾ A görögkeleti hitvallásuak munkaszünetes ünnepei ezek: ujév, vízkereszt, Sz.-Sebők, a három szt.-hyerarcha, gyertyaszentelő b. asszony, gyümölesoltó b. asszony, Szt.-György, keresztelő Szt.-János, Péter és Pál, Illés próféta, úrszin-változása, nagyboldogasszony, János fővétele, kisasszony napja, sz.-kereszt felmagasztaltatása, Sz.-Paraskeva, Szt.-Demeter, Sz.-Mihály arkangyal, boldogasszony avatása, Sz.-Miklós, karácson, Szt.-István, husvét-hétfő, áldozó-csütörtök, pünkösd-hétfő.

²⁾ A mindkét felekezeti protestánsok, ugyszintén az unitáriusok munkaszünetes ünnepei a következők: a három ugynevezett sátoros-ünnep: karácson, husvét, pünkösd és pedig két, illetőleg Erdélyben három ünnepnappal, nagy-péntek, áldozó-csütörtök, ujév napja, s azt megelőzőleg az év utolsó napjának délutánja.

³⁾ A zsidó-ünnepek a következők: Peszach (husvét), Niszan hó 15-és 22-én, Sebuoth (pünkösd), Szivan hó 6-án és 7-én, Roshasanah (ujév), Tisri hó 1-én és 2-án, Jom-hakkipur (kiengesztelési vagy hosszú nap), Tisri hó 10-én, Sukkoth (sátoros ünnep), Tisri hó 14-, 15-, 22-én és 23-án, végül minden szombat.

sülnek, ha a különfözetű ételek ingyenes beszolgáltatására illető hitközségük önként vállalkozik.

27. §.

Minden osztályon elzárt, felül nyílással ellátott, kérelmi szekrény függesztendő ki, melybe minden fegyencz, ha elővezetetését mellőzhetőnek tartaná, az igazgatóhoz írásban intézett kérelmét sajátkezűleg behelyezheti; a kérelemhez szükséges írószert az osztályfelügyelő főfegyőr szolgáltatja ki; a szekrények, a kérelmi lapok kivétele végett, hetenként kétszer az igazgató elé vitetnek.

28. §.

A fegyenczek önmagukat nem élelmezhetik, hanem csak az előírt fegyintézeti élelmezésben részesülnek (bünt. tk. 29. §.).

Élelmezés.

29. §.

Minden fegyencz köteles a kijelölt órákban folytonosan és szorgalmasan dolgozni, a munka nemét, — mely az első időben fárasztó legyen, — az orvos előleges meghallgatásával az igazgató határozza meg.

Munkakényszer.

A magánelzárásban levő fegyenczek munkájukat zárkáikban teljesítik.

30. §.

A munkához való beosztásnál szem előtt tartandó, hogy: a mely fegyencz valamely a fegyintézetben űzött mesterséget tud, lehetőleg abban, vagy valamely hasonló munkában alkalmaztassék; különben pedig taníttassék meg azon munkára, melyet értelmi befogásának kisebb vagy nagyobb mértékéhez, korához, hajlamához és testi erejéhez képest, legkönnyebben és leghamarabb megtanulhat, s viszonyainál fogva kiszabadulása után is folytathat.

31. §.

Fegyintézeten kívül csupán közmunkára és csak akkor alkalmazhatók a fegyenczek, ha őket a többi munkásoktól elkülöníteni lehetséges (bünt. kt. 29. §.).

Közmunkának állami felügyelet alatt az állam hasznára végrehajtandó munkálatok (kőfejtés, útépités, gátemelés stb.) neveztetnek.

32. §.

A testi egészségre ártalmas munkanemek a fegyintézetben meg nem engedhetők; új munkanemek csakis az igazságügyminisztérium jóváhagyása mellett honosíthatók meg: azoknál főtekintet a fegyencz jövője hasznos biztosítására fordítandó.

A munka tisztajövedelme az államkincstárt illeti meg.

33. §.

Munkaju-
talom.

A fegyenczek munkakedvük ébresztésére, de főleg azon célból, hogy kiszabadulásuk után rögtön ellátás nélkül ne maradjanak, — munkájuk után pénzbeli jutalmat kapnak; e tekintetben három osztályba soroztatnak, a következő elvek szerint:

az első osztályba soroztatnak azok, kik valamely mesterségben már annyira jártasak, hogy önállóan hibátlan és jó munkát képesek előállítani, s ezenfelül kitünően jó viseletűek;

a második osztályba azok soroztatnak, akik valamely mesterségben tökéletes képzettséggel ugyan még nem bírnak, de kellő útmutatás és felügyelet mellett elfogadható munkát készítenek, és különben magaviseletük jónak mondható;

a harmadik osztályba tartozik minden fegyencz mindaddig, míg mesterségében annyi jártasságot szerez, amennyi a második osztályba való felvételhez — a jó viselet föltétele mellett — megkívánatik; továbbá minden fegyencz, kit az igazgató rossz viselete miatt ezen osztályba soroz vagy leszállít.

Szintén a harmadik osztályba sorozandó továbbá: minden fegyencz beszolgáltatása napjától számítva három hónapon át, még azon esetben is, ha valamely munkanemet tökéletesen ért; és minden visszaeső büntetett félévig beszolgáltatásától számítva.

Minden fegyencz az általa végzett munka tiszta jövedelmének egy megállapított hányadában, éspedig: az első osztályban $\frac{1}{5}$, a második osztályban $\frac{1}{6}$ részben részesül; a harmadik osztályba sorozottak jutalom-hányada a segélyalap javára esik.

Ha a fegyencz-munkaerő bérbe van adva: a jutalmat a bérleti szerződések határozzák, azonban a különböző munkaosztályok az ily szerződések kötésénél a lehetőségig szintén figyelembe veendőek.

A házimunkások azon osztály szerint, melybe sorozvák, az elsőben 4, a másodikban 3 krajczár napibért kapnak.

Az osztályozást az üzletvezető tiszt ajánlatára, személyes meggyőződés után, az igazgató eszközli.

34. §.

A fegyencz büntetési idejének leteltéig, esetleg feltételes szabadságra bocsátásáig, nem kapja meg jutalomdíjait, hanem azok az ellenőr által vezetendő főkönyvben személyenként nyitandó számlákon, valamint a neki kézbesítendő munkakönyvben, javára iratnak, és gyümölcsözőleg kezeltetnek. Azonban az ezen pénzek után járó kamat nem a fegyenczet illeti. (Lásd 41. §.).

35. §.

A fegyenczek keresménye végrehajtás alá nem esik; de azon

kárt, melyet a rájuk bízott munkaanyagban, vagy az intézet tulajdonához tartozó tárgyakban, roszakaratból vagy vétkes vigyázatlanság által okoznak, kötelesek az igazgató határozata alapján keresményükből megtéríteni.

Az egyes iparágak megtanulásával járó elkerülhetlen anyagrontás és a véletlenül bekövetkezett kár esélyei az intézeti iparűzletet terhelik.

36. §.

A fegyencz büntetésének ideje alatt keresményével nem rendelkezhetik s így azt el sem költheti; csak kivételképen engedhető az meg a jobb viseletűeknek, a következő czélokra: Kedvez-
mények.

a) szegény szülők, házastárs, gyermekek, vagy testvérek segélyezésére;

b) országos csapásoknál jótékonyság gyakorlására;

c) a büntette által okozott kár önkéntes megtérítésére vagy kárpótlására;

d) szappan, fogkefe, fésű, ruhaseprű, fénymáz stb. tisztasági cikkekre, ivópohárra és evőeszközökre;

e) a kiszabadulás után folytatni szándékoltt mesterség műszereinek vagy anyagszereinek beszerzésére;

f) erkölcsös vagy tanulságos könyvek vásárlására, író- s rajzszerekre és levelek bérmentesítésére;

g) jobb élelmi cikkekre (szalonna, fehérkenyér, tej, vaj, turó, gyümölcs, cukor s ef.) és fél liter borra minden hónapban egyszer, továbbá a király Ő Felsége születése és Szt.-István király napján, de csak azon kitünően jó viseletűeknek, a kiket az igazgató e kedvezményben esetről-esetre részesíteni méltóknak tart.

37. §.

A főnebbi kedvezmények közül a g) alattiakra a munkajutalomból a kitünő viseletű fegyenczek $\frac{1}{5}$, a megrovás alá nem esők $\frac{1}{6}$ részt költhetnek el; a fegyelmi fenyítékek szigorúbb nemével (80. §. 3 — 8-ik pontja) sújtottak ezen fenyíték kiállításától számítva, a visszaesők pedig a fegyintézetbe való beszállításuktól fogva egy éven át e czimen semmit, azután pedig jó viselet mellett $\frac{1}{7}$ részt költhetnek el; a többiekre elkölthető összegek meghatározása az igazgatóság belátására bízatik.

38. §.

A dohányzás, bagózás és burnótozás szigoruan tiltatik.

39. §.

Az elhalt fegyencz keresménye, a temetésére fordított összeg levonása után, az illetékes gyámhatóság útján a szegénysorsu öz-

vegynek, keresetre még nem képes gyermekeknek és a munkaképtelen szülőknek kiadatik; ilyenek nem létében a fegyencz-segélyalap javára számoltatik el; a magával hozott s levélben kapott pénzek és egyéb értékek a tartási költségekre fordíttatnak, vagy ha ezek kifizetve volnának, a törvényes örökösöknek minden esetben kiadandók.

40. §.

Azon pénzek, melyeket a fegyencz magával hozott az intézetbe, vagy a melyek számára ajándékkép küldetnek be, a 34. §-ban írt szabály szerint kezeltetnek azon megszorítással, hogy ily pénzen a fegyencz a 36. §. g) pontja alatt említett kedvezményekben nem részesíthető.

E pénzek a fegyencznek kiszabadulásakor kamatostul adatnak ki.

41. §.

A fegyenczek munka-jutalmának kamatai a következő czélokra fordíttatnak: oly fegyenczek fölruházására, kiknek kiszabadulásukkor ruhájuk nincsen, és ezt keresményükből sem képesek szerezni; továbbá elhalt fegyenczek temetésének költségeire, ha azok hátramaradt keresménye ezekre elég nem volna; végül oly teljesen vagyontalan kiszabadulóknak 20 frtot meg nem haladható összeg erejéig való mérsékelt segélyezésére, akik, az igazgató lelkész és tanító megegyező véleménye szerint, megjavulásuknak kétségtelen jeleit adják.

42. §.

A munka-jutalom kifizetése.

A fegyencz kiszabadulásakor az őt illető pénzből csak annyit kap kezeihez, amennyi megteendő útjára elegendőnek mutatkozik, a többi pedig leendő tartózkodásának postaállomására az ő czimére elküldetik, s a postai feladási vevény, saját igazolására, elismervény mellett neki kiadatik.

43. §.

Iskola.

A fegyintézeti iskola három osztályból áll: az elsőbe (kezdő osztály) azok kerülnek, kik az elemi ismeretekben semmi, vagy csak kevés jártassággal birnak; a második (haladó) osztályba az elemi ismeretekben haladottabbak, a harmadik (polgári) osztályba az elemi ismeretekben már teljesen jártasak, s így kimerítőbb ismeretek elsajátítására is képes fegyenczek, soroztatnak.

A kezdő és haladó osztályok szükség szerint alosztályokra különíthetők.

44. §.

Tankötelesek.

Minden 30 éven aluli fegyencz iskolaköteles, s ismereteinek foka szerint valamelyik osztályba soroztatik; azonban az ennél

idősb fegyenczek is, saját óhajításukra vagy az igazgató rendeletére, tanításban részesítendők.

Az iskolába való önkéntes belépés a folyó tanév egész tartamára tanköteleességet szül.

Az újonnan befogadottak negyedévenként gyülekezve kezdenek meg az iskolalátogatást, amennyiben a tanítás érdeke ezt így kíváná.

45. §.

Az igazgató, a tanító véleményének meghallgatása után, a tanköteles korban levők közül is felmentheti az iskola-látogatás alól azokat, kik beszolgáltatásukkor az intézeti iskolában előadott ismeretekben tökéletes jártassággal bírnak, vagy ezt büntetésük folyama alatt az intézetben megszerzik, vagy kiknél, a szellemi felfogó képesség hiánya miatt, az oktatás hosszabb időn át is eredménytelen maradt.

46. §.

Az egyes osztályok tanóráinak számát, mely hetenkint ötnél kevesebb s nyolcznál több nem lehet, a tanítók meghallgatásával, az igazgató határozza meg; ő állapítja meg a tanulók számát, mely azonban osztályonként ötvenet meg nem haladhat.

Felekezeti ünnep az oktatást s az iskola-látogatás kötelezettségét nem függeszti föl.

Az iskolai rend fentartása érdekében a tanításon egy fegyőr folytonosan jelen legyen.

47. §.

A tantárgyak az első tanosztályban: az olvasás, írás és szám-tan (fejbeli és jegyekkel számolás, s a hazai mértékek és pénzek) elemei; a második tanosztályban, az előbbiekben való továbbképzés és ezenkívül a helyesírás szabályai, hazai földleírás s történet, és a gazdaságtan (földmívelés, állattenyésztés és kertészet) elemei; harmadik osztályban: az előbbi osztály tananyaga bővebben, ezenkívül az egyetemes földleírás alapvonalai, a természetrajz és természettan olvasmányokban (tekintettel a hazai mezőgazdaságra és iparra), magyar nyelvtan, polgári jogok és kötelességek, és a polgári ügyiratok.

Rendkívüli tárgyak: ének, rajz és testgyakorlat, tekintettel a katonai gyakorlatokra.

48. §.

Minden csütörtökön s évenként július hóban iskolai szünet tartatik.

49. §.

A hitelemző és erkölcsi oktatást az illető lelkészek adják saját hiveiknek; ezek vallás-ismereteik szerint öt különböző osz-

Hittani-
tás.

tályba soroztatnak, s az egyes osztályok hetenként egy-egy órai tanszerű oktatásban részesülnek.

Minden vasárnapon és ünnepen egyházi beszéd tartandó.

Az előbbi szakaszban érintett szünet a hitoktatásra is vonatkozik.

50. §.

A helyi-
ségek
tisztán-
tartása.

Az intézet minden helyisége tisztán tartandó. A munkaszobák és hálózárkák naponként kisépertetnek és a szükséghez képest felsuroltatnak, s a folyosókkal együtt minden évben egyszer kimeszeltetnek.

Az ürüléksebrek és árnyékszékek, valamint a kórház-helyiségek rendszeren fertőtlenítendők.

51. §.

A légváltoztatás eszközlése végett alkalmazott készülékek jó karban tartására különös figyelem fordíttassék.

A helyiségek naponkénti szellőztetésére, úgy azok hőmérsékletének fentartására nézve az orvos útmutatásai irányadók.

52. §.

Ragály ki-
törése.

Ragályos betegségek kitörése esetén az intézeti orvos által szükségesnek talált, vagy az igazságügyministerium által megrendelt intézkedések feltétlenül, s a legnagyobb pontossággal, teljesítendők.

53. §.

Fürdés.

A nyári évszakban az egészséges fegyenczek hetenként egyszer hideg vízben fürödnek; a többi évszakokban minden egyén kéthetenként meleg fürdőt kap; poros munkával foglalkozó fegyenczek pedig télen át is hetenként fürödjenek. A betegek fürdéséről az orvos belátása szerint rendelkezik.

54. §.

Tisztasági
szabályok.

A fegyenczek ágyszalmája minden félévben ujjal cseréltetik fel; fehérneműek hetenként, az ágyiruhák kéthetenként tisztákkal váltatnak fel. Minden egyénnek hetenként kétszer tiszta kapcza adassék.

55. §.

A létszám
nyilván-
tartása.

A hálózárkákban az ágyak fölé kis táblácska függesztetik, melyre feliratik: az illető fegyencz törzskönyvi száma, kiszabadulásának éve s napja; a folyosón a hálószoza ajtaja mellé egy fekete tábla akasztatik, amelyre a bent elhelyezett fegyencz, vagy fegyenczek, száma és osztálya följegyeztetik; minden osztályon összesített létszámtábla függ, melyen a kórházban levő betegek és fegyelmi fenyték alatt állók száma is kitüntettetik.

Minden fegyencz a törzskönyv adatainak rövid kivonatát tartalmazó lapocskával láttatik el, melyet magánál tartani, s a hivatali személyzet tagjai kívánatára előmutatni tartozik.

56. §.

A fegyenczek betegségük esetén gondos gyógyításban részesülnek, s ha az orvos szükségesnek találja, a kórházba szállítatnak, ahol minden betegnek ágya fölé egy táblácska függesztetik, melyre az illetőnek törzskönyvi száma, a kórházba történt felvételének napja, betegségének latin neve, s a naponként megszabott étadag felíratik.

Kórházi
szabá-
lyok.

A ragályos betegségben szenvedők külön szobában, s egymástól elkülönítve ápoltatnak.

57. §.

Ha a betegség oly csekély, hogy a mellett az egyén dolgozhatik, kívánsága folytán munkával láttatik el, vagy kórházba való fölvétel nélkül járólag gyógykezeltetik.

58. §.

Ha valamely fegyencz netalán elmebetegségbe esik, a szükséges elővigyázati szabályok azonnal alkalmazandók, s az illetőnek elme-gyógyintézetbe leendő elszállítása iránt haladéktalanul jelentés teendő.

59. §.

Ha a fegyencz súlyos betegségbe esnék, és bizodalmát bíró más orvos segedelmét is használni kívánná: akkor, ha az egyáltalán lehetséges, azon orvos is meghivandó a beteg állapota felett tartandó orvosi tanácskozásra. De ez mindenkor az illető fegyencznek vagy családjának költségére történjék.

Ugyanily esetben megengedett az is, hogy a fegyenczhez, ha úgy kívánná, a fegyintézeti rendes lelkészen kívül más lelkész is meghivassék.

60. §.

A kórházra való gondviselés és a rend fentartása egy általánosan oda rendelt főfegyőrre bízatik.

A betegeknek közvetlen ápolására fegyenczek használtatnak, kiknek megválasztása az igazgató és az orvos egyetértésével történik.

Betegápolók.

Az ápolók jutalomdíja ugyanaz, ami a házimunkásoké. (33. §.).

61. §.

Azon esetben, ha valamely fegyencz büntetési idejének letelekor oly beteg, hogy az intézetből való távozása egészségi állapotára, az orvos véleménye szerint, káros hatást gyakorolna, saját kívánságára felüdüléseig továbbra is a kórházban tartható.

Betegség
az elbo-
csátás
idején.

A ragályos betegségben szenvedők felgyógyulásukig az intézetből el nem bocsáttatnak.

62. §.

A holt-
testek el-
takari-
tása.

Az elhalt fegyencz hullája, amennyiben az orvos egészségi rendészeti szempontból egyebet nem javasolna, az intézet halottas kamrájában kiteríttetik, a következő napon pedig esetleg tudományos bonczvizsgálat alá vétetik; ennek megtörténtével, vagy a bonczolás elmaradása esetében a halál bekövetkezése után 48 óra múlva, midőn a halál bizonyos volta az orvos által kétségtelennek jelenttetett ki, a hulla, tiszta fehérneműbe öltöztetve és egyszerű fakoporsóba helyezve, vallásos szertartás mellett eltemettetik. A vallásos szertartás csendben s lehetőleg olyankor történjék, midőn a fegyenczek délben zárkáikba visszavonulva vannak.

A fegyencz elhunytáról, valamint annak esetleg fenmaradt, és a 39. §. értelmében az örökösöknek kiadható keresménye s egyéb értéke felől is, családja vagy rokonai, a halotti bizonyítvány megküldése mellett, az illetékes hatóság útján hivatalosan értesíttetnek. A haláleset azon bíróságnak is tudomására hozandó, mely a fegyencz bűnügyében elsőfolyamodásilag eljár.

63. §.

A meghalt vagy a kórházból elbocsátott fegyenczek ágyi-ruhái azonnal tisztákkal váltatnak fel; a ragályos betegekéi pedig, az orvos utasítása szerint, valamely alkalmas szerrel ragálytalanítatnak, vagy elégettetnek.

64. §.

Ha a beteg fegyencz élete komoly veszélyben van, és ő ezen állapotában végrendeletet tenni, vagy házasságon kívül született gyermekeit házasság által törvényesíteni akarná: akkor az igazgatóság köteles módot és segédkezet nyújtani arra, hogy a fegyencz végrendelet-készítésre vagy házasság-kötésre vonatkozó szándékát, a kellő formaságok közt, végrehajthassa.

65. §.

A végrendelet készítése, valamint a házassági szertartás egész ideje alatt, az igazgató vagy helyettese félbeszakítás nélkül jelen lenni, s minden rendetlenség elhárításáról gondoskodni tartozik; ő egyszersmind tudtára adja az illető fegyencznek azt is, hogy végrendelete majdani szabadon bocsáttatásáig, vagy időközben történhető haláláig az igazgatóság levéltárában fog őriztetni, szabadságában áll azonban valamely közjegyzőt megnevezni, kihez végrendelete megőrzés végett hivatalosan azonnal át fog küldetni.

66. §.

A fegyenczek más nyomtatványokat nem olvashatnak, mint amelyek az igazgatóság, az intézeti fegyencz-könyvtárból, rendelkezésükre bocsát, vagy amelyeknek megvétele nekik a 36-ik §. f.) pontja szerint megengedettett.

Fegyenczek olvasmánya.

67. §.

A fegyenczek a büntetés egész ideje alatt csak hitveseiknek és legközelebbi rokonaiknak írhatnak levelet, és pedig csak az igazgató különös engedélye mellett.

Fegyenczek levelezése.

68. §.

Minden fegyencznek negyedévenként egy, s csak rendkívüli esetekben lehet több levél írását megengedni.

A fegyenczek által írt, vagy hozzájuk czimzett, leveleket az igazgató elolvassa, s ha tartalmukat aggálytalannak tartja, postára adja, illetőleg a fegyenczcel közli; ellenkező esetben pedig a büntetési idő leteltéig a fegyencz egyéb irományai közé teszi.

A levélírás, sürgős esetek kivételével, rendszeren a negyedév első vasárnapján történik.

69. §.

Negyedévenként megengedhető, hogy a fegyenczet rokonai meglátogathassák. A látogató a megtartandó szabályokra előre figyelmeztetendő. A beszélgetés a fegyencz és a látogató elkülönítésére alkalmas szobában, egy hivatalnok vagy az őrparancsnok jelenlétében, s csak az ez által értett nyelven hangosan folytatandó; azonban a fegyencz a látogatónak, vagy ez annak semmit át nem adhat. Illetlen viselet vagy beszéd meg nem engedtetik.

Látogatás elfogadása.

A látogatók, kik ezen szabályok ellen vétének, rögtön elutasítandók.

A látogatás időtartama, — melyet egyébként az igazgató szab meg, — fél órát túl nem haladhat.

70. §.

Idegeneknek, kik hivatásuk és társadalmi állásuknál fogva, a fegyintézet iránt méltán érdeklődhetnek: az igazgató megengedheti, hogy ezt az ő vagy helyettese kalauzolása mellett, a szabályok figyelemmel tartásával, megsejmelhessék. A fegyenczek pusztán kíváncsiság tárgyává nem tehetők. Nőknek a férfi-fegyintézetbe való bebocsátása tiltva van.

Idegenek bebocsátása a fegyintézet megtekintésére.

71. §.

A fegyenczek beérkezett és elküldött leveleiről, úgyszintén a rokonok és idegenek látogatásáról, pontos jegyzékek vezetendők.

72. §.

Kegyelmi
kérvé-
nyek.

A fegyenczek személyes kegyelmi kérelmeit csak az igazságügyminister kiküldött biztosa veheti át akkor, midőn a fegyintézet megvizsgálása végett abban megjelenik. A ministeri biztostól függ, ezen kérelmeket, ha méltánylást érdemelnek, az igazgató és házitanács meghallgatása mellett, az igazságügyminister elé terjeszteni.

Az igazságügyministerium részéről szabályszerű tárgyalás végett leküldött kegyelmi kérvények iránt a fegyintézeti igazgatóság, a házitanács meghallgatása után, a tanácskozási jegyzőkönyv bemutatása mellett, nyilatkozik.

A kegyelmezés rendszeren oly feddetlen előéletű fegyenczekre hozható javaslatba, akik fegyházbüntetésüknek legalább felét már kiállották, s eddigi viseletük, erkölcsi javulásuk, önképzésük és munkásságuk által biztos reményt nyújtanak az iránt, hogy jövőre a társadalom hasznos tagjai lesznek, s kiknek érdekében az igazgatóság még egyéb különös méltánylatra érdemes körülményeket képes felhozni.

73. §.

Házzabá-
lyok.

A fegyenczek által megtartandó házzabályok a következők:

1. Mindenki köteles a fenálló szabályokat tisztelni, és ahhoz, amit azok parancsolnak, szavaiban és tetteiben alkalmazkodni.

2. A fegyenczek tisztelettel és feltétlen engedelmisséggel tartoznak viseltetni az intézet igazgatója, minden hivatalnoká és az őrk iránt.

3. Minden fegyencznek szabadságában áll kérdésével, kérelmével, vagy panaszával, az erre kijelölt időben, az igazgatóhoz személyesen járulni; de aki ezt tenni akarja, az köteles ebbeli szándékát azon őrnek bejelenteni, akinek közvetlen felvigyázata alatt áll (22. §.); egyik fegyencz a másik nevében kérelmet nem adhat elő.

4. A fegyenczek ugyanezen módon az orvoshoz és lelkészhez is fordulhatnak (22. §.).

5. Az istentisztelet, az oktatás és séta ideje alatt épen semmit sem szabad beszélni.

A munka ideje alatt is csak annyit szabad szólni, amennyi a közös munka elvégzéséhez okvetlenül megkívántatik.

Illetlen beszélgetések, vagy az elkövetett gonosz tettek elbeszélése, keményen tiltatik; azok, kik ezt tenni merészlik, szigoruan megfenyítetnek.

Idegeneikkel csak az igazgató beleegyezése mellett beszélhetnek a fegyenczek.

Titkosan, vagy jelek által beszélni, a másik fegyencznek parancsokat osztani, s fölötte rendelkezni nem szabad.

6. Az ablakon való kinézés, lármázás, éneklés, káromkodás, fütyölés, szóval minden illetlen és zajos önviselet, beszéd vagy cselekedet, szemérmertlenség és undort gerjesztő tett szigoruan tiltatik.

7. A fegyenczek békességben éljenek egymással; minden gúnyolódás, ingerkedés, sértegetés, szidalmazás, verekedés, vagy önbíráskodás tiltatik és megfenyítettetik.

8. A kártya, koczka és egyáltalában minden játék, továbbá a dohányzás, bagózás és burnótozás tilos.

9. Aki a felügyelet alól magát elvonni igyekszik, aki megszökik, szökési kísérletet vagy ahoz előkészületeket tesz, ugyszintén az is, aki fegyencz-társának ilyenén szándékáról tud, s azt fel nem jelenti, — kemény büntetés alá esik.

A szökésen rajtakapott és magát meg nem adó fegyencz ellen szükség esetén a fegyver is használható.

10. A tiltott cselekvények elkövetésére való összebeszélések vagy szövetkezések a legszigorubban megfenyítettnek.

A függelmet mélyen sértő, kihívó, rakoncátlan viselet és elenszegülés kényszer-eszközökkel is korlátozható.

11. Az adott jelre mindenki köteles reggel azonnal felkelni, este pedig lefeküdni.

Felkelés után minden fegyencz tartozik arczát, nyakát és kezét megmosni, száját kiöblíteni, megfésülködni, rendesen felöltözködni és ágát megvetni (22. §.).

12. A munkateremben, az egész munkaidő alatt, mindenki folytonosan és szorgalmasan dolgozik, és kijelölt helyéről, engedelem nélkül, senki el nem távozhatik.

13. Aki ruháját, ágyneműjét, vagy a rábizott eszközöket, munka-anyagot, könyvet stb. rossz szándékból vagy vétkes vigyázatlanságból elrontja, az nemcsak az okozott kárt megtéríteni köteles (35. §.), hanem még külön meg is fenyítettetik.

14. A fegyencz semmi egyebet magánál nem tarthat, mint azt, amit az igazgatóság neki átad, vagy különös engedélylyel nála meghagy; azért a fegyencz mindent, amit netalán talál, a legközelebb levő fegyőrnek azonnal átadni köteles; túrni tartozik, hogy a felügyeletével megbizott fegyőr a rajta levő ruhát és zárkáját bármikor is megmotozhassa.

15. A fegyenczeknek nem szabad sem valamit vásárolni, sem kölcsönözni, sem ajándékot adni vagy elvenni. Ha ezt akár egymás közt, akár másokkal mégis elkövetnék, szigoruan megfenyítettnek.

16. Levelet írni vagy elfogadni az igazgató beleegyezése nélkül senkinek sem szabad. (67. §.).

17. Szükségeit végezni az illető helyre egyszerre csak egy fegyencz mehet.

74. §.

A fegyenczek viseletét szabályozó ezen házszabályok előttük befogadásuk alkalmával felolvasandók, s ezenkívül azoknak egy-egy nyomtatott példánya minden zárkában és munkateremben kifüggesztendő.

75. §.

Fegyelem.

Minden cselekvény vagy mulasztás, mely a fegyintézet házszabályai által tiltva van, fegyelmi fenytéket von maga után. A fegyelmi hatalom az igazgatót illeti, ki azonban e jogának gyakorlásánál az igazság és emberiség követelményeit soha szem elől ne téveszsze.

76. §.

Az igazgatónak főgondjai közé tartozik: minden, akár a házszabályokba, akár pedig a törvényekbe ütköző cselekedet elkövetését megakadályozni, s ezért feljogosíttatik arra, hogy a gyanús fegyenczek ellen minden elővigyázati intézkedést megtehessen.

77. §.

A főnebbi czélból a műhelyek és zárkák naponkénti rendszer megsemlélésén kívül, időnként s váratlanul saját vagy egyik hivatalnoka jelenlétében az említett helyiségeket s a fegyenczeket is gondosan megvizsgáltatja; úgy maga, mint minden hivatalnoka az intézetet havonként legalább egy-egy éjszaka megsemlélteni tartozik.

78. §.

Azon esetben, midőn több fegyencz a házirend elleni ellenszegülésre, vagy valamely más tiltott cselekvény kivitelére szövetkezve felzendül: köteles az igazgató minden, a zendülés elnyomására szolgáló és szükséges intézkedést, megtenni; és ha más eszközökkel a lázadók megfékezhetők nem volnának, az intézet őrizetére rendelt, vagy a legközelebb állomásozó katonai erőt is tettleges közbelépésre felszólítani. Erről azonban az igazságügyministeriumhoz azonnal jelentés teendő.

79. §.

Ha valamely fegyencz oly vétséget, vagy büntettet követ el, amely a törvénybe ütközik: akkor az igazgató ezt, a rendszer bűnvizsgálat elrendelése és büntető per megindítása végett, azonnal bejelenteni tartozik azon kir. bíróságnál, a melynek területén

a fegyintézet fekszik; ezen esetről azonban az igazságügyministeriumhoz is haladéktalanul jelentést tenni tartozik.

Az életfogytig terjedő fegyházra ítélt fegyencz, ha vétséget követ el: fegyelmi uton a fegyenczek elleni fegyelmi büntetésül alkalmazható valamely büntetésre ítélandó (1880. XXXVII. t. cz. 37. §.).

80. §.

A fegyenczek kihágásai ellen az igazgató által alkalmazható fegyelmi fenytékek a következők:

1. megintés,
2. dorgálás,
3. a kedvezmények elvonása,
4. a munkajutalom leszállítása vagy teljes megvonása,
5. egyszerű és szigorított magánelzárás,
6. lábbilincs és karperecz,
7. kurtavas,
8. kényszeröltöny és lelánczolás.

81. §.

Ezen fegyelmi fenytékek végrehajtásának módjára nézve irányadásul a következő utasítások adatnak:

A megintés atyai hangon történik és a fegyelmi jegyzőkönyvbe fel nem vétetik; a dorgálás ellenben és a többi fenytékek a szigor jellegével bírnak, és az e célra tartandó külön fegyelmi jegyzőkönyvbe pontosan beiratnak.

A kedvezmények elvonása nemcsak a tulajdonképeni kedvezményekre, de a levélírás és látogatások eltogatásának korlátozására, sőt az előbbieket teljes eltiltására is kiterjed.

A munkajutalom leszállítása fokozatosan az első osztályból a másodikba, s innen a harmadikba történik. Ez a kihágás nagyságához képest hosszabb vagy rövidebb időre, de legfőlebb egy évre történhetik.

A magánelzárás három óra terjedhet és súlyosítható:

- a) három hétig az élelemben való megszorítással, ami az étlapszerinti kenyér- és ételilletmény egyharmadának elvonásából áll;
- b) az ágyneműnek hat hétig tartó elvételével, azonban téli hónapokban a pokrócz meghagyandó;
- c) három héten át munkaelfvonással;
- d) hetenként két egymástól elválasztott napon, vagy egymást követő tizenkét napon zárka-elsötétítéssel (sötétfogság).

Fegyelmi magánelzárás alatt a fegyencz imakönyvön, s ha tanköteles: még az iskola könyveken kívül, egyéb olvasmányt nem kaphat.

A lábbilincs határozatlan időig, a karperecz pedig három hétig alkalmazható; mindkettőnek csak a biztonság veszélyeztetése esetén és ellenszegülésnél vagy fenyegetődzésnél van helye.

A kurtavas naponként hat órai tartam mellett tíz napig tarthat, s a láb- és kézfejek összebilincseléséből áll; éjjel nem alkalmazható.

A kényszer-öltöny és lelánczolás csak bős indulatuaknál és dühöngőknél alkalmazható addig, amíg megfékeztetnek.

Azon fegyenczek irányában, kik már előbb börtönnel vagy fegyházzal büntetve voltak: a magánelzárás főnebbi tartama ennek felével fokozható.

A fegyelmi magánelzárásban levő fegyenczek napi sétájukat egyes-sétaudvarokban végezik.

82. §.

A fegyelmi fenyíték végrehajtása csak az igazgató, vagy távollétében helyettese, által kimondott határozat alapján történhetik; köteles azonban ő annak kimondása előtt meggyőződést szerezni arról: vajjon az illető fegyencz a terhére rótt kihágást valóban elkövette e?

A szükséges nyomozások az igazgató, vagy megbízásából az első tiszt által tételnek, ki is azoknak eredményét s a kimondott büntetést a fegyelmi jegyzékbe vezetni köteleztetik.

Oly büntetés kimondása előtt, mely a fegyencznek egészségére ártalmas befolyással lehetne, a házi orvos véleménye mind a büntetés alkalmazására általában, mind annak tartamára nézve kikérendő.

83. §.

A fegyelmi fenyíték hátrányos következményei egy év alatt szűnnek meg, amidőn az egyén ismét azon házi és törvényes előnyökbe léphet, melyek a jóviseletűeknek vannak föntartva.

84. §.

A fegyenczek elbocsátása.

A fegyházbüntetés kitöltése előtt a fegyencz, az igazságügy-ministerium engedélye nélkül, sem el nem bocsátható, sem más hatóságnak, mint kir. bíróságnak, ki nem szolgáltatható.

Ha valamely kir. bíróság kívánná a fegyencz előállítását: úgy a fegyintézeti igazgatóság a bírósági megkeresés alapján az illető fegyenczet saját őrszemélyzete által — s ha szökéstől lehetne tartani, bilincsben — elkísérteti, s ugyanazt, ha otlléte három napnál több időt nem igényel, vissza is kísérteti; ellenkező esetben a megkereső bíróság mellett működő kir. ügyész tartozik a fegyenczet visszakísértetni, aki a fegyencz ideiglenes elhelyezéséről is gondoskodik.

85. §.

A büntetési idő három utolsó napjának valamelyikén a kiszabadulandó fegyencz az illető lelkész elé állíttatik, s ettől jövő életére nézve komoly intést és tanítást nyer; végül büntetésének utolsó napján hasonló czélból az igazgató elé, innen pedig az ellenőrhöz vezetetik, ahol mindaz, a mi tőle a fegyintézetbe kerültekor elvétellett és őrizet alatt tartatott, úgyszintén munkabére a 42. §-ban meghatározott módon, neki átadatik.

86. §.

A fegyencz büntetésének kitöltése után, amennyiben a 61. §-ban említett körülmény nem forogna fön, a következő napon reggel, ha pedig kegyelmet nyert, azonnal szabadon bocsátandó.

A szabadulás előtt egy hóval, kegyelmezés esetében pedig az elbocsátással egyidejűleg, az értesítő-jegyzék másolata, az egyén erkölcsi állapotára vonatkozó véleménynyel kiegészítve, azon községi eljáráságnak megküldendő, melynek területére szabaduló letelepedni szándékozik.

Arról, hogy a büntetés végrehajtása befejeztetett: azon bíróság is értesítendő, mely a fegyenczet elsőfolyamodásilag ítélte el.

87. §.

Az elbocsátandó fegyenczek útlevéllel láttatnak el, melyben megíratik nevük, életkoruk, vallásuk, személyleírásuk, illetőségi helyük, a község vagy város, a hová utazni szándékoznak; ezzel azután szabadon bocsáttatnak.

Azon fegyencz azonban, a ki javulásának elégséges jeleit nem adta, s a vagyon- és életbiztonságra veszélyes, hazatolonczozás végett a közigazgatási hatóságnak, — az országból való kikutatásra ítélt külföldi pedig (bünt. tk. 64. §.) kikisértetés végett a legközelebbi kir. ügyészségnek adatik át, amely tovább szállításáról gondoskodik.

Kivánatra a szabadulónak a fegyintézeti iskolában és az általa elsajátított iparágban szerzett ismeretekről, valamint erkölcsi viseletéről is, bizonyítvány állítandó ki.

A büntetés kitöltéséről igazolvány adatik.

88. §.

Mihelyt a kiszabaduló saját ruháját s egyéb tulajdonát kezéhez kapta, a többi fegyenczek közé nem bocsátandó.

89. §.

A föltételes szabadságra bocsátás módozatait külön rendelet szabályozza.

Föltéte-
les sza-
badság.

90. §.

Főfel-
ügyelet
gyakor-
lása.

Az igazságügyminister az országos fegyintézetek állapotáról évenként kiküldendő biztosa által szerez tudomást; a biztos a fegy-
házbüntetés végrehajtását gondosan megvizsgálja, a fegyenczek
fontosabb kérelmét és panaszát meghallgatja, s eljárásának ered-
ményéről s tapasztalatairól jelentést tesz, mely az igazságügymi-
nisterium részéről esetleg másolatban az igazgatóval is közöltetik.

Budapesten, 1880. augusztus 9-én.

Dr. Pauler Tivadar

igazságügyminister.

UTASÍTÁS

az államfogház-büntetés végrehajtása iránt.

1.

A hazai bíróságok által jogerejüleg „államfogház“-büntetésre elítéltek fogságuk idejét egyelőre Váczon és Naszódon, az e célra kijelölt külön fogházakban, töltik ki.

2.

Az elítélteknek ezen fogházakba való befogadása az igazságügyministerium rendelete folytán történik, mire nézve a következő eljárás állapíttatik meg:

A kir. ügyészek legalább is 8 nappal azon időpont előtt, melyben az elítélt az államfogház felügyelőségénél jelentkezni tartozik vagy az elé állíttatni fog, a hozott ítéleteket és az elítéltnak pontos személyleírását az igazságügyministeriumhoz felterjesztik s a büntetés megkezdésére meghatározott napot és órát is megjelölik.

Az igazságügyministerium ez alapon az államfogházba való befogadást elrendeli, és arról az államfogház igazgatóságát (felügyelőségét) haladéktalanul értesíti, mely utóbbi a befogadás megtörténtét vagy elmaradását viszont rögtön jelenteni tartozik.

3.

Azon esetben, ha az államfogházra elítélt egyén a fogház igazgatósága (felügyelősége) előtti önkéntes jelentkezésre utasíttatott: az ezt elrendelő kir. ügyész az elítéltnak személyleírását — melyet ez utóbbi sajátkezüleg aláírni tartozik, — kézbesíti s arra feljegyzi az időpontot is, melyben, különbeni kényszer-eszközök alkalmazásának terhe alatt, az államfogház igazgatóságánál (felügyelőségénél) jelentkezni köteles.

Ha a fogház igazgatósága (felügyelősége) azt jelentené, hogy az elítélt a kitűzött napon ott meg nem jelent: az illető kir. ügyész, az igazságügyministertől nyert értesítés folytán, annak letartóztatása s oda szállítása iránt a kellő intézkedéseket megteszi.

4.

A megjelent vagy beszolgáltatott foglyot a fogház igazgatója (felügyelője) fogadja, ki személye azonosságát megállapítván, őt a fogház szabályainak pontos megtartására komolyan figyelmezteti és a fogházban számára rendelt helyet meghatározza.

5.

Az államfogházra ítéltnek vezeték- s keresztnéve, életkora, vallása, állapota, rendes lak- vagy utolsó tartózkodási helye, bűntette vagy vétsége, a fogházba érkezésének s leendő kiszabadulásának napja a fogház anyakönyvébe, a fogság megkezdésétől számított első 24 óra alatt, az igazgatóság (felügyelőség) által pontosan bejegyzendők.

6.

Minden fogoly fogságának megkezdésekor az igazgatóság (felügyelőség) által nyilatkozatra szólítandó fel az iránt: vajjon saját költségén akarja-e magát élelmeztetni? mit ha tenni nem akar-na, szabályszerű ellátásáról az igazgatóság (felügyelőség) gondoskodik.

7.

Az államfoglyok saját ruházatukat viselik; a mennyire a helyi viszonyok engedik, éjjel egymástól elkülönítve, nappal pedig többen együtt őriztetnek. Munkára nem kényszeríthetők, szabadságukban áll azonban valamely a fogház viszonyainak megfelelő és általuk választott munkával foglalkozni. A hozzájuk intézett levelek felbontatlanul kézbesítendők, az általuk írottak pedig az igazgatóság által láttamozva csak akkor továbbítandók, ha tartalmuk aggálytalannak találtatott.

A fogház udvarán vagy kertjében naponként két órán át sétálhatnak.

8.

Betegségnek esetén a fogoly a fogház orvosa által gyógyítatik; megengedtetik azonban, hogy saját költségén más orvos segítségével is élhessen; de ha ezek gyógyfürdők használatát vagy bármi oly gyógymódot rendelnének, mely a fogság folyamát megszakítaná, ezek teljesíthetése iránt az igazságügyminister engedélye kikérendő.

Hogy a fogolynak veszély vagy rögtöni megbetegedés esetén a kellő segély azonnal megadathassék, az a szobájába alkalmazott csengetyű által jelt adhat, mire az őr az illetőnél rögtön megjelenni s a szükséges teendőket elvégezni köteles. A csengetyű csak veszély

vagy rögtön beállott megbetegedésnél fogva használható; attól, ki azzal visszaél, ezen kedvezményt az igazgató elvonathatja.

9.

Minden fogoly reggeli 9 órától déli 12 óráig, s délután 2-től 5 óráig látogatásokat fogadhat. A látogató tartozik azonban az igazgatótól, annak aláírásával ellátott látogatási jegyet megszerezni, melynek előmutatása nélkül a fogházba be nem bocsátható.

10.

Olvasmányaikat a foglyok szabadon választhatják. Könyveket, hírlapokat s folyóiratokat saját költségükön járathatnak.

11.

A fürdőt az egészségesek az igazgató által megállapított rend- és időben használhatják.

12.

A foglyok valamint az igazgató és helyettese iránt tisztelettel viseltetni s az őrszemélyzet rendelkezéseit készségesen fogadni, úgy a házi csend és rend megzavarásától tartózkodni, s minden a fogház tulajdonán ejtett kárt megtéríteni kötelesek.

13.

Az igazgató azokat, kik a jelen szabályokat szándékosan megsértik, s a megtörtént megintés daczára szabályellenes viselkedést folytatják, — fegyelmi büntetésük kiszabása végett, a tényállás körülményes előadásával, az igazságügyiministernek feljelenteni köteles.

14.

A fogház őrizetére rendelt felügyelők minden szökési kísérletet a szükségesnek látszó eszközökkel megakadályoztatni tartoznak.

15.

A fogolynak befogadása alkalmával ezen szabályok nyomtatott példánya és ezen kívül panaszív a végett kézbesítendő, hogy arra netáni panaszát feljegyezhesse, mely azután az igazgató nyilatkozatával az igazságügyiministerhez 24 óra alatt fölterjesztendő.

Budapesten, 1880. augusztus 9-én.

Dr. Pauler Tivadar
igazságügyiminister.

UTASÍTÁS

a „börtön“-büntetés végrehajtása tárgyában.

1. §.

Folyó évi szeptember hó 1-én az eddigi országos fegyintézetek közül a vácsi és lipótvári, a fiók-börtönök közül pedig a nagyenyedi, „kerületi börtönökké“ alakulnak át. Elnevezés.

2. §.

A főtnevezett kerületi börtönök azon férfiak letartóztatására szolgálnak, kik valamely hazai kir. bíróság által jogerejűleg „börtön“-büntetéssel fenýítették.

Az ily egyének „rabok“-nak neveztetnek.

3. §.

A ker. börtönök feladata az őrizetük alatt levő rabokat itéleteik határozmányaihoz képest, pontos felügyelet mellett, fogva tartani, s egyszersmind fegyelemhez szoktatás, beható vallási oktatás, megfelelő pótnyelés, tanítás, folytonos munka és példás rend által azok erkölcsi javítását eszközölni. Feladat.

4. §.

A ker. börtönökbe más, mint jogerejűleg börtönbüntetésre elítélt egyének, be nem fogadhatók. Befogadás.

A befogadásra előleges írásbeli igazságügyministeri engedély szükséges, melynek kapcsában a rab ítéletének (s főlebbezés esetén ítéleteinek) s az *ítéleti indokoknak* hiteles másolatai, s ha nem magyar nyelven keltek volna (Fiume), azoknak hiteles magyar fordításai is; továbbá a kir. ügyészek által a megállapított minta szerint pontosan kitöltött értesítő-táblázat, s végre a rab egészségi állapotát kiténtető fogházi orvosi bizonyítvány is megküldetnek a ker. börtönigazgatóságnak. Az átvétel előtt azonban a rab a börtönorvos vizsgálatának vettetik alá, és ez alkalommal kiderítendő:

vajjon az nem szenved e ragályos betegségben, mert ezen esetben fölvételét meg kell tagadni.

5. §.

A beszállított rabok egyenként az igazgató, vagy távollétében ennek helyettese elé állítandók, ahol személyazonosságuk a személyleírás nyomán, a szabadságvesztés-büntetés neme (börtön) pedig az ítéletek alapján, megállapíttatik; az átvételről az átkíséressel megbizva volt őrnök megfelelő bizonylat adatik ki.

Hasonlóan az igazgató vagy helyettese fogadja be, illetőleg veszi át az ideiglenes szabadságról visszaérkező, a közvetítő intézetből visszaküldött, a föltételes szabagságról bevont, s a szökésből visszakerült rabokat is.

6. §.

Az átvétel megtörténtével a rab megmosdatik, megfürösztetik, megfésültetik és rá tiszta rabruha adatik, ezenkívül haja oly módon, hogy tisztántartása megkönnyíttessék, lenyíratik és szakálla leborotváltatik; — saját ruhanemű viselése megengedve nincs.

7. §.

Törzskönyv.

Az intézet törzskönyvébe a beszolgáltatottnak neve, személyleírása, vallása, életkora, állapota, származása, rendes lak- vagy utolsó tartózkodási helye, s egyéb személyes viszonyai, előélete s mostani büntette, a ker. börtönbe érkezésének és leendő kiszabadulásának napja, a beszolgáltató kir. ügyészség neve s az előírt statisztikai rovatok, — 24 óra alatt pontosan bejegyzendők. A bejegyzésnél a rab a fenebbi pontok felől kikérdezendő, és ha állításai a beszolgáltatási okmányokban foglaltaktól lényegesen eltérnének, a netaláni tévedés földerítésére, vagy hiány pótlására, a beszolgáltató kir. ügyészség azonnal felszólítandó.

Ugyanezen törzskönyvben jegyzendő fel utólagosan azon időpont is, melyben a rab közvetítő intézetbe szállíttatik, vagy esetleg szabadlábra helyeztetik (bünt. tk. 44, 48 és 52. §§. jelen utasítás 58. §.), megkegyelmeztetik, ápoldába vitetik, vagy meghalt.

8. §.

A beszolgáltatási okmányok, irattárba helyezés előtt, az igazgató, lelkész és tanító által tanulmányozandók, minek megtörténtét ezek láttamozással és névaláírásukkal bizonyítják. Különösen fontos esetekben a bíróságtól a bűnügyi iratok betekintés végett el kérhetők.

Az erkölcs-javítási észleletek följegyzésére és a fegyelmi ki-

hágások nyilvántartására minden értesítő-táblázathoz megfelelő nyomtatvány csatolandó.

9. §.

Abefogadott rabtól minden, ami rajta s vele van, az őrparancsnok jelenlétében az igazgató által e tekintetben külön megbízott főbörtönőr által elvétetik, a ruhák kitisztíttatván, az őrparancsnok által megbecsültetnek, a rab jelenlétében ennek nevével megjelöl-
tetnek, s a raktárban elhelyeztetnek. Minden őrizet alá vett tárgy az e célra rendelt könyvbe bejegyeztetik; e jegyzék a rab előtt felol-
vastatván, általa aláírandó vagy keresztvonásával ellátandó.

Rabok
ruhane-
műi.

A rab pénze s netaláni ékszerei az őrparancsnok által jegy-
zék mellett az ellenőrnek adatnak át.

10. §.

A rabok nagyon elviselt ruhái, melyek megfoltozva sem
volnának használhatók, úgy a kitisztíthatlanok, elmocskoltak, s a
könnyen romlásnak indulók, továbbá az 5 évnél hosszabb időre
ítélteknek bármily ruhái, őrizet alá nem vétetnek.

Az őrizet alá nem vett ruhákat a rab hazaküldheti, vagy az
igazgatóság közvetítése mellett más, a szabaduláshoz közel álló,
rabnak átadhatja, vagy végre az ellenőr által eladatnak és azok
ára az illető tulajdonosok javára iratik.

11. §.

A raktárba helyezett ruhák épségben tartásáért első sorban
a közvetlen kezeléssel megbízott főbörtönőr, másodsorban pedig a
raktárra felügyeletet gyakorló gondnok, vagy a gondnoki teen-
dőkkel megbízott hivatalnok felelős, s mindkettő esetleg kártéri-
tésre kötelezhető.

12. §.

Minden rab, — a beszállítás közben megbetegültek kivéte-
lével, — még beszolgáltatása napján magánzárkába helyeztetik, és
ha három évig, vagy ennél hosszabb ideig tartó börtönbüntetésre
ítéltetett: egy évig, a három évnél rövidebb tartamu börtönre el-
ítélt pedig büntetési idejének egyharmad része alatt, — az isten-
tisztelet és iskolai oktatás kivételével, — mindenkitől elkülönítve
éjjel és nappal magánelzárásban tartatik (bünt. tk. 30. illetőleg
37. §§.). — A büntetésnek egy évet fölülmuló része az elítéltnak
akarata következtében sem tölthető magánelzárásban.

A bünte-
tés kez-
dete.
Magán-
elzárás.

A beszállítás után a rab azonnal rendes rabélelmezésben ré-
szesül ugyan, de két hétig az összes ételilletménynek csak kéthar-
mad részét kapja, ugyanezen idő alatt foglalkozásban sem része-
sül, és az olvasni tudó rabnak egyedüli olvasmányként megfelelő

imakönyv adatik; magaviseletére és bűnbánatának fölkeltésére gyakrabbi látogatások útján különös figyelem fordítottatik. A visszaesők e magánelzárás kezdetén három hétig részesülnek ilyen bánásmódban.

13. §.

A két illetőleg három hét elteltével a magánelzárás további tartama alatt a rab — az illető lelkész által vallási és erkölcsi, a tanító által pedig elemi ismereteire nézve megvizsgáltatván, — az igazgató által, ezek meghallgatása után, esetleg a megfelelő iskolai osztályba soroztatik, s a választott iparág körébe vágó munkával elláttatik; az igazgató, lelkész, tanító és az iparüzlet-vezetők részéről ezután naponként összesen legalább két látogatásban részesítendő.

14. §.

A magánelzárás nem alkalmaztatik, ha a rab testi vagy szellemi épségét közvetlenül veszélyeztetné, s félbeszakítandó, mi-helyt ily veszély jelenségeit az orvos észleli s bejelenti (bünt. tk. 32. §.); — e végből az orvos a magánzárkákban levő rabokat gyakrabban meglátogatni, s az egészségügyi nyilvántartási jegyzőkönyvben minden egyes rab számára külön lapot nyitni, erre az egyén testi és lelki egészségéről szerzett észleleteit, s a betegségek lefolyását röviden bejegyezni, és ezt fontosabb esetekben netaláni további intézkedés végett az igazgatónak bemutatni tartozik.

15. §.

Ha a magánelzárás az előbbi szakaszban meghatározott okból a büntetés kezdetén nem foganatosított vagy félbeszakított: az, amennyiben a félbeszakítás okai megszűntek, a büntetés tartamának első felében utólag alkalmazandó.

A büntetési idő első felén túl, fegyelmi büntetés esetén kívül, magánelzárásnak helye nincs (bünt. tk. 33. §.), ide nem értvén az 1880. évi XXXVII. t. cz. 36. §-a alkalmazásának esetét.

16. §.

Osztályo-
zás.

Azon idő elteltével, melyen keresztül a magánelzárás éjjel és nappal foganatosítandó, a rabok csak éjjel és munkaszünet idején helyezendők el magánzárkákba (bünt. tk. 29. §.), nappal pedig munkaközben és séta alatt a következő osztályok szerint különítendőek el:

Az *első osztályba* sorozandók a 24 évnél fiatalabb rabok,
a *másodikba* a 24 évnél idősebbek,
a *harmadikba* a visszaesők.

Ezekon kívül az igazgatóra bízatik, hogy a műveltebb rabok

számára külön osztályt, továbbá az elkövetett büntettek neme, a le-
tartóztatás ideje alatt tanúsított magaviselet és erkölcsi javulás foka
szerint még egyéb osztályokat is alakíthasson, amennyiben t. i. a
börtön helyi viszonyai ezt megengedik. Azok, akik komolyságuk-,
megbízhatóságuk- és erkölcsi javulásuknak kétségtelen jeleit adták :
ruháikra alkalmazandó jelvényekkel kitüntethetők.

17. §.

Az egyes osztályok istentisztelet alkalmával, séta közben
s minden más foglalkozás nélküli időben feltétlenül elkülönítendők.

18. §.

Addig is, míg a ker. börtönök kellő számu magánzárkával
lesznek ellátva, az igazgató különös gondot fordítson arra, hogy
ha már a magánelzárás oly időtartamon át, mint ezt az előző sza-
kaszok rendelik, nem foganatosítható : mégis ez minden beszállított
rabra kivétel nélkül, és pedig lehetőleg a szabályszerű időt megkö-
zelítőleg, alkalmaztassék.

19. §.

A rabokkal való bánásmód mindig komoly és szigorú, de Bánás-
emberies és igazságos legyen ; egyesek zaklatása és bántalmazása mód.
ép úgy tilos, mint mások előtérbe állítása.

A fiatalok vallás-erkölcsi oktatására, pótnyelvelésére, iskolai
tanítására, munkáltatására és egészségének megőrzésére különös
gond fordítandó. Megengedtetik, hogy a húszévesnél fiatalabb ra-
bok a magánelzárás kiállása után azonnal — az osztály kiváló elő-
nyeiben való részesülés nélkül — a kitűnőek osztályába helyeztes-
senek el.

A rabok rendszerint harmadik személyben szólítandók meg.

20. §.

A visszaesők fokozott szigorú bánásmódban részesítendők s Vissza-
kilencz hónapon át minden kedvezményből kizárandók. esők.

21. §.

A rabok napirendje a hétköznapokra következőleg állapít-Napirend.
tatik meg :

Anyári hónapokban 5 órakor, a téli hónapokban pedig 5 $\frac{1}{2}$ -
kor, a meghatározott jeladásra fölkelnek, szájukat kimossák, megmos-
danak, megfésülködnek, felöltöznek, ágyukat megvetik és holmijukat
rendbe hozzák. Ekkor mindenki csendesén elvégzi reggeli imáját.

Nyáron 5 $\frac{1}{2}$ -kor, télen 6-kor a második jeladásra az ajtók
felnyitása után a folyosón sorakoznak, s egymás után lépdelve a
munka-termekbe indulnak. Itt a munkafelügyelőnek átadatván, min-

denki elfoglalja kijelölt helyét és dolgozik reggeli 8 óráig. Ekkor egynegyed órai munkaszünet áll be, miközben a rabok közt reggeli levesük kiosztatik. 8 $\frac{1}{4}$ órakor a munka újra megkezdődik, és a sétaidő alatti félbeszakítással foly 12-ig.

Tizenkét órakor az adott jelre egy órai munkaszünet áll be. Ez alatt a műhelyek kiszellőztetnek, a rabok pedig zárkáikba visszavezettetnek, hol egésznapki kenyerüket átveszik s a kapott ebédet elkölik. Az ebéd utáni idő imával, hasznos könyvek olvasásával, az iskolai feladványok kidolgozásával tölthető el; lefeküdni s aludni tilos.

Egy órakor ismét megkezdődik a munka s tart, a sétaidő alatti félbeszakítással, a nyári hónapokban 8 $\frac{1}{2}$, a téliekben pedig 8 óráig. Ekkor a rabok az adott jelre munkáikat a kijelölt helyekre teszik, és egyenkint számba vétetvén, a munkafelügyelő által a börtönöröknek átadatnak és a hálózárkákba kísértetnek.

A fentebbiekben szabályozott munkaidő csak annyiban szenvedhet félbeszakítást, amennyiben a reggeli elköltése után az igazgatóhoz és orvoshoz jelentkező rabok az illetők elé osztályonként, a lelkészek elé kívánczók ezek elé egyenkint, az iskolába járók pedig — az igazgató által kiadott tanrendben meghatározott időben — együtt iskolába vezettetnek; ezen felül pedig valamenyny egészséges rab, amennyiben elzárt műhelyekben s nem az udvarokon végeznék munkájukat, vagy munkájuk a szabad levegőnek ennyi idő alatti élvezésével egybekapcsolva nem lenne, az igazgató által megállapítandó időpontokban, délelőtti és délután is, egy-egy órai sétára bocsáttatnak oly formán, hogy a börtönépület területén belül osztályonként sorrendben sétálnak, egyenként mérsékelt gyorsasággal s hallgatag lépdelvén egymás után mintegy 5 lépésnyi távolban.

A sétáról visszatértek azonnal munkájukat folytatják.

A naponkénti két órai szabad levegőn való időzés csakis fegyelmi úton szállítható le egy órára, s ezen megszorítás is félbeszakítás nélkül két napnál hosszabb időre nem terjedhet (bünt. tk. 38. §.).

A magánelzárásban levők ezen sétájukat a többi rabtól elkülönítve, s amennyiben a helyi viszonyok megengedik, egyenként végezik (bünt. tk. 31. illetve 38. §§.).

Szombaton délután a munka egy órával korábban szűnik meg, és ezen idő arra fordíttatik, hogy a rabok lábbelijüket megkenjék, és kezeiket, arcukat, nyakukat megmossák, illetőleg nyáron minden héten, a hűvösebb, hidegebb évszakokban pedig minden második héten, megfürödjenek.

A rabok este a hálózárkákba érkezvén, vacsorájukat elkölik, azután fölöltözve csendesesen vannak a legközelebbi jeladásig. Ezen idő alatt tanulhatnak és iskolai feladványaikat készíthetik el, olvashatnak, vagy csendes munkát végezhetnek.

A 9 órakor történő jeladásra mindenki esti imáját csendesesen

elvégi, ágát megveti, levetkőzik, ruháját megtisztítva ágya mellett rendbe rakja és lefekszik; felöltözve lefeküdni tilos; 9 1/2 óra után járkálni vagy az éjjeli csendet zavarni egyáltalán nem szabad; az éjjeli lámpa a hálózárka szabályszerű világítására legalkalmasabb helyre tétetik.

Amennyiben, a kellő szamu zárkák hiánya miatt, egyelőre közös hálóbörtönök fognának használtatni: mindenkinek külön ágy adandó, melyek egymástól legalább egy méter távolságra helyezendők; két egyénnek egy ágyba feküdni büntetés terhe alatt tiltatik.

A napirend megtartása fölött, huszonnégy óránként váltakozva, mindig egy hivatalnok örködik.

22. §.

A vasárnapi és ünnepnap rend a következő:

a fölkelésre egy órával később adatik jel, mint hétköznapokon; a rabok a hálózárkákból, mihelyt a világosság megengedi, osztályonként sétára bocsáttatnak ki; a harmincz évnél fiatalabbak a közös séta udvarokon, az erre kirendeltbörtönőrök által, katonai mozdulatokra és testtartásra oktattatnak; ezután a reggeli leves osztatik ki; 9 órakor a rabok a folyosón osztályonként sorba állittatnak, ekkor az igazgató vagy az általa megbízott hivatalnok által megvizsgáltatnak, hogy elegendő tiszták és ruháik nem rongyosak e?

A szemlén az orvos, az általános egészségi állapot megfigyelése végett, szintén jelen van.

E szemle bevégeztével 10 órakor a rabok vallásfelekezetek szerint egymás után templomba vezettetnek, s az ünnepélyes istentiszteleten kivétel nélkül s mindvégig jelen lenni tartoznak; az istentisztelet után zárkáikba visszatérnek, ahol a délig hátralevő időt csendességben töltik.

Délután 2 órakor ismét istentisztelet és vallási oktatás van, amelynek befejezte után erkölcsös és ismeretterjesztő tárgyú felolvasások tartatnak a rabok külön osztályainak.

Mindenik lelkész és tanító havonként legalább egy felolvasást köteles tartani, melynek tárgya az igazgatónak előlegesen bejelentendő.

Különben az egyes osztályok épen úgy töltik az időt, amint ezt a 21. §. a munkautáni időre a hétköznapokra megszabja, csak-hogy, a börtönőrségre való tekintetből, a zárkák lelakatolása d. u. 5 órakor már megtörténhetik.

A levélírást a rabok az istentisztelet után végzik.

A lefekvésre egy órával előbb adatik jel mint hétköznapokon.

23. §.

Az ezen napirendben foglalt szabályok — amennyiben az időbeosztást illetik, — a magánelzárásban levő rabokra is alkalmazandók.

24. §.

A keresztény-vallásu fegyenczék felekezeti ünnepeiken nem dolgoznak és istentiszteletben, úgyszintén vallási oktatásban részesíttetnek.^{1) 2)}

25. §.

A mózesvallásuak évenkénti nagy ünnepeiken szintén fölmentvék a munkától, s egy órára istentiszteletük teljesítése végett az e célra kijelölendő terembe gyűlnek.³⁾ Különfözetű ételben csakis husvéti ünnepeik alatt s akkor is oly feltétel mellett részesülnek, ha a különfözetű ételek ingyenes beszolgáltatására illető hitközségük önként vállalkozik.

26. §.

Minden osztályon elzárt, felül nyilással ellátott, kérelmi szekrény függesztendő ki, melybe minden rab, ha elővezettetését mellőzhetőnek tartaná, az igazgatóhoz írásban intézett kérelmét sajátkezűleg behelyezheti; a kérelemhez szükséges írószert az osztályfelügyelő főbörtönőr szolgáltatja ki; a szekrények, a kérelmi lapok kivétele végett, hetenként kétszer az igazgató elé vitetnek.

27. §.

Élelmezés.

A rabok önmagukat nem élelmezhetik, hanem csak az előírt rabélelmezésben részesülnek. (bünt. tk. 37. §.).

¹⁾ A görögkeleti hitvallásuak munkaszünetes ünnepei ezek: újév, vízkereszt, Szt.-Sebők, a három szt.-hyerarcha, gyertyaszentelő b. asszony, gyümölcsoltó b. asszony, Sz.-György, keresztelő Szt.-János, Péter és Pál, Illés próféta, úrszínváltozása, nagyboldogasszony, János fővétele, kisaszszony napja, sz. kereszt felmagasztaltatása, Sz.-Paraskeva, Sz.-Demeter, Szt.-Mihály arkangyal, boldogasszony avatása, Szt.-Miklós, karácson, Szt.-István, husvét-hétfő, áldozócsütörtök, pünkösöd-hétfő.

²⁾ A mindkét felekezetű protestánsok, úgyszintén az unitáriusok munkaszünetes ünnepei a következők: a három ugynevezett sátoros-ünnep: karácson, husvét, pünkösöd és pedig két, illetőleg Erdélyben három ünnepnappal, nagy-péntek, áldozó-csütörtök, újév napja, s ezt megelőzőleg az év utolsó napjának délutánja.

³⁾ A zsidó-ünnepek a következők: Peszach (husvét), Niszan hó 15- és 22-én, Sebuoth (pünkösöd), Szivan hó 6-án és 7-én, Roshasanah (újév), Tisri hó 1-én és 2-án, Jom-hakkipur (kiengesztelési vagy hosszú nap) Tisri hó 10-én, Sukkoth (sátoros-ünnep) Tisri hó 14-, 15-, 22-én és 23-án, végül minden szombat.

28. §.

A börtönre ítélt egyének viszonyaiknak megfelelő munkát teljesítenek; az illető börtönben meghonosított munkanemek közül azonban, amennyiben a létező munkaviszonyok ezt megengedik, szabadon választhatnak.

Munka-
kényszer.

A magánelzárásban levő rabok munkájukat zárkáikban teljesítik.

29. §.

A rabokat a börtönépület területén kívül csupán közmunkával és csak beleegyezésükkel lehet foglalkoztatni, mely esetben a fegyházbüntetésre ítéltektől és a szabad munkásoktól elkülönítendőök (bünt. tk. 37. §.).

Közmunkának állami felügyelet alatt, az állam hasznára végzendő munkálatok (kőfejtés, útépités, gátemelések stb.) neveztetnek.

30. §.

A testi egészségre ártalmas munkanemek a börtönökben meg nem engedhetők; új munkanemek csakis az igazságügyminiszterium jóváhagyása mellett honosíthatók meg, s azoknál főtekintet a rabok jövőjének hasznos biztosítására fordítandó.

A rabmunka tiszta jövedelme az államkincstárt illeti meg.

31. §.

A rabok munkakedvük ébresztésére, de főleg azon czélból, hogy kiszabadulásuk után rögtön ellátás nélkül ne maradjanak, — munkájuk után pénzbeli jutalmat kapnak; e tekintetben három osztályba soroztatnak, a következő elvek szerint:

Munkaju-
talom.

az első osztályba soroztatnak azok, kik valamely mesterségben már annyira jártasak, hogy önállóan hibátlan és jó munkát képesek előállítani, s ezenfelül kitűnően jó viseletűek;

a második osztályba azok soroztatnak, akik valamely mesterségben tökéletes képzettséggel ugyan még nem bírnak, de kellő útmutatás és felügyelet mellett elfogadható munkát készítenek, és különben magaviseletük jónak mondható;

a harmadik osztályba tartozik minden rab mindaddig, míg mesterségében annyi jártasságot szerez, amennyi a második osztályba való felvételhez — a jó viselet feltétele mellett — megkívántatik; továbbá minden rab, kit az igazgató rossz viselete miatt ezen osztályba soroz vagy leszállít.

Szintén a harmadik osztályba sorozandó továbbá: minden rab beszolgáltatása napjától számítva három hónapon át, még azon esetben is, ha valamely munkanemet tökéletesen ért; és minden visszaeső büntetett fél évig beszolgáltatásától számítva.

Minden rab az általa végzett munka tiszta jövedelmének egy

megállapított hányadában, és pedig: az első osztályban $\frac{1}{4}$, a második osztályban $\frac{1}{5}$ részben részesül; a harmadik osztályba sorozottak jutalma a segélyalap javára esik.

A különös szorgalmat kifejtő s egyébként is jó viseletű rabok munkajutalma az igazgató által, az egyén családi viszonyaira való tekintetből, vagy az intézeti iparüzlet érdekére ható fontos okokból *kivételesen* föl is emelhető, és pedig: az első osztályuké a tiszta jövedelem $\frac{1}{3}$ -ára, a második osztályuké pedig a tiszta jövedelem $\frac{1}{4}$ -ére.

Ha a rab-munkaerő bérbe van adva: a jutalmat a bérleti szerződések határozzák, azonban a különböző munkaosztályok az ily szerződések kötésénél a lehetőségig szintén figyelembe veendőek.

A házimunkások azon osztály szerint, melybe sorozvák, az elsőben 5, a másodikban 4 kr. napi jutalmat kapnak.

Az osztályozást az üzletvezető tiszt ajánlatára, személyes meggyőződés után, az igazgató eszközli.

32. §.

A rab büntetési idejének leteltéig, esetleg föltételes szabadságra bocsátásig, nem kapja meg jutalomdíjait, hanem azok az ellenőr által vezetendő főkönyvben egyénenként nyitandó számlákon, valamint a neki kézbesítendő munkakönyvben, javára iratnak és gyümölcsözőleg kezeltetnek. Azonban az ezen pénzek után járó kamat nem a rabot illeti. (Lásd 39. §.).

33. §.

A rabok keresménye végrehajtás alá nem esik; de azon kárt, melyet a rájuk bízott munkaanyagban, vagy az intézet tulajdonához tartozó tárgyakban, roszakaratból vagy vétkes vigyázatlanság által okoznak, kötelesek az igazgató határozata alapján keresményükből megtéríteni.

Az egyes iparágak megtanulásával járó elkerülhetlen anyagrontás és a véletlenül bekövetkezett kár esélyei az intézeti iparüzletet terhelik, s igazgatói utalvány mellett számoltatnak el.

34. §.

Kedvez-
mények.

A rab büntetésének ideje alatt keresményével nem rendelkezhetik, s így azt el sem költheti; csak kivételképen engedhető az meg a jobb viseletűeknek, a következő czélokra:

a) szegénysorsu szülők, házastárs, gyermekek és testvérek segélyezésére;

b) országos csapásoknál jótékonyság gyakorlására;

c) a büntette által okozott kár önkéntes megtérítésére vagy kárpótlására;

d) szappan, fogkefe, fésű, zsebtükör, ruhaseprő, fénymáz s több ef. tisztasági czikkekre, ivópohárra és evőeszközökre;

e) a kiszabadulás után folytatni szándékolt mesterség műszereinek vagy anyagszereinek beszerzésére;

f) erkölcsös vagy tanulságos könyvek vásárlására, író- s rajzszerekre és levelek bérmentesítésére;

g) jobb élelmi czikkekre (szalonna, sült, fehérkenyér, tészta, tej, vaj, turó, tojás, gyümölcs, cukor, kávé, szesz nélkül thea, s ef.) és fél liter borra minden második vasárnapon, a király Ő Felségének születése és Szt.-István király napján, de csak azon kitünően jó viseletűeknek, akiket az igazgató e kedvezményben esetről-esetre részesíteni méltóknak tart.

35. §.

A főnebbi kedvezmények közül a g) alattiakra a munkajutalomból a kitünő viseletű rabok $\frac{1}{3}$, a megrovás alá nem esettek $\frac{1}{4}$ részt költhetnek el; a fegyelmi fenyítékek szigorúbb nemével (79. §. 3—9 pontjai) sújtottak ezen fenyíték kiállításától számítva, a visszaesők pedig a ker. börtönbe való beszállításuktól fogva kilencz hónapon át e czimen semmit, azután pedig jó viselet mellett $\frac{1}{5}$ részt költhetnek el; a többiekre elkölthető összegek meghatározása az igazgató belátására bízatik.

36. §.

A dohányzás, bagózás és burnótozás tiltatik.

37. §.

Az elhalt rab keresménye, a temetésére fordított összeg levonása után, az illetékes gyámhatóság útján a szegénysorsu özvegynek, keresetre még nem képes gyermekeknek és a munkaképtelen szülőknek kiadatik; ilyenek nem létében a rab-segélyalap javára számoltatik el; a magával hozott s levélben kapott pénzek s egyéb értékek a tartási költségekre fordíttatnak, vagy ha ezek kifizetve volnának, a törvényes örököseknek minden esetben kiadandók.

38. §.

A raboknak magukkal hozott vagy övéiktől ajándékkép nyert pénzei a 32. §-ban írt szabály szerint kezeltetnek azon megszorítással, hogy ily pénzen a rab a 34. §. g) pontja alatt említett kedvezményekben nem részesíthető.

E pénzek a rabnak kiszabadulásakor kamatostul adatnak ki.

39. §.

A rabok munkadíjainak kamatai a következő czélokra fordíttatnak: oly rabok felruházására, kiknek kiszabadulásukkor ruhájuk nincsen és ezt keresményükből sem képesek megszerezni;

továbbá elhalt rabok temetésének költségeire, ha azok hátramaradt keresménye ezekre elég nem volna; végül oly teljesen vagyontalan kiszabadulók 30 frtot meg nem haladható összeg erejéig való segélyezésére, akik az igazgató lelkes és tanító megegyező véleménye szerint megjavulásuknak kétségtelen jeleit adták.

40. §.

A munka-
jutalom
kifizetése.

A rab kiszabadulásakor az őt illető pénzből csak annyit kap kezeihez, amennyi megteendő útjára elegendőnek mutatkozik, a többi pedig leendő tartózkodásának postaállomására az ő czimére elküldetik, s a postai feladási vevény, saját igazolására, elismervény mellett neki kiadatik.

41. §.

Iskola.

Az iskola három osztályból áll: az elsőbe (kezdő osztály) azok kerülnek, kik az elemi ismeretekben semmi, vagy csak kevés jártassággal birnak; a második (haladó) osztályba az elemi ismeretekben haladottabbak, a harmadik (polgári) osztályba az elemi ismeretekben már teljesen jártasak, s így kimerítőbb ismeretek elsajátítására képes rabok soroztatnak.

A kezdő és haladó osztályok szükség szerint alosztályokra különíthetők.

42. §.

Tankö-
telesek.

Minden 30 éven aluli rab iskolaköteles, s ismereteinek foka szerint valamelyik osztályba soroztatik; azonban az ennél idősebb rabok is, saját óhajításukra vagy az igazgató rendeletére, tanításban részesítendők.

Az iskolába való önkéntes belépés a folyó tanév egész tartamára tankötelességet szül.

Az ujonan befogadottak negyedévenként gyülekezve kezdehetik meg az iskola-látogatást, amennyiben a tanítás érdeke ezt így kíváná.

43. §.

Az igazgató, a tanító véleményének meghallgatása után, a tanköteles korban levők közül is felmentheti az iskola-látogatás alól azokat, kik beszolgáltatásukkor az intézeti iskolában előadott ismeretekben tökéletes jártassággal birnak, vagy ezt büntetésük folyama alatt a börtönben megszerzik, avagy kiknél, a szellemi felfogó képesség hiánya miatt, az oktatás hosszabb időn át is eredménytelen maradt.

44. §.

Az egyes osztályok tanóráinak számát, mely hetenkint ötnél kevesebb s nyolcznál több nem lehet, a tanítók meghallgatásával az

igazgató határozza meg; ő állapítja meg a tanulók számát, mely osztályonként ötvenet meg nem haladhat.

Felekezeti ünnep az oktatást s az iskola-látogatás kötelezettségét nem függeszti föl.

Az iskolai rend fentartása érdekében a tanításon egy börtönőr folytonosan jelen legyen.

45. §.

A tantárgyak az első tanosztályban: az olvasás, írás és számtan (fejbeli és jegyekkel számolás s a hazai mértékek és pénznemek) elemei; a második tanosztályban: az előbbieken való továbbképzés és ezenkívül a helyesírás szabályai, hazai földleírás s történet és a gazdaságtan (földmivelés, állattenyésztés és kertészet) elemei; harmadik osztályban: az előbbi osztály tananyaga bővebben, ezen kívül az egyetemes földleírás alapvonalai, a természetrajz és természettan olvasmányokban (tekintettel a hazai mezőgazdaságra és iparra), magyar nyelvtan, polgári jogok és kötelességek és polgári ügyiratok.

Rendkívüli tárgyak: ének, rajz és testgyakorlat tekintettel a katonai gyakorlatokra.

Minden csütörtökön s évenként július hóban iskolai szünet tartatik.

46. §.

A hitelemző és erkölcsi oktatást az illető lelkészek adják saját hiveiknek; ezek vallás-ismereteik szerint öt különböző osztályba soroztatnak, s az egyes osztályok hetenkint egy-egy órai tanszerű oktatásban részesülnek.

Hittanítás.

Minden vasárnapon és ünnepen egyházi beszéd tartandó.

Az előbbi §-ban érintett szünet a hitoktatásra és lelkészekre is vonatkozik.

47. §.

A börtön minden helyisége tisztán tartandó. A munkások és zárkák naponként kisépertetnek és a szükséghez képest felsuroltatnak, s a folyósokkal együtt minden évben egyszer kíméseltetnek.

A helyiségek tisztántartása.

Az ürülék-csőbrök és árnyékszékek, valamint a kórodai helyiségek, rendszeren fertőztetlenítendőek.

48. §.

A légváltoztatás eszközlése végett alkalmazott készülékek jó karban tartására különös figyelem fordíttassék.

A helyiségek naponkénti szellőztetésére, úgy azok hőmérsékletének fentartására nézve, az orvos útmutatásai irányadók.

49. §.

Ragály ki-
törése.

Ragályos betegségek kitörése esetén a börtönorvos által szükségesnek talált, vagy az igazságügyministerium által megrendelt intézkedések feltétlenül, s a legnagyobb pontossággal teljesítendőek.

50. §.

Fürdés.

A nyári évszakban az egészséges rabok hetenként egyszer hideg vízben fürödnek; a többi évszakokban minden egyén két-hetenként meleg fürdőt kap; poros munkával foglalkozó rabok pedig télen át is hetenként fürödjenek. A betegek fürdéséről az orvos belátása szerint rendelkezik.

51. §.

Tisztasági
szabá-
lyok.

A rabok ágyszalmája minden félévben újjal cseréltetik föl; a fehérművek hetenként az ágyiruhák pedig kéthetenként, tisztákkal váltatnak fel. Minden egyénnek hetenként kétszer tiszta kapcza adassék.

52. §.

A létszám
nyilván-
tartása.

A hálózárkákban az ágyak fölé kis táblácska függesztetik, melyre az illető rab törzskönyvi száma, kiszabadulásának éve és napja iratik; a folyosón a hálószoza ajtója mellé egy fekete tábla akasztatik, amelyre a bent elhelyezett rab vagy rabok száma és osztálya feljegyeztetik; minden osztályon összesített létszám-tábla függ, melyen a kórházban lévő betegek és fegyelmi fenyíték alatt állók száma is kitűntetettik.

Minden rab a törzskönyv adatainak rövid kivonatát tartalmazó lapocskával láttatik el, melyet magánál tartani, s a tisztí személyzet tagjainak kívánatára előmutatni tartozik.

53. §.

Kórházi
szabá-
lyok.

A rabok betegségük esetén gondos gyógyításban részesülnek, s ha az orvos szükségesnek találja, a kórházba szállíttatnak, ahol minden betegnek ágya fölé egy táblácska függesztetik, melyre az illetőnek törzskönyvi száma, a kórházba történt felvételének napja, betegségének latin neve, s a naponként megszabott étadag feliratik.

A ragályos betegségben szenvedők külön szobában s egymástól elkülönítve ápoltnak.

54. §.

Ha a betegség oly csekély, hogy a mellett az egyén dolgozhatik, kívánsága folytán munkával láttatik el, vagy a kórházba való fölvétel nélkül járólag gyógykezeltetik.

55. §.

Ha valamely rab elmebetegségbe esik, a szükséges elővigyázati szabályok azonnal alkalmazandók, s az illetőnek elme-gyógyintézetbe leendő elszállítása iránt haladéktalanul jelentés teendő. Az elme-gyógyintézetben töltött idő a börtönbüntetés tartamába beszámíttatik.

56. §.

Ha a rab súlyos betegségbe esnék, és bizodalmát bíró más orvos segedelmét is használni kívánná: akkor, ha az egyáltalán lehetséges, azon orvos is meghívandó a beteg állapota felett tartandó orvosi tanácskozássra. De ez mindenkor az illető rab- vagy családjának költségére történjék.

Ugyanily esetben megengedtetik az is, hogy a rabhoz, ha ez úgy kívánná, a rendes börtönlelkészen kívül más lelkész is meghívassék.

57. §.

A kórházra való gondviselés és a rend fentartása egy állan-
dóan oda rendelt főbörtönőrre bízatik. Betegápo-
lók.

A betegeknek közvetlen ápolására rabok használtatnak, kiknek megválasztása az igazgató és az orvos egyetértésével történik.

Az ápolók jutalomdíja ugyanaz, ami a házimunkásoké. (31. §.).

58. §.

Kivételes esetekben oly súlyosan beteg rabok, kik életve-
szélyben forognak, s kikre nézve a börtönorvoston kívül még egy
más alapos felülvizsgálatot tartott orvos is határozottan azt nyilat-
koztatja ki, hogy felgyógyulásuk csakis a börtön falain kívül remél-
hető; továbbá azon szembeteg rabok, kiket a börtön falain belül
látszervük elvesztésének komoly veszélye fenyeget: egyéb tekin-
tetre méltó körülmények mellett, önmaguk vagy hozzátartozóik ké-
relmére, az igazgatóság javaslata alapján, kezesség mellett az igaz-
ságügyministerium által ideiglenesen szabaddá is helyezhetők.
Az ily ideiglenes szabadságon töltött idő a börtönbüntetésbe be nem
számíttatik. Ideiglenes
szabadsá-
golás.

59. §.

Azon esetben, ha valamely rab büntetési idejének leteltekor
oly beteg, hogy az intézetből való távozása egészségi állapotára, az
orvos véleménye szerint, káros hatást gyakorolna, saját kívánsá-
gára felüdüléseig továbbra is a kórházban tartható. Betegség
az elbo-
csátás ide-
jén.

A ragályos betegségben szenvedők felgyógyulásukig a börtön kórodájából el nem bocsáttatnak.

60. §.

A holttestek eltakartítása.

A elhalt rab hullája, amennyiben az orvos egészségi rendészeti szempontból egyebet nem javasolna, a börtön halottaskamrájában kiteríttetik, a következő napon pedig esetleg tudományos bonczvizsgálat alá vétetik; ennek megtörténtével, vagy a bonczolás elmaradása esetében a halál bekövetkezése után 48 óra múlva, midőn a halál bizonyos volta az orvos által kétségtelennek jelentetett ki, a hulla, tiszta fehérneműbe öltöztetve és egyszerű fakoporsóba helyezve, vallásos szertartás mellett eltemettetik. A vallásos szertartás csendben s lehetőleg olyankor történjék, midőn a rabok délből zárkáikba visszszavonulva vannak.

A rab elhunytáról, valamint annak esetleg fenmaradt, és a 37. §. értelmében az örökösöknek kiadható, keresménye s egyéb értéke felől is, családja vagy rokonai, a halotti bizonyítvány megküldése mellett, az illetékes hatóság útján hivatalosan értesíttetnek. A haláleset azon bíróságnak is tudomására hozandó, mely a rab bűnügyében első folyamódásilag eljár.

61. §.

Ha az elhunytnak rokonai vagy hitsorsosai a holttest ünnepélyesebb eltakaríttatását kívánnák, ezt a holttest kiadása mellett meg kell engedni; ez esetben azonban a segélyalapot semmi költség sem terhelheti.

62. §.

A meghalt vagy a kórházból elbocsátott rabok ágyiruhái azonnal tisztákkal váltatnak fel; a ragályos betegekéi pedig az orvos utasítása szerint valamely alkalmas szerrel ragálytalaníttatnak, vagy elégettetnek.

63. §.

Ha a beteg rab élete komoly veszélyben van, és ő ezen állapotában végrendeletet tenni, vagy házasságon kívül született gyermekeit házasság által törvényesíteni akarná: akkor az igazgatóság köteles módot és segédkezet nyújtani arra, hogy a rab végrendelet-készítésre vagy házasság-kötésre vonatkozó szándékát a kellő formák közt végrehajthassa.

64. §.

A végrendelet készítése, valamint a házassági szertartás egész ideje alatt, az igazgató vagy helyettese félbeszakítás nélkül jelen lenni s minden rendetlenség elhárításáról gondoskodni tartozik; ő egyszersmind tudtára adja az illető rabnak azt is, hogy végrendelete majdani szabadon bocsáttatásáig, vagy időközben történhető haláláig, az igazgatóság levéltárában fog őriztetni; szabadságában áll azonban valamely közjegyzőt megnevezni, kihez az megőrzés végett hivatalosan azonnal át fog küldetni.

65. §.

A rabok más nyomtatványokat nem olvashatnak, mint ^{Rabok olvasmánya.} amelyeket az igazgatóság a börtön-könyvtárból rendelkezésükre bocsát, vagy melyeknek megvétele a 34-ik §. f) pontja szerint nekik megengedettett.

66. §.

A rabok a büntetés egész ideje alatt rendszerint csak hitve- ^{Levelezés.} seiknek és legközelebbi rokonaiknak írhatnak levelet, és pedig mindenkor az igazgató előleges tudomásával. Ugyanennek különös és esetről-esetre adott engedélye alapján kivételesen idegenekkel is levelezhetnek.

67. §.

Minden rabnak havonként egy, rendkívüli esetekben több, levél írását lehet megengedni.

A rabok által írt, vagy hozzájuk czimzett, leveleket az igazgató elolvassa, s ha tartalmukat aggálytalannak tartja, postára adja, illetőleg a rabbal közli; ellenkező esetben pedig a büntetési idő leteltéig a rab egyéb irományai közé teszi.

A levélírás, sürgős esetek kivételével, rendszeren a hó első vasárnapján történik.

68. §.

Havonként megengedhető, hogy a rabot rokoni meglátogathassák. A látogató a megtartandó szabályokra előre figyelmeztetendő. A beszélgetés az erre kijelölt szobában egy hivatalnok vagy az őrparancsnok jelenlétében s csak az ez által értett nyelven hangosan folytatandó. A rab a látogatónak, vagy ez annak semmit át nem adhat. Illetlen viselet vagy beszéd meg nem engedtetik. ^{Látogatás elfogadása.}

A látogatók, kik a szabályok ellen vétének, rögtön elutasítandók.

A látogatás időtartama, — melyet egyébként az igazgató szab meg, — egy órát túl nem haladhat.

69. §.

Idegeneknek, kik hivatásuk és társadalmi állásuknál fogva, ^{Idegenek bebocsátása a börtön megtekintésére.} a börtön iránt méltán érdeklődhetnek: az igazgató megengedheti, hogy ezt az ő vagy helyettese kalauzolása mellett, a szabályok figyelemmel tartásával, megsejmelhessék. A rabok pusztán kíváncsiság tárgyává nem tehetők. Nőknek a férfiintézetbe való bebocsátása tiltva van.

70. §.

A rabok beérkezett és elküldött leveleiről, úgyszintén a rokonok és idegenek látogatásáról pontos jegyzékek vezetendők.

71. §.

Kegyelmi
kérvé-
nyek.

A rabok személyes kegyelmi kérvényeit az igazgató átveheti, és a szabályszerű tárgyalás iránt netalán teendő intézkedés végett, kellőleg fölszerelve, az igazságügyministeriumhoz fölterjeszti.

Évenként egynél több kegyelmi kérvény ugyanazon rab részéről nem terjesztendő fel.

A szabályszerű tárgyalás végett az igazságügyministerium részéről leküldött kegyelmi kérvények iránt a ker. börtönigazgatóság, a háztanács meghallgatása után, a tanácskozási jegyzőkönyv bemutatása mellett, nyilatkozik.

A kegyelmezés rendesen oly feddetlen előéletű rabokra hozható javaslatba, akik börtönbüntetésüknek legalább felét már kiállották, s eddigi viseletük, erkölcsi javulásuk, önképzésük és munkásságuk által biztos reményt nyújtanak az iránt, hogy jövőre a társadalom hasznos tagjai lesznek, s kiknek érdekében az igazgatóság még egyéb különös méltánylatra érdemes körülményeket képes felhozni.

72. §.

Házsza-
bályok.

A rabok által megtartandó házsabályok a következők:

1. Mindenki köteles a fenálló szabályokat tisztelni, és ahhoz, amit azok parancsolnak, szavaiban és tetteiben alkalmazkodni.

2. A rabok tisztelettel és föltétlen engedelmességgel tartoznak viseltetni a börtön igazgatója, minden hivatalnoka és az örök iránt.

3. Minden rabnak szabadságában áll kérdésével, kérelmével vagy panaszával, az erre kijelölt időben, az igazgatóhoz személyesen járulni; de aki ezt tenni akarja, az köteles ebbeli szándékát azon örnek bejelenteni, akinek felvigyázata alatt áll (21. §.); egyik rab a másik nevében kérelmet nem adhat elő.

4. A rabok ugyanezen módon az orvoshoz és lelkészhez is fordulhatnak (21. §.).

5. Az istentisztelet, az oktatás és séta ideje alatt épen semmit sem szabad beszélni.

A munka ideje alatt is csak annyit szabad szólni, amennyi a közös munka elvégzéséhez okvetlenül megkívántatik.

Illetlen beszélgetések, vagy az elkövetett gonosz tettek elbeszélése, keményen tiltatik; azok, kik ezt tenni merészlik, szigoruan megfenyítettnek.

Idegenekkel csak az igazgató beleegyezése mellett beszélhetnek a rabok.

Titkosan, vagy jelek által beszélni, a másik rabnak parancsokat osztani s fölötte rendelkezni, nem szabad.

6. Az ablakon való kinézés, lármázás, éneklés, káromkodás, fütyölés, szóval minden illetlen és zajos önviselés, beszéd vagy cselekedet, szemérmertlenség és undort gerjesztő tett szigorúan tiltatik.

7. A rabok békességben éljenek egymással; minden gúnyolódás, ingerkedés, sértegetés, szidalmazás, verekedés vagy önbíráskodás tiltatik és megfenyítettetik.

8. A kártya, koczka és egyáltalában minden játék, továbbá a dohányzás, bázár és burnótozás tilos.

9. Aki a felügyelet alól magát elvonni igyekszik, aki megszökik, szökési kísérletet vagy ahhoz előkészületeket tesz, úgyszintén az is, aki rab-társának illetlen szándékáról tud s azt fel nem jelenti, — kemény büntetés alá esik. A szökésen rajtakapott és magát meg nem adó egyén ellen szükség esetén a fegyver is használható.

10. A tiltott cselekvények elkövetésére való összebeszélések vagy szövetkezések a legszigorubban megfenyítettnek.

A függelmet mélyen sértő kihívó rakoncátlan viselés és ellenszegülés kényszer-eszközökkel is korlátozható.

11. Az adott jelre mindenki köteles reggel azonnal fölkelni, este pedig lefeküdni.

Fölkelés után minden rab tartozik arcát, nyakát és kezét megmosni, száját kiöblíteni, megfésülködni, rendesen felöltözködni és ágát megvetni (21 §.).

12. A munkateremben az egész munkaidő alatt mindenki folytonosan és szorgalmasan dolgozik, és kijelölt helyéről engedelm nélkül senki el nem távozhatik.

13. A ki ruháját, ágyneműjét, vagy a rábizott eszközöket, munka-anyagot, könyvet stb. rossz szándékból vagy vétkes vigyázatlanságból elrontja, az nemcsak az okozott kárt megtéríteni köteles (33. §.), hanem még külön meg is fenyítettetik.

14. A rab semmi egyebet magánál nem tarthat, mint azt, amit az igazgatóság neki átad, vagy különös engedéllyel nála meghagy; azért a rab mindent, amit netalán talál, a legközelebb levő börtönőrnek azonnal átadni köteles; — tűrni tartozik, hogy a felügyeletével megbízott börtönőr a rajta levő ruhát és zárkáját bármikor is megmotozhassa.

15. A rabnak nem szabad sem valamit vásárolni, sem kölcsönözni, sem ajándékot adni vagy elvenni. Ha ezt akár egymás közt, akár másokkal mégis elkövetnék, szigorúan megfenyítettnek.

16. Levelet írni vagy elfogadni az igazgató bejegyzése nélkül senkinek sem szabad (66. §.).

17. Szükségeit végezni az illető helyre egyszerre csak egy rab mehet.

73. §.

A rabok viseletét szabályozó ezen házszabályok előttük befogadásuk alkalmával felolvasandók, s ezenkívül azoknak egy-egy nyomtatott példánya minden zárkában és munkateremben kifüggesztendő.

74. §.

Fegyelmi
hatalom.

Minden cselekvény vagy mulasztás, mely a börtön házszabályai által tiltva van, fegyelmi fenyítéket von maga után. A fegyelmi hatalom az igazgatót illeti, ki azonban e jogának gyakorlásánál az igazság és emberiség követelményeit soha szem elől ne téveszsze.

75. §.

Az igazgatónak főgondjai közé tartozik: minden, akár a házszabályokba, akár pedig a törvényekbe ütköző cselekedet elkövetését megakadályozni, s azért feljogosíttatik arra, hogy a gyanús rabok ellen minden elővigyázati intézkedést megtehesen.

76. §.

A főnebbi czélból a műhelyek és zárkák naponkénti rendszeres megsejnéllésén kívül időnkint s váratlanul, saját vagy egyik hivatalnoka jelenlétében, az említett helyiségeket s a rabokat is gondosan megvizsgáltatja; — úgy maga, mint mindenik hivatalnoka, az intézetet havonként legalább egy-egy éjszaka megsejnéllni tartozik.

77. §.

Azon esetben, midőn több rab a házirend elleni ellenszegülésre vagy valamely más tiltott cselekvény kivitelére szövetkezve felzendül: köteles az igazgató minden, a zendülés elnyomására szolgáló és szükséges, intézkedést megtenni; és ha más eszközökkel a lázadók megfékezhetők nem volnának, a legközelebb állomásozó katonai erőt is tetteges közbelépésre felszólítani. Erről az igazságügyministeriumhoz azonnal jelentés teendő.

78. §.

Ha valamely rab oly vétséget vagy büntettet követ el, amely törvénybe ütközik: akkor az igazgató ezt a rendes bűnvizsgálat elrendelése és a büntető per megindítása végett azonnal bejelenteni tartozik azon kir. bíróságnál, amelynek területén a börtön fekszik.

Ezen esetről azonban az igazságügyministeriumhoz is haladéktalanul jelentést tenni tartozik.

79. §.

A rabok kihágásai ellen az igazgató által alkalmazható fegyelmi fenytékek a következők:

1. megintés,
2. dorgálás,
3. a kedvezmények elvonása,
4. a munkajutalom leszállítása vagy teljes megvonása,
5. a sétaidő leszállítása,
6. egyszerű és szigorított magánelzárás,
7. lábbilincs és karperecz,
8. kurtavas,
9. kényszeröltöny és lelánczolás.

80. §.

Ezen fegyelmi fenytékek végrehajtásának módjára nézve irányadásul a következő utasítások adatnak:

A megintés atyai hangon történik, és a fegyelmi jegyzőkönyvbe fel nem vétetik; a dorgálás ellenben és a többi fenytékek a szigor jellegével bírnak, és az e célra tartandó külön fegyelmi jegyzőkönyvbe pontosan beiratnak.

A kedvezmények elvonása nemcsak a tulajdonképeni kedvezményekre, de a levélírás és látogatás elfogadásának korlátozására, sőt az előbbieket teljes eltiltására is, kiterjedhet.

A munkajutalom leszállítása fokozatosan az első osztályból a másodikba, s innen a harmadikba történik. Ez a kihágás nagyságához képest hosszabb vagy rövidebb időre, de legfőlebb kilencz hónapra történhetik.

A naponkénti két órasi sétaidő, harmadnaponkénti félbeszakítással, félévi tartamra egy órára szállítható le.

A magánelzárás két órára terjedhet, és súlyosítható:

- a) két hétig az élelemben való megszorítással, ami az étlapszerinti kenyér- és ételilletmény egyharmadának elvonásából áll;
- b) az ágyneműnek egy hóig tartó elvételével, azonban téli hónapokban a pokrócz meghagyandó;
- c) két héten át munkaelfvonással;
- d) hetenkint két egymástól elválasztott napon, vagy egymást követő tíz napon, zárka-elsötétítéssel (sötétfogság).

Fegyelmi magánelzárás alatt a rab imakönyvön, s ha tanköteles, még az iskolai tankönyveken kívül egyéb olvasmányt nem kaphat.

A lábbilincs határozatlan időig, a karperecz pedig két hé-

tig alkalmazható; mindkettőnek csak a biztonság veszélyeztetése esetében és ellenszegülésnél vagy fenyegetődzésnél van helye.

A kurtavas, naponkint négy órai tartam mellett, egy hétig tarthat, s a láb- és kézfejek összebilincseléséből áll; éjjel nem alkalmazható.

A kényszer-öltöny és lelánczolás csak bösz indulatuaknál és dühöngőknél alkalmazható addig, a míg megfékeztetnek.

Azon rabok irányában, kik már előbb börtönnel vagy fegyházzal büntetve voltak, a magánelzárás főnebbi tartama ennek felével fokozható.

A fegyelmi magánelzárásban levő rabok napi sétájukat egyes-sétaudvarokban végézik.

81. §.

A fegyelmi fenyíték végrehajtása csak az igazgató, vagy távollétében helyettese, által kimondott határozat alapján történhetik; köteles azonban ő annak kimondása előtt meggyőződést szerezni arról: vajjon az illető rab a terhére rótt kihágást valóban elkövette e?

A szükséges nyomozások az igazgató, vagy megbízásából az első tiszt által tetetnek, ki is azoknak eredményét s a kimondott büntetést a fegyelmi jegyzékbe vezetni köteleztetik.

Oly büntetés kimondása előtt, mely a rabnak egészségére ártalmas befolyással lehetne, a börtönorvos véleménye mind a büntetés alkalmazására általában, mind annak tartamára nézve kikérendő.

82. §.

A fegyelmi fenyíték hátrányos következményei kilencz hónap alatt szűnnek meg, amidőn az egyén ismét azon házi és törvényes előnyökbe léphet, melyek a jóviseletűeknek vannak föntartva.

83. §.

A rabok
átkisé-
rése.

A börtönbüntetés kitöltése előtt a rab, az igazságügyminisztérium különös engedélye nélkül sem el nem bocsátható, sem más hatóságnak mint kir. bíróságnak ki nem szolgáltatható.

Ha valamely kir. bíróság kívánná a rab előállítását: úgy a börtönigazgatóság a bírósági megkeresés alapján az illető rabot saját őrszemélyzete által — s ha szökéstől lehetne tartani, bilincsen — elkísérteti, s ugyanazt, ha ottléte három napnál több időt nem igényel, vissza is kísérteti; ellenkező esetben a megkereső bíróság mellett működő kir. ügyész tartozik a rabot visszakisértetni, aki a rab ideiglenes elhelyezéséről is gondoskodik.

84. §.

A büntetési idő három utolsó napjának valamelyikén a kiszabadulandó rab az illető lelkész elé állíttatik, s ettől jövő életére nézve komoly intést és tanítást nyer; végül rabságának utolsó napján hasonló czélból az igazgatóhoz, innen pedig az ellenőrhöz vezettetik, ahol mindaz, ami tőle a börtönbe kerültekor elvétellett és őrizet alatt tartatott, úgyszintén munkabére a 40. §-ban meghatározott módon neki átadatik.

A rabok
elbocsá-
tása.

85. §.

A rab börtönbüntetésének kiállása után, amennyiben az 59. §-ban említett körülmény nem forogna fön, a következő napon reggel, ha pedig kegyelmet nyert, azonnal szabadon bocsátandó.

A szabadulás előtt egy hóval, kegyelmezés esetében pedig az elbocsátással egyidejűleg, az értesítő-jegyzék másolata, az egyén erkölcsi állapotára vonatkozó véleménynyel kiegészítve, azon községi előjárásnak megküldendő, melynek területén a szabaduló letelepedni szándékozik.

Arról, hogy a büntetés végrehajtása befejeztetett, azon bíróság is értesítendő, mely a rabot első folyamodásilag ítélte el.

86. §.

Az elbocsátandó rabok útlevéllal láttatnak el, melyben megíratik nevük, életkoruk, vallásuk, személyleírásuk, illetőségi helyük, a község vagy város, ahová utazni szándékoznak; ezen útlevéllal azután szabadon bocsáttatnak.

Azon rab azonban, aki javulásának elégséges jeleit nem adta, s a vagyon vagy életbiztonságra veszélyes, hazatolonczozás végett a közigazgatási hatóságnak, — az országból való kiutasításra ítelt külföldiek pedig (bünt. tk. 64. §.), kikisértetés végett a legközelebbi kir. ügyészségnek adatnak át, amely továbbszállításukról gondoskodik.

Kivánatra a szabadulónak, a börtön-iskolában és az általa elsajátított iparágban szerzett ismeretekről valamint erkölcsi viseletéről is, bizonyítvány állítandó ki.

A büntetés kitöltéséről igazolvány adatik.

87. §.

Mihelyt a kiszabaduló saját ruháját s egyéb tulajdonát kezéhez kapta, a többi rabok közé nem bocsátandó.

88. §.

A föltételes szabadságra bocsátás módozatait külön rendelet szabályozza.

Föltéte-
les sza-
badság.

89. §.

Főfel-
ügyelet
gyakor-
lása.

Az igazságügyminister a kerületi börtönök állapotáról évenként kiküldendő biztosa által szerez tudomást; a biztos a börtönbüntetés végrehajtását gondosan megvizsgálja, a rabok fontosabb kérelmét és panaszát meghallgatja, s eljárásának eredményéről s tapasztalatairól jelentést tesz, mely az igazságügyministerium részéről esetleg másolatban az igazgatóval közöltetik.

Budapesten, 1880. augusztus 9-én.

Dr. Pauler Tivadar

igazságügyminister.

*A fogházak és börtönök kezelése tárgyában 1874. évi 696. sz. a.
kibocsátott*

SZABÁLYRENDELET

I. és II. RÉSZÉNEK
MÓDOSÍTÁSA.

ELSŐ RÉSZ.

I. FEJEZET.

Általános szabályok.

1. §.

Az orsz. fegyintézetek, ker. börtönök és államfogházak kivételével mindazon letartóztatási helyek, melyek a kir. bíróságok által személyes szabadságuktól megfosztott egyének őrizetére, vagy büntetésüknek első sorban való foganatosítására szolgálnak: „fogházaknak” neveztetnek.

Elnevezés.

2. §.

A fogházak *törvényszékiek* vagy *járásiak* a szerint, amint a kir. törvényszékek vagy a kir. járásbiróságok által letartóztatni rendelt egyének *rendszerinti* befogadására szolgálnak.

A célszerű fogházat nélkülöző járásbiróságoktól az egy hónál hosszabb tartamú szabadságvesztés-büntetésre elítélt egyének rendszerint az illető törvényszék fogházába szállítandók be.

Ha a törvényszéki fogház helyiségei valamennyi letartóztatottnak célszerű befogadására nem elegendők vagy részben nem alkalmasak: a kellőleg el nem helyezhető foglyok más törvényszék fogházába helyezendők át.

3. §.

A fogházakban őriztetnek:

1. az előleges letartóztatás-, vagy

Feladat.

2. vizsgálati fogságba helyezett egyének; továbbá
3. a fogságbüntetésre elítéltek addig, míg ezen büntetésük le nem telik; s végre
4. az államfogház-, börtön- vagy fegyház-büntetésre ítélték addig, míg az ellenük hozott ítélet jogerőre nem emelkedik, vagy más okból rendeltetésük helyére nem szállíttathatnak.

4. §.

A letartóztatás föltételeiről és módzatairól.

A fogházakba rendszerint csak kir. bírósági ítélet, határozat, rendelet, meghagyás vagy megkeresés alapján lehet valakit befogadni.

5. §. *Érdeklődés* *6636* *2. III. 85 p. rend.*

Ha sürgős esetekben, a kir. ügyészség rendelete, vagy közbiztonsági és más arra jogosult közegek megkeresése folytán vétetik fel valaki a fogház-helyiségekbe *előleges letartóztatás* végett: arról a fogház-felügyelőtisztt (járásbiróságnál az, ki a fogházra közvetlenül felügyel,) a bírósághoz, s ha nem a kir. ügyész rendelete folytán vétetett fel, ahhoz is haladéktalanul jelentést tesz. Az ezen letartóztatást helybenhagyó vagy megszüntető bírói határozat, a letartóztatástól számítandó 48 óra alatt, a fogház felügyelővel s ennek útján egyszersmind a letartóztatottal is tudatandó. Ezért úgy a kir. ügyész, valamint a kir. bíróság vezetője felelősek. (180. §.).

6. §.

Ha egyszerre több büntárs vitetik be, azokat a fogházfelügyelő (180. §.) nem egy csoportban, hanem egymástól elkülönítve állíttatja szemrevétel és bejegyzés végett maga elé, s intézkedik, hogy az egyidejűleg beszállított büntársak, az alatt is, míg elzártnának, egymással ne közlekedhessenek.

7. §.

A letartóztatottak irányában követendő bánásmódról.

A vádlott letartóztatása s elzárása kellő elővigyázattal, hogy meg ne szökjék, de egyszersmind becsületének és személyének lehető kiméletben tartásával foganatosíttassék. Ugyanez tartassék szem előtt minden más elzárt irányában akkor is, ha a fogoly vagy rab egy fogházból a másikba vagy kerületi börtönbe, vagy végre valamely országos fegyintézetbe szállíttatik. Különösen kimélettel kell az eddig feddetlen egyénnel bánni. Csak akkor lehet a letartóztatandó egyén irányában erőszakot használni: ha az ellenáll vagy szökni akar.

8. §.

Mindenik fogoly az e célra alkalmazott őrszemélyzet által folytonos felügyelet alatt tartandó.

Az öröködést a férfi letartóztatottak felett a fogházi örök, a letartóztatott nők felett pedig lehetőleg felügyelőnők teljesítik.

9. §.

Minden fogoly rendszerint harmadik személyben szólítandó meg.

10. §.

Azon hivatalos személy, aki valamely befogott vagy elítélt egyénnek letartóztatását vagy büntetését törvénytelen sanyargatásokkal súlyosbitja: a mennyiben e tette bűnvádi eljárás tárgyát nem képezi, fegyelmi uton vonandó feleletre.

A letartóztatottak törvénytelen sanyargatásáról s azoknak magán-czélokra alkalmazásáról.

11. §.

Egy hivatalos személynek sem lehet valamely fogollyal magán összeköttetésbe lépni, attól valamit elfogadni, azt magán czéljaira igénybe venni; sem pedig attól annak magán czéljaira vonatkozó valamely megbízatást további gondoskodás végett elvállalni, — hanemha ez nyilván a házi rendhez tartoznék, vagy a kir. ügyész világos beleegyezésével történnék.

12. §.

Az előlegesen s a fenyítő vizsgálat végett letartóztatottak az elítéltektől mindenkor elkülönítendők.

Az elzártak elkülönítéséről s osztályozásáról.

A mi az előlegesen letartóztatottakat és vizsgálati foglyokat illeti: a mennyire lehetséges, ezen letartóztatottak mindegyike külön zárva tartandó. Hol ez, elegendő s alkalmas helyiségek hiányában, egyelőre foganatosítható nem volna: gondoskodni kell arról, hogy legalább az ugyanazon vétség vagy büntett elkövetésében való részvétellel vádolt személyek egymástól egészen elkülönítve tartassanak.

A férfiak a nőktől, mind az előlegesen letartóztatottakat és vizsgálati foglyokat, mind pedig az elítélteket illetőleg, mindenkor föltétlenül teljesen elkülönítendők.

Ott, hol a helyi viszonyok megengedik, további elkülönítések is eszközölthetnek, tekintettel az életkorra, a letartóztatottak fogsága ideje alatti és korábbi erkölcsi viseletére, műveltségi állapotára, társadalmi állására s az elkövetett vétség vagy büntett minőségére.

Az eszközlött elkülönítések nem csak a külön hálótermekben, hanem a munka s a szabad légen való mozgás ideje alatt is, a mennyire csak lehet, következetesen foganatosítandók.

13. §.

Az elzárt-
tal ártat-
lan hozzá-
tartozói
együtt
nem tar-
tathatnak.

Nem engedhető meg, hogy a fogoly házastársa és gyermekei, kik ellen arra törvényes ok fenn nem forog, a fogolylyal együtt fogságba tétessenek, még akkor sem, ha ők ezt maguk kívánnák és kérnék (55. §.). Ha a fogoly gyermekeinek kora, testalkata vagy egyéb viszonyai, ezekre nézve különös gondoskodást tennének szükségessé: a bíróság e végre vagy közvetlenül, vagy a polgári bíróság vagy a politikai hatóság útján köteles a kellő intézkedéseket megtenni, s e célból a rokonokat, az illető községet, vagy valamely jótékony intézetet igénybe venni.

14. §. 122 §.

Az elzár-
takkal
való köz-
lekedés
korlátozá-
zásáról.

A fogolylyal egyedül, azaz négy szem között, rendszerint csak a törvényszéki elnök vagy helyettese, a kir. ügyész vagy helyettese, a vizsgáló bíró, a fogházfelügyelő (180. §.), a fogház-őrmeister s az őrszemélyzetnek kirendelt tagjai érintkezhetnek. Annak elhatározása, hogy a védő védenczével tanú nélkül beszélhet-e? esetről esetre a bíróságnak van fentartva (181. §.), mely azonban e felett csak a kir. ügyész meghallgatása mellett határozhat; (a kir. járásbírók hatásköréhez utalt vétségek és kihágások eseteire e tekintetben a $\frac{2265}{1889}$ I. M. E. számú rendelet 38. §-a intézkedik.).

15. §.

Idegen, a még el nem ítélt fogolylyal, csak a vizsgáló bírónak és a kir. ügyésznek vagy meghatalmazottjának engedélye, — elítélt fogolylyal pedig, csak az utóbbinak, (mindkét esetben, a törvényszék székhelyén kívüli járásbírósnál a járásbírónak) engedélye mellett közlekedhetik.

16. §.

Azon idegenek is, kik állásukból vagy hivatásukból folyó közelebbi érdekből kívánják a fogház megtekintését: oda csak a kir. ügyész vagy helyettesének különös engedélyével bocsáttathatnak be, hol a kir. ügyész vagy az általa kirendelt valamely más hivatalnok által vezetettnek. A fennálló házi rendet az ily látogatók is figyelemben tartani tartoznak.

17. §.

Ittas állapotban senki sem bocsátható a fogház-épületbe.

18. §.

Egyáltalában nem engedhető meg a letartóztatottakkal való közlekedés azoknak: a kik felől tudva van, hogy valamely becstelenítő büntetért már büntetve valának; továbbá azoknak, akik mint szabadszemélyek (kéjhölgyek), kerítők s bordélyházak tulajdonosai ismereteseek, kivévn, ha ezek közül az illető: atyja,

anyja, fia vagy leánya, férje, hitvese, fivére, vagy nővére volna a fogolynak.

Egyebekben az elzártak meglátogatására s azok levelezésére vonatkozólag az alább következő: 122—124. 161. 162. 175. §§-ban foglalt szabályok tartandók szem előtt.

19. §.

A szabadságvesztés-büntetés, a jogerőre emelkedett bírói ítélet kihirdetése után — kivéve, ha a bíróság annak megkezdésére halasztást engedélyezett, — minden további haladék és minden megszakítás nélkül végrehajtandó.

A büntetés folytonosságáról.

20. §.

A fogház helyiségek berendezésénél lehetőség szerint arra kell ügyelni, hogy elegendő számú s térfogatú fogdák legyenek a letartóztatottak befogadására, hogy a közös hálótermeken s illetőleg munkatermeken kívül, néhány magánzárka, s ezek között a fegyelmileg fenytettek számára egy-két sötét zárka is álljon rendelkezésre; hogy a betegek számára kórházul külön szobák rendeztessenek be, s halottaskamra is állittassék fel. Továbbá, ha eszközölhető, legyen az épületben a fogházfelügyelőnek egy hivatalos szobája, fogadó szoba, őrtanya, a foglyok részére fürdőszoba, mosókonyha; a fogház leltári tárgyai tartására, valamint a letartóztatottaktól elvett tárgyak megőrzésére is egy külön kamra; kemen-czével felszerelt külön helyiség a tisztátlan foglyok s ezek ruháinak a férgektől való megtisztítása végett; a padlás pedig ruhaszártásra alkalmazzassék. Végül szükséges, hogy a fogház egy vagy több oly udvarral rendelkezék, hol a letartóztatottak a szabad levegőn testi mozgást végezhetnek, — s ezen zárt udvarok kerítése, ha t. i. épületekkel nincsenek körülvéve, a biztonságnak megfelelő magas és minden nyilástól vagy oly hasadéktól, melyen át közlekedni vagy ki- s betekinteni lehetne, teljesen ment legyen.

A fogház helyiségek minőségéről és kellékeiről.

21. §.

Ha a fogház a törvényszéki vagy járásbírósi épülettel, vagy más nyilvános használatra rendelt helyiségekkel, közvetlen kapcsolatban áll: hacsak lehetséges, oly intézkedés teendő, hogy a fogház-helyiségek amazoktól úgy elkülöníttessenek, hogy mindegyikhez más bejárat szolgáljon.

22. §.

A fogház egyes helyiségei tekintetében megjelölyeztetik, hogy azok a biztonságnak és a fogoly egészségének lehetőleg megfelelők legyenek. Az egyes szobák oly térfogattal bírnak, hogy

azokban mindenik letartóztatottra legalább 20 köbmeter levegő jusson. Hol a falak nem elég vastagok vagy az egészség ártalmára nedvesek: belőlről hydraulikus mészszel vakolandók be, és vastag deszkákkal bélelendők ki. A mennyiben a lég ujitása más, czélszerűbb módon nem történik, mindenik szoba fenn az ablak felett, vagy ennek felső részén, egy szelelő-lyukkal vagy csővel láttassék el. Az ablakok erős keresztvasakkal úgy alkalmaztassanak, hogy azok elég világosságot bocsássanak be, de azokon se ki-, se belátni s közlekedni ne lehessen. Az ajtók vas pántokkal és kívülről erős kettős zárral látandók el. Az ajtó közepén 15 – 20 centimetryi négyszögű nyílás vágandó, mely kívülről felnyitható és becsukható legyen, ez arra szolgálván, hogy friss lég bocsáttathassék be, és az őr bármikor betekinthesse. A mennyiben a fogdák melegítésére más czélszerűbb fűtősmód nincsen alkalmazásban: a használatban levő kemenczék belől, valamint a kémények is vasrudakkal biztosítandók; a fűtésre szolgáló külső nyílás pedig gondosan zárva tartandó. A világítás a helyi viszonyok szerint oly módon és oly mérvben eszközözendő, hogy az a biztonság czéljának megfeleljen. Az egyes fogdák s hálótermek folyó számokkal látandók el, s e számok az ajtókon megjelölendők.

23. §.

A fogház-épületek jókarban tartása végett, azokon a szükséges javítások évenként eszközöltessenek, s a belső helyiségek és folyosók is évenként legalább egyszer kimeszeltessenek. Nemkülönben a fogházak minden helyiségében példás tisztaságnak kell uralkodni. Nemcsak maguk a fogdák, de a folyosók s lépcsők is stb. naponként tisztítandók. A fogdák napjában többször is szellőztetendők, és pallóik, valahányszor a kellő tisztaság megkivánja, súrolandók.

24. §.

A fűtendő helyiségek hőmérsékletének fentartására nézve az orvos útmutatásai irányadók.

25. §.

Az ártalmas kigőzölgésű üriték-csebrek helyett, ha azok kelőleg elzárható fülkékben nem tartathatnak, szagtalan üritékedények szerzendők be.

26. §.

Az elzár-
tak tiszt-
tálkodá-
sáról, ru-
házatáról
és házi
eszközei-
ről.

Kellő gond fordítandó a foglyok testi és ruházati tisztaságára is. Reggel felkeléskor: arcukat, füleiket s kezeiket tisztára mosni, s hajukat fésűvel rendbehozni tartoznak. A poros munkával foglalkozó foglyok arcukat s kezeiket lefekvés előtt is mossák meg. A foglyok kötelezendők minden két hétben mellük, karjaik s lábaik megmosására is. A nyári évszakban a körülményekhez képest, leg-

alább minden hónapban egyszer hideg, a többi évszakokban pedig legalább negyedévenként meleg vízben fürödni tartoznak. A betegek fürdéséről az orvos belátása szerint rendelkezik. A fürdésre és nagyobb mosdásra külön szoba (20. §.) rendezendő be.

27. §.

A kellő tisztaságot elhanyagoló férfi foglyok haja és szakálla rövidre nyírható, illetőleg leborotválható.

A hajnyírás ez esetben minden két hóban, a borotválás pedig hetenkint ismétlendő.

28. §.

Mindenik fogolynak ágya fölé a hálóteremben egy kis tábla függesztetik, melyre az illető törzskönyvi száma iratik. Ugyancsak a folyosón is minden háló-szoba ajtaja mellé egy fekete tábla akasztatik, melyre szintén a szobában elhelyezett foglyok törzskönyvi és osztályozati száma jegyeztetik fel.

29. §.

Az előlegesen letartóztatott és vizsgálati foglyok, a járásbíróságok által elítélt és a járási fogházakban letartóztatva levő egyének, valamint a törvényszéki fogházakban letartóztatottak közül is mindazok, akik 2 évnél rövidebb tartamú fogságra vannak elítélve, rendszerint (105. 106. 133. §§.) saját ruhájukban töltik fogságukat; míg ellenben a két évnél hosszabb fogságbüntetésre, valamint a börtönre elítéltek, — ez utóbbiak minden kivétel nélkül, — fogolyruhába öltöztetnek (171. §.), és pedig téli és nyári föveggel, ujjassal, mellénynyel, nadrággal, továbbá bakancscsal, nyakravalóval, inggel, gatyával, kapezával, zsebkendővel, s illetőleg a nőfoglyok: inggel, téli s nyári fejkötővel, téli s nyári felső s alsó szoknyával s ujjassal, nyakkendővel, magas köténynyel, harisnyával, szintén bakancscsal és végül zsebkendővel láttatnak el.

30. §.

A foglyokra legalább minden héten, s kik poros és szennyes munkával foglalkoznak, azokra gyakrabban is adandók tiszta alsó ruhák. A zsebkendő, a kötény és törülörongy is hetenkint váltandó. Minden zárka annyi törölközőkendővel látandó el, hogy legalább két egyénre hetenkint egy tiszta jusson. A beteg-szobákban minden beteg használatára külön tiszta törölköző jár.

A foglyok ágyi szalmazsákjában és vánkosában is a szalma félévenként újjal cseréltetik fel.

Szükséges, hogy a takarózó pokrócz is gyakrabban kiporoltassék, s hogy az ágybeli lepedő és a vánkoshéj havonkint, s ha úgy kívántatik, gyakrabban is tisztákkal váltassanak fel.

31. §.

Az egészséges foglyok fehér ruhái, törülközői, ágylepedői és vánkoshéjai, a betegekétől mindenkor külön mosatandók, miután előzőleg gőzben s illetőleg lugozás által kipároltattak.

32. §.

A foglyok maguk tartoznak ruháikat gondosan kijavítani, mire nézve esetről-esetre, a napi rendben megállapított időben (156. §.) nekik a foltozáshoz szükséges anyagok és eszközök kellő útmutatás mellett átadatnak. Lábbeliök tisztán-tartásáról és gyakori megke-
néséről is gondoskodni tartoznak.

33. §.

Minden egyes szobában a lehetőséghez képest legyen minden egyes fogoly számára: a) egy nappal összehajtható vas-ágy, vagy tábori faágy, vagy pedig a falhoz erősített közönséges fanyoszolya; b) egy, az ágy mellett a falhoz szegzett deszkapolcz, két faszeggel ruhaakasztásra; c) két ételtartó tál, czinből vagy cserépből; d) egy evő kanál, czinből vagy fából; e) egy pohár, kőből vagy üvegből; f) egy fésű; g) egy törölrüha. Ezeken kívül legyen a hálóteremben a foglyok számához képest: h) egy vagy több, helyéről mozdíthatlan asztal; i) minden fogoly számára egy az asztal közelében a pallóhoz erősített fa-szék, vagy ezek helyett mindenik asztal hosszában kétfelől két leszögezett pad; k) víztartó-cseber; l) mozdó faedény; m) ruhakefe, csizmakefe, szappan és seprő. Végül legyen mindenik hálóteremben egy-két példány: újtestamentom, biblia-történet, imádságos és énekes könyv. Mindezen leltári tárgyak gondos épentartásáért s kiméletes használatáért a foglyok egyenkint és egyetemleg felelősek.

34. §.

A fogház-felügyelő (180. §.) a fogház tulajdonát képező összes tárgyakról pontos leltári jegyzéket vezet; a foglyok használatára kiadott ruhákat, házi eszközöket, könyveket hetenkint, — a rövid idei használatra átadott tárgyakat, mint: borotvát, tükröt, ollót, árat, tűt, írószereket stb. pedig vett használat után a fogházi őrmester által azonnal számba véteti.

35. §.

A fogházbeli élelem kiszolgáltatása az egészségesek és betegek részére külön-külön megállapított étlapok szerint történik.

Ezen élelemnek általában egyszerűnek, egészségesnek, táplálónak és az évszakokhoz lehetőleg alkalmazottnak kell lenni.

A napi adag annyi legyen, hogy a letartóztatott éhséget ne szenvedjen.

A főtt ételek készítése módjára nézve, lehetőleg tekintetbe veendő az azon vidék szokásai, hova a letartóztatottak legnagyobb része tartozik. A mennyire lehet, a foglyok hetenkint legalább két ízben legalább 10⁵ dg. főtt vagy sült husban részesítendő. A foglyok kenyerére pedig korpátlan nehéz rozs-, vagy korpátlan kétszeres lisztből mindenkor jól kisütve készíttessék, s a kiosztáskor legalább egy napos és legfőlebb három napos sütésű legyen, s minden fogoly rendes napi adagja a kiosztáskor legalább 56 dg. súlylyal birjon.

Azon vidékek fogházaiban, hol az életmód, a megszokás, az égalji viszonyok, valamint azokban is, hol erősb munkákkal való állandó foglalkozás folytán a foglyoknak testi erejük és munkaképességük fentartására több táplálékra van szükségük: a kir. főügyész a kenyeret, valamint szükség esetén az ételeket is azokra nézve, kik azt erősb testalkatuknál fogva vagy egészségi szempontból az orvos véleménye alapján igénylik, — nagyobb adagokban állapíthatja meg.

36. §.

Az előbbi §-ban előszabott fogházi ételek, a börtönbüntetésre elítélteknek *kivétel nélkül*, a fogházbüntetésre elítélteknek pedig *rendszerinti* táplálékát képezik.

Ez utóbbiakra nézve kivételnek lehet helye:

1. ha a bírósági ítélet megengedi, hogy önmagukat élelmezessék (bünt. tk. 41. §.);

2. ha valamely kir. járásbíróság által ítéltettek el, és pedig ez esetben büntetésüknek egész időtartama alatt;

3. a büntetésidő két utolsó harmadrészában, habár az ítélet valamely kir. törvényszék hozta is, de ha az elítelt magát e kedvezményre kiválóan jó viselet által érdemesíti.

A 2-ik és 3-ik pont alatt felemlítettek azonban e kedvezménytől fegyelmi fenyítékké meg is foszthatók (Lásd 226. §.).

37. §.

A szeszes italok élvezete, úgyszintén a dohányzás és bagózás tiltva van; de kivételes kedvezményképp a különösen jó viseltű foglyok hetenkint egyszer, — a rabok pedig, ugyane föltétel

Az elzartak élelmezéséről.

alatt minden két hétben egyszer, — úgyszintén O Felsége születése és Sz.-István király napján, egy-egy félliter borban részesíthetők.

38. §.

A házi
könyvtár-
ról.

Minden egyes, kivált népesebb fogház, a foglyok közhasználatára szolgáló házi könyvtárral látandó el, a mely a) vallásos, b) népszerű erkölcsnemesítő, javító és hasznosan mulattató, c) gazdasági, ipar-műtani és háztartási, s végül d) iskolai tankönyveket tartalmazhat a megfelelő nyelveken.

39. §.

Munkáról.

Valamint a fogházra, úgy a börtönre elítéltek is, a mennyiben az előbbiekre nézve a bírósági ítélet kivételt nem tesz (bünt. tk. 41. §.), — viszonyaiknak megfelelő munkára köteleztetnek, az illető fogházban meghonosított munkanemek közül azonban, a mennyiben a munkaviszonyok megengedik, szabadon választhatnak.

A magán elzárásban levő foglyok munkájukat ugyanott teljesítik.

40. §.

A foglyokat a fogház területén kívül csupán közmunkával és csak beleegyezésükkel lehet foglalkoztatni, mely esetben a fegyházbüntetésre ítéltektől, valamint a szabadmunkásoktól is elkülönítendőek (bünt. tk. 37. és 40. §§.).

Közmunkának állami felügyelet alatt, az állam hasznára végzendő munkálatok neveztetnek.

41. §.

Az isten-
tisztelet-
ről és ok-
tatásról.

A mennyire lehetséges, az elítélt foglyok ünnepnapokon, vallásfelekezetek szerint, rendes lelkészek által istentiszteletben és vallás-erkölcsi tanításokban részesíttetnek, s a körülményekhez képest, közhasznú ismeretekben mint felnőttek oktattatnak, s esetleg részükre, osztályonként, közérdekű tárgyakról, népszerű előadásban felolvasások is tartathatnak (136. §.).

42. §.

A fogházbüntetés tartama alatt áttérésnek egyik vallásról a másikra helye nincsen.

43. §.

A szabad-
lég élve-
zéséről.

A vizsgálati foglyok, úgy mint az elítéltek, időnkint és pedig a mennyiben a fogház szerkezete és egyéb körülmények megengedik: naponként délelőtt és délután is legalább egy órára a

fogház területén belül, szabad levegőre bocsátandók, s e részben nagyobb figyelem azokra fordítandó, kikre nézve az orvos a szabad lég élvezetét egészségi szempontból különösen ajánlja. E sétánál azonban kiválólag arra kell ügyelni, hogy egy időben egy sétahelyre csak egy fogda-, vagy osztálybeliek bocsáttassanak ki, s hogy a másokkal való közlekedésre, összebeszélésekre és szokási kísérletekre legcsekélyebb alkalom se adathassék.

44. §.

A foglyok betegségük esetén gondos gyógyításban s beteg állapotuknak megfelelő ételmezésben részesítendők. E célból minden nagyobb fogháznál a betegek számára kórházul külön helyiségek rendezendők be és pedig külön a vizsgálatiak, külön az elítéltek, s külön a nők és külön a fineműek számára. Ily kórházul tágas, világos, s a mennyre lehet, a napkelet felé fekvő szobák tartandók fenn, melyek berendezésénél a beteg személyek szükségleteire kellő figyelem fordítandó ugyan; de egyszersmind a fogházak szerkezetére nézve a 22. §-ban előadott szabályok is szem előtt tartandók.

A bete-
gekről.

45. §.

Míg a fogoly csak fennjáró beteg, s betegsége nem veszélyes, nem ragadós, izgató nagy fájdalmakkal, éjjeli nyugtalanságokkal s undorító tünetekkel, vagy a szemérem sérelmével nem jár: mindaddig a többiekkel együtt, a rendes fogház-helyiségekben tartható, s könnyű munkával is ellátandó. De ellenkező esetekben, valamint akkor is, mihelyt azt az orvos szükségesnek találja: a beteg az egészségesektől elkülönítendő, s a fogház kórosztályába szállítandó, hol a nagybetegek valamint a haldoklók ágyai elé is, ha nem egyedül ápoltatnak a betegszobában, spanyolfalak állítandók fel.

46. §.

A betegeknek s betegszobáknak tisztántartása, e szobák gyakori szellőztetése, a legpontosabban foganatosítandó. E szobák föltétlenül szagtalan üríték-edényekkel látandók el, s minden beteg ágya mellé, ha úgy kívántatik, naponkint többször is kiürítendő köpedények helyezendők.

E helyiségek rendszeres fertőztelenítése el nem hanyagolandó.

47. §.

A kórházban mindenik beteg ágya fölé egy táblácska függesztetik, melyre az illetőnek törzskönyvi száma, a kórházba történt felvételének napja, betegségének latin neve, s a naponként megszá-
bott beteg-étadag feliratik.

48. §.

Az orvos a beteg gyógykezelése körül a részére kiadott utasítás szerint jár el.

Ő két könyvet vezet, u. m. 1) egy lajstromot az összes betegekről, melybe a beteg nevét, törzskönyvi számát, betegségének minőségét, ahhoz képest a mint fenjáró vagy kórházi fekvőbeteg, a betegség latin nevét, a betegség kezdetének s végének idejét és a gyógykezelés eredményét, — 2) egy vénykönyvet, melybe a rendelt orvosságokat jegyzi fel. Ezen felül a betegek ételmezési utalványába is az étadagok számát sajátkezüleg bejegyzi s azt aláírásával ellátja.

Az orvos szorosan felügyel arra, hogy a betegek az általa rendelt orvosságokat valóban használják, s magukat az ő utasításaihoz tartassák; valamint arra is, hogy a felügyelők s a betegápolók kötelességeiket a betegek irányában lelkiismeretesen teljesítsék. A betegápolók a kórházi ételekben egész adagokban részesülnek. De kiterjed még az orvos gondja arra is, hogy a kórházból elbocsátottak vagy elhaltak ágyruháit azonnal tisztákkal váltassanak fel; a ragályos betegekéi pedig az ő utasítása szerint fertőztetlenné tessenek vagy elégtetessenek.

Az orvos egyébiránt minden jelentékenyebb utasításait, fontosb észrevételeit, jelentéseit és javaslatait stb. sajátkezüleg röviden feljegyzi a fogházfelügyelő naplójába, a melyet ez mindenkor kellő figyelemmel átolvasni, s a körülményekhez képest e jegyzeteket vagy tudomásul venni, vagy azok alapján — a mennyiben az ő beleegyezése is kívántatik, — határozni, vagy további intézkedést, s esetleg a kir. ügyészhez a napló bemutatása mellett jelentést tenni tartozik.

49. §.

Ha oly fogházban betegszik meg valamely fogoly, amely kórosztálylallyal nem rendelkezik, s ha e betegség az orvos által komoly betegségnek ismertetik fel: ezen esetben az illető, ha őt súlyos bűnvád terheli, s különben is könnyen a vizsgálat meghiusításától vagy szökéstől lehetne tartani: a legközelebbi oly fogházba szállítandó át, hol ily kóroda létezik, hahogy a szállítás a beteg életének veszélyeztetésével nem jár.

De ha ezen áthelyezés tanácsosnak vagy eszközölhetőnek egy vagy más tekintetből nem mutatkoznék: ekkor ezen beteg számára egy arra alkalmas külön szoba rendezendő be, vagy bérlendő ki, s az illető felgyógyulásaig vagy halálaig figyelmes ápolás és gyógyítás mellett ott ép oly gondos őrizet alatt tartandó, mintha fogházi kórodában feküdnék.

50. §.

Ha azonban sem a vizsgálat meghiusításától, sem szökéstől tartani nem lehet, — a vétség is, melylyel az illető vádoltatik, vagy amelyet az elítélt elkövetett, csekélyebb természetű, s különben az illetőnek egyénisége is tekintetre érdemes: úgy az, kezesség mellett, ha ő vagy valamely hozzátartozója kívánja, családjához, rokonaihoz vagy valamely más magánházhoz is ápolás végett, betegsége tartamára, míglen t. i. ismét fennjárhat, helyben kiadható, vagy a helybeli közkórházban, vagy a szegények ápolójában elhelyezhető.

51. §.

Ha pedig helyben vagy a közeli községben országos vagy rendszeres községi kórház létezik, a czélszerű kórházi helyiséggel nem rendelkező fogházban súlyosan megbetegedett, vagy ragályos nyavalyába esett foglyok, valamint azok is, akik gyakori időszakokban előforduló nehéz nyavalyában szenvednek: ezen kórházba vétetendők fel, e célra elkülönített osztályba.

52. §.

Ha a súlyos betegségbe esett fogoly, a fogházi orvoson kívül, még különös bizalmát bíró más orvos tanácsát és segedelmét is kívánná használni: akkor, ha az lehetséges, azon orvos is meghívandó a beteg állapota felett tartandó orvosi tanácskozássra. Ez azonban mindenkor az illető letartóztatottnak vagy családjának költségére történjék. Ugyan ily esetben megengedtetik az is, hogy a letartóztatotthoz, ha úgy kívánná, a fogház rendes lelkészén kívül más lelkész is meghivathassék.

53. §.

Ha pedig a súlyosan beteg fogoly családját vagy rokonait ohajtáná látni: a beteg ezen kívánsága is, ha a vizsgálat meghiusításától vagy máskülönben a büntetés kijátszásától tartani nem lehet, a mennyiben azt az idő és egyéb körülmények megengedik, rendszerint teljesítendő.

A főbenjáró súlyos büntetettel terhelt vizsgálati foglyoknak ezen kívánságuk azonban csak a legnagyobb elővigyázat mellett és főleg csak az esetben teljesíthetetik, ha az orvos a betegséget csakugyan halálosnak vagy legalább a felgyógyuláshoz kétes reményt nyújtónak nyilvánítá.

54. §.

Ugyancsak a fönnebbi szabályok alkalmazandók a fogházba viselősen került és elzáratásuk ideje alatt szülő nőszemélyek iránt is.

A gyermekágyas betegről és csecsemőjéről.

E célra a kórházban külön helyiség rendezendő be, ha helyben külön szülház nem létezik; s mindaz eltávolítandó, mi a szüléskor az anyának vagy a gyermeknek életét veszélyeztetné.

55. §.

Az anya gyermekágya és szoptatása idején, gyermekével együtt, állapotának megfelelő ápolásban és tartásban részesítendő, s a gyermeknek a szülöttek anyakönyvébe való törvényszerű bejegyeztetése végett, az illető vallás-felekezeti lelkésznél a kellő intézkedések megteendők.

Míg a gyermeknek az anyai emlőre szüksége van s az anya azt szoptathatja: mindaddig a csecsemő anyjánál hagyandó.

Ha az anya szoptatni nem volna képes, vagy nem akarna: gondviselés végett a gyermek az atyának vagy az anya rokonainak, mihelyt lehetséges, adassék át; ha pedig ilyenek nem találhatnának vagy szegénységük miatt dajka fogadására s a gyermek tartására tehetetlenek volnának: a gyermek, szoptatás és ápolás végett, a fogház falain kívül, a rabtartási átalányból előlegezendő költségen, késedelem nélkül kiadandó. Az ily gyermeknek tartási s ápolási költségei a kir. belügyminiszterium felügyelete alatt álló lelencz-alapnak terhére számítandók fel.

56. §.

Ha a nő teherbeejtése letartoztatásának idejére esik: a hivatal személyzetéhez tartozó teherbe ejtő valamint mindazok irányában, kik cselekvőlegesen részvétük vagy mulasztásaik által arra alkalmat szolgáltatnak, szigorú fegyelmi vizsgálat indítandó, s arról az igazságügyminiszteriumhoz jelentés teendő.

57. §.

Reménytelen betegek hazabocsátásáról.
Kivételes esetekben, oly elítélt beteg foglyok, kik testileg már elgyengülve, a fogház kórágynak előre haladott tüdőgümösödésben, vérszegénységben, vagy görvélykórban, vagy más hasonló lassabban fejlődő nyavalyában nagy mértékben szenvednek, s az alapos felülvizsgálatot tartott orvosi bizottság nyilatkozata szerint, felgyógyulásukhoz mi remény sem köttetik, valamint azon szem-beteg foglyok is, kiket a fogház falai között látszervük elvesztésének komoly veszélye fenyeget, — egyéb tekintetre méltó körülmények mellett, önmaguk vagy hozzá tartozóik kérelmére, az orvos s a kir. ügyészség és főügyészség javaslata s az igazságügyminiszterium engedélye folytán, kezesség mellett ideiglenesen haza bocsáttathatnak.

58. §.

A kir. ügyész azonban gondoskodni és arra ügyelni tartozik,

hogy az eképen haza bocsátott foglyok rendőri felügyelet alá helyeztessenek, s egészségi állapotuk jobbra fordultával, szabadságbüntetésük hátra levő idejének kitöltése végett, a fogházba visszaszállíttassanak; ha pedig időközben elhalnának, a nyilvántartásból kivétessenek, s ezen eset a ministeriumnak is feljelentessék.

59. §.

Ha valamely foglyon az elmebetegség jelei mutatkoznak, annak ebbeli állapota, a szükséges elővigyázati szabályok alkalmazása mellett, szoros figyelemmel kísérendő, s ha e betegség csakugyan félreismerhetlenül elmehábornak bizonyulna be, mindazon esetekben, midőn annak gyógyulhatósága vagy gyógyíthatatlansága még nem állapítható meg, az illető egyén egészségének helyreállítására ép oly gond fordítandó, mint más betegekére nézve.

60. §.

Ha a fogházi- vagy törvényszéki orvos megfigyelése biztos eredményre nem vezetne: a vizsgálati fogolynak megfigyelési rendszer alá vétel végett az orsz. tébolydába leendő felvétele iránt a kir. ügyész a főügyész útján lépéseket teend. A szállítás és a tébolydában való tartás költségeit illetőleg a 63. §. szabványa irányadó.

61. §.

Ha a törvényszéki vagy fogházi orvosnak alapos megfigyelése folytán, a letartóztatott állapota valósággal elmebetegségnek bizonyulna be, jól meg kell fontolni az orvosnak: ha vajjon a beteg állapota olyan-e, hogy ennek további czélszerű ápolása a fogházban lehetséges, sőt kívánatos, a mennyiben a lélekháborodások néha oly tünetekben is jelentkeznek, melyek szerint a tébolyodás a benső gonoszságot és gonosz érzületet még teljességgel nem enyésztet el, midőn tehát a fogházi biztos őrizet előnyösebb a tébolydai vagy ápodabeli letartóztatásnál; vagy pedig szükségesnek mutatkozik annak azonnali elszállíttatása a tébolydába, mely esetben a betegnek a tébolydába leendő fölvétele s illetőleg a fölvétel engedélyezésének előzetes kieszközlése iránt, a kir. főügyesség útján, késedelem nélkül lépések teendők.

62. §.

Az országos tébolydába való fölvétel engedélye a kir. igazságügyministerium útján a kir. belügyministeriumnál eszközöltetik ki.

Minthogy a fennálló szabályok szerint, az országos tébolydába rendszerint (60. §.) csak oly egyén vétethetik fel rendes ápolás és tartás végett, a ki felől a hatósági orvos hitelesen bizonyítja,

hogy valóban elmebeteg, éspedig vagy oly elmebeteg, akinek gyógyulásához kilátás van, vagy aki, habár gyógyíthatatlan, de a közbiztonságra nézve tényleg veszélyes; ezekhez képest az illető kir. ügyészség azon jelentéséhez, melyet a kérdéses elmebetegnek valamely orsz. tébolydába leendő felvétele iránt teszen, a következő okmányok melléklendők, ugymint: a) fogházi orvosnak hivatalos bizonyítványa arról, hogy a tébolydába felveendő egyén valósággal elmebetegségben szenved; b) a fogházi orvosnak ezen bizonyítványához csatolt s a beteg állapotáról tüzetesen szerkesztett kórrajza, melyben különösen kiemelendők: az elmebántalom neme, a gyógyulásra való netaláni kilátás és azon körülmény: vajjon a betegnek az orsz. tébolydába való elhelyezése közbiztonsági szempontból okvetlenül szükséges-e, s esetleges közveszélyessége mily tetekben nyilvánul. Továbbá a tébolydai tápdijaknak — melyek egyelőre naponként 70 krral állapítvák meg, — megtérítése céljából, melléklendő: c) az elhelyezendőnek s illetőleg fizetésre kötelezett rokonainak vagyoni állapotát kimutató hiteles okmány, illetőleg telekkönyvi kivonat és az adókiivetés alapjául szolgáló birtok-ívek másolata, — esetleg pedig a szabályszerűen kiállított és hatóságilag hitelesített szegénységi bizonyítvány.

63. §.

A tébolydába való szállítás és az ottani tartás költségei, (60. §.), ha a fogoly vagyontalan, a rabtartási átalányból előlegeztetnek.

64. §.

A fogolynak a tébolydában gyógykezelés alatt töltött ideje büntetés-idejébe beszámíttatik.

65. §.

Ami az oly elmebeteg foglyot illeti, kinek gyógyíthatatlansága, minden kételyt kizáró módon orvosilag megállapított, ezen esetben az ily letartóztatott irányában, feltéve, hogy az bíróilag is jogérvényesen tébolyodottnak vagy eszelősnek nyilvánított, fenytő eljárásnak s illetőleg fenytő büntetésnek többé helye nem lévén: annak végleges elbocsátása s illetőségi helyére vagy esetleg valamely magán intézetbe vagy ápoldába leendő elszállíttatása végett, az igazságügyministeriumhoz hivatalból jelentés teendő.

66. §.

A beteg
kiszaba-
dulókról.

A fogoly, azon esetben, ha büntetési idejének leteltekor oly beteg, hogy a fogházból való távozása, az orvos véleménye szerint, egészségi állapotára káros visszahatást gyakorolhatna, saját kívánsá-

gára továbbra is a kórházban tartható; de ezen esetről a kir. fő-
ügyésznek azonnal jelentés teendő.

67. §.

A ragályos betegségben szenvedők felgyógyulásukig a kór-
házból nem bocsáttatnak el.

68. §.

Ha a beteg fogoly élete komoly veszélyben van, és ő ez A beteg
állapotában végrendeletet tenni, vagy házasságon kívül született végintéz-
gyermekait házasság által törvényesíteni akarná: a kir. ügyész(180. §.) kedései-
köteles módot és segédkezet nyújtani ahhoz, hogy az illető vég- ről.
rendelet készítésére vagy házasságkötésre vonatkozó szándékát, a
kellő formák között végrehajthassa. Ily esetről azonban a kir. fő-
ügyész rögtön értesítendő.

69. §.

A végrendelet készítése, valamint a házassági szertartás
egész ideje alatt a kir. ügyész vagy helyettese állandóan jelen lenni,
s minden rendetlenség elhárításáról gondoskodni tartozik; ő egy-
szersmind értesíti az illető foglyot arról is, hogy megkészítendő
végrendelete tőle átvétetvén, szabadon bocsáttatásaig vagy esetle-
ges halálaig a kir. ügyészi irattárban fog lepecsételve őriztetni.

70. §.

Ha a fogoly a fogházban elhal, miután haláláról az orvos Az el-
kétségtelen jelek által meggyőződött, hullája a halottas-kamrába hunytak-
szállítandó; a hol pedig a fogháznak halottas-kamrája vagy e célra ról.
alkalmas helyisége nincsen: ott a helybeli községi előjáróság ke-
resendő meg ily helyiség kimutatása végett.

Az elhunyt ingbe, és ha férfi, lábravalóba is öltöztetve, egy-
szerű fakoporsóba tétetik, s miután a halottas-kamrában 48 óráig
kiterítve feküdt, ha hogy az orvos egészségügyi rendészet szem-
pontjából eltérő intézkedést nem kívánt, vallásos szertartás mellett,
a köztemetőben egyszerű módon eltakarítottatik, és sirhalma fake-
reszttel vagy fejfával megjelöltetik.

71. §.

Az elhunythoz tartozók, ha közel laknak, a halálesetről
azonnal rövid uton értesítendő.

72. §.

Ha az elhunytnek rokonai vagy hitsorsosai a holttest ünne-
pélyesb eltakarítottatását kívánnák: ezt, a hulla kiadatása mellett,

a kellő elővigyázat s a fennálló közigazgatási rendeletek megtartásával meg kell engedni; ez esetben azonban a rabtartási alapot semmi költség sem terhelheti.

73. §.

Egyébiránt az illetőnek elhunytáról, s annak netalán fennmaradt s esetleg az örökösöknek kiadható (151. §.) keresménye s egyéb értéke felől is, hozzátartozói, a halotti bizonyítvány megküldése mellett, az illetékes hatóság útján hivatalosan értesítenek.

74. §

A büntetés-idő kezdete és vége.

Az elítélt fogoly büntetése, ha büntetés-idejébe vizsgálati fogsága is beszámíttatott, vizsgálati fogságba helyezésének napján, különben pedig azon napon veszi kezdetét, melyen előtte a jogérvényre emelkedett birói ítélet kihirdettetett, és azon nap reggelén végződik, mely a büntetésül kiszabott időszak utolsó napja után következik.

75. §.

Ha a felsőbb bírósági ítéletekben a büntetés megkezdésének ideje iránt világos határozat nem foglaltatik; de az alsóbírósági ítélet az elítélt vagy hozzátartozói fölebbezése folytán az elítéltnak javára változtatik meg; vagy pedig az elítélt az első vagy másodbírósági ítéletben belenyugodott, mindazonáltal a periratok bármely más okból, például a vádló fölebbezése következtében, terjesztettek fel a felsőbb bírósághoz: a végítélet kihirdetéseig közbeneső időben kiállott fogság a büntetés-időbe beszámítandó.

76. §.

A nap 24 órával, a hét 7 nappal, a hó s az év pedig a közönséges naptár szerint számíttatik (bünt. tk. 3. §.).

77. §.

A honossági illetőség kiadásáról.

Ha valamely elítéltnak honossági illetősége, midőn a fogházba kerül, nem bizonyos: annak kinyomozása és megállapítása végett, még az elítélt kiszabadulása előtt intézkedés teendő.

78. §.

Az elbocsátásról és annak kellékeiről.

A letartóztatottnak, ha a fogházból szabadon eresztetik, elbocsátásáról igazoló levél adandó ki, s egyszersmind erről rendszerint azon községnek, hová illetékes, s esetleg azon községnek is, a hol letelepedni szándékozik, előjárósága, illetőleg rendőrhatósága, értesítendő.

Az elbocsátás rendszerint a reggeli órákban foganatosítandó.

79. §.

Az elbocsátandó vagy egyszerű elbocsátó levéllel, vagy kényszer-útlevelel, melyben utazásának egész vonala eléje van szabva, láttatik el. Kényszer-útlevelel látandók el azok: kik a közbiztonságra nézve veszélyes egyéneknek tartatnak, s javulásuknak letartóztatásuk alatt sem adták meggyőző jeleit; valamint azok is, akik vagy az osztrák birodalmi tanácsban képviselt országok és tartományok valamelyikébe valók, vagy pedig külföldi illetőségűek levén: az országból való kiutasíttatásuk ítéletileg kimondatott.

Ezeknek az ország határszéleig való elkísértetésükre nézve, az államrendőrség életbe lépteig, a szállítás iránt alább következő szabályok elvei szerint (81—98. §§.), a kir. ügyész intézkedik.

A kötött útlevelel ellátott hazai illetőségű szabadulók a legközelebbi köztörvényhatósági (alispáni, szolgabírói vagy városi kapitányi, rendőri) hivatalnak adandók át, mely az útlevelel láttamozása mellett, esetleg az illetők eltoloneczozásáról is gondoskodik.

80. §.

Ha valamelyik letartóztatottnak a föltételezett gondos őrködés és pontos felvigyázat daczára is sikerülne megszökni: a kir. ügyész (180. §.) által a szökési eset a legközelebbi közbiztonsági hatóságokkal s közegekkel, a szökevény személyes leírása mellett, annak üldözése és letartóztatása végett azonnal közlendő, s egyzersmind az erre vonatkozó körözwény a magyar kir. belügyminis-
A szökés körüli eljárásról.

teriumhoz is, a „Rendőri körözwény“-be leendő beiktatása végett, a kir. igazságügyminis-
A letartóztatottak szállításáról.

terium utján beküldendő. Ez alkalommal a szökés okai iránt szigorú vizsgálat indítandó, s annak eredménye, a vizsgálati iratokkal együtt, a kir. főügyésszel tudomás s esetleg további eljárás végett közlendő.

81. §.

A letartóztatottak rendszerint csak kocsin s illetőleg vaspályán, és felettébb sürgős eseteket kivéve, kocsin egyedül a nappali órákban szállíthatók. Ha esetleg teljes biztonság mellett gyalog szállíttatnak: az csak száraz időben és a nappali órákban történhetik.

82. §.

A többrendbeli bírósági fogházakból egy irányban távolabb szállítandók összpontosítása s egyidőben szállítása, az olcsóbb szállítás és kevesebb fedezet czéljából, a kir. főügyész által elrendel-
A letartóztatottak szállításáról.

tethetik.

Ha a tömeges szállítás kocsin vagy vaspályán eszközöltetik, erről az illető községi vagy köztörvényhatósági előjáróság az előfogatok kiállítása, s illetőleg a vasuti állomás főnöke, a külön sze-

mélyszállító kocsi kirendelése végett, legalább 24 órával a szállítvány utra indítása előtt értesítendő.

83. §.

A letartóztatottak szállítása mindig őrkiséret mellett történik.

84. §

Hogy elővigyázati és biztonsági szempontból mikor és meddig alkalmazható a szállítandó irányában a bilincs: e részben az 1871-ik évi LII. t. czikk, s a bilincs alkalmazása tárgyában 1872. január hó 26-án 2082. szám alatt külön kiadott igazságügyministeri rendelet illető czikkelyei irányadók.

85. §.

A téli időben szállítandó foglyok, az utra, az időjárásnak megfelelő ruházattal s ezenfelül pokróczokkal látandók el, melyeket a kísérő közegek, a foglyoknak a kitűzött helyre történt szállítása után, magukkal visszavisznek. Ha ez a kísérő közegek által nem eszközöltethetnék: az érintett ruhanemüknek biztos s az államra nézve legkevesebbé költséges visszaküldéséről, az áthelyezési kimutatás alapján, az illető fogházfelügyelőség, ker. börtön- vagy orsz. fegyintézeti igazgatóság gondoskodik.

86. §.

A szállítandó fogoly az utra kenyérrel ellátandó. A mennyiben ez minden esetben nem történhetné meg, további intézkedésig: a fogolynak útközben napi kenyerére legföllebb 12 kr; továbbá déli meleg ételére 25 kr; éjjeli szállására 5 kr; s a téli hónapokban világításra és szállása fűtésére 8 kr: s így összesen 50 kr. számítható fel.

87. §.

Az útközben komolyan megbetegedett fogoly a legközelebb eső kir. bíróság fogházába szállítandó be, hol orvosilag megvizsgáltatván, ha tovább utazása egészségi állapotára nézve veszélyesnek nyilváníthatnák, ott gondos ápolás mellett mindaddig a kórházban (43. 48. 49. 50. §§.) tartatik, míg egészségi állapotának veszélyeztetése nélkül rendeltetése helyére szállíttathatik.

88. §.

Ha a szállítandók kísérésére fogház-őrök alkalmaztatnak: e célra azok közül mindenkor a legmegbízhatóbb és legjózanabb egyének szemelendők ki, a kik a szállítandókkal való emberies bánásmódra, de egyszersmind az azok felett való gondos őrködésre, szakadatlan éberségre is mindannyiszor figyelmeztetendők. Figyel-

meztetendők továbbá arra, hogy útközben sehol a foglyok másokkal egyáltalában nem érintkezhetnek, s hogy nekik maguknak is a foglyokkal való barátkozás, különösen az azokkal együttes koresmázás, a legszigorúbb fegyelmi büntetés terhe alatt tilos.

89. §.

További intézkedésig egy közörnek napdíjául 70 kr., egy fogház-örmesternek, mint örvezető altisztnek pedig 1 frt állapították meg; örvezető altiszt (pandúr-örmester, csendőr-örmester) azonban csak nagyobb szállításoknál vagy a szállítandóknak különösen veszélyes minősége esetén alkalmazandó.

90. §.

Ha valamely kir. ügyészség, őreinek csekély számánál, a szállítási hely távolságánál, vagy egyéb körülményeknél fogva, nem volna azon helyzetben, hogy a szállítandó foglyokat saját fogházi őrei által kísértesse: ezen esetben az illető köztörvényhatósági előjáróság pandurok (mint rendőri közegek) kirendelése végett megkeresendő. Az ily fogoly-szállításnál azonban lovas pandurok igénybe nem vétethetnek. A pandurokat mindazon esetekben, midőn a bírósági fogházakból más bírósági fogházba, ker. börtönbe vagy kir. orsz. fegyintézetbe szállítandó rabok kísérésére vétetnek igénybe: tekintet nélkül az út távolságára, a fogházőrökre nézve fönnebb (89. §.) megállapított napdíjak illetik.

Ha pedig fogoly-kiséretre sem elegendő számú fogházi örök sem pandurok nem állnak rendelkezésre: ezen esetben a legközelebb állomásozó sorhadi katonaság parancsnoksága keresendő meg a kívántató fedezet kirendelése végett.

91. §.

Az ország erdélyi részében a szállítandó letartóztatottak kísérésére a kir. csendőrség mint eddig, úgy ezentúl is igénybe vehető. A csendőrség a szállítást, ha az a vasúti vonalon kívül esik: kivételesen csendőr-állomásról csendőr-állomásra is eszközölheti. De ha a szállítás vaspályán történik: ezen rendőri közegek is egy folyóban tartoznak azt teljesíteni, még akkor is, ha azon hely, hová a szállítás intéztetik, Magyarországnak az erdélyi részeken kívül fekvő valamely távolabbi pontjára esik.

A fogolyszállító csendőrség is a fogházi őrség részére fönnebb (89. §.) megállapított napidíjakban részesíttetik.

92. §.

Netaláni félreértések megelőzése czéljából megjegyeztetik, hogy a bűnvizsgálat folyama alatt a kir. bíróság vagy ügyészség

megkeresése következtében teljesített üldözés, elfogás, bíróság elé állítás, a fogházba való kísérés s minden ily rendőri természetű szolgálat, a pandurok s illetőleg az erdélyi csendőrök, mint ez idősz szerinti rendőri közegek által, az 1869-ik évi IV. t. czikk 23. §-a értelmében, szolgálati állásukból folyólag hivatalból teljesítendő, s az ily szolgálatok külön napidijazásnak tárgyát nem képezik. Az indokolt fuvar vagy szállítási díj azonban ily esetekben is felszámítható.

93. §.

A szállítási költségek rendszerint azon kir. ügyészség rabtartási pénzkészletéből fedezendő, melynek börtönéből a szállítás eszközöltetik.

94. §.

A kíséréssel megbízott őrnök, vagy őrszemélyzet vezetőjének, úti előlegül annyi pénz kézbesítettik, számadási kötelezettség terhe alatt, s úti naplójegyzék mellett, melyen az átadott s a kiadott összegek is nyugtázva kimutattatnak: a mennyi útközben az őrszemélyzet napdíjaira, a foglyok szállítására (előfogatokon vagy vaspályán), azok élelmezésére, s elszállásolására elégségesnek mutatkozik.

Ha netalán mégis ezen összeg, valamely véletlenül közbejött rendkívüli eset által okozott több kiadás folytán, útközben elégtelennek tűnnék fel, hogy a szállítás fen ne akadjon: ily kivételes esetben mindenik kir. ügyész (180. §.) köteleztetik, az előmutatott napló alapján, s az abban teendő feljegyzés mellett, az őrvezetőnek a szállító kir. ügyészség által utólag megtérítendő oly összeget előlegezni, a mennyi még a szállítási kiadások fedezésére szükségesnek látszik.

95. §.

Ha a szállítás hosszabb útra terjed: a kíséréssel megbízott ór vagy őrszemélyzet vezetője, menetrenddel látandó el.

96. §.

Ha kivételesen a fogolyszállítás, a kísérő őrszemélyzet váltakozása mellett, állomásról állomásra történik: ekkor a foglyokkal, az azokra vonatkozó okmányokkal, az áthelyezési kimutatással s a menetrenddel együtt, az úti napló s az úti pénz is, a visszautazásra szükséges összeg kivételével, a foglyokat tovább kísérő őrszemélyzet vezetőjének átadatik, s az átadás és átvétel az úti naplón, az átadó és átvevő nevének sajátkezű aláírása mellett, följegyeztetik.

97. §.

A foglyokat rendeltetésük helyére szállító őrkiséret vezetője tartozik az úti naplót, az úti előleg netaláni maradványával, a metrenddel s a fogolykiséres alkalmával felmerült költségekről és napidijakról szóló számlával együtt, a szállítás teljesítésétől számított 14 nap alatt az illető kir. ügyészhez juttatni. Az ezen határidő alatt be nem mutatott napló elévültnek tekintetik, s az adott napdij-előleg visszatérítendő.

Ha a kísérő őrszemélyzet állomásról állomásra váltakozik: a foglyokat rendeltetésük helyére beszállító őrkiséret vezetője, a fönnebb érintett okmányokat, a felmerült költségekről és napdijakról szóló számlával együtt, a foglyokat átvevő fogház-felügyelőségnek, ker. börtön- vagy fegyintézeti igazgatóságnak adja át, mely a számadást azonnal átvizsgálván, s a netaláni pénzmaradványt átvevén: azokat 14 nap alatt azon kir. ügyészséghez juttatja, mely a szállítást megindította.

98. §.

A börtön-vagy fegyház-büntetésre ítélt egyének ez idő szerint a váci, vagy lipótvári, vagy a nagyenyedi kerületi börtönök, illetőleg az illavai, mária-nostrai, munkácsi és szamosújvári orsz. fegyintézetek egyikébe lévén szállítandók: e czélból a jogerőre emelkedett ítélet foganatosításától számítandó nyolcz nap alatt a kir. ügyész az igazságügyministeriumhoz jelentést tenni tartozik. E jelentéshez melléklendő a szállítandó foglyoknak a törzskönyv alapján pontosan kitöltött s a kir. ügyész által aláírt értesítő-jegyzéke, a jogerőre emelkedett ítéletnek, — illetőleg közbevetett felelbeszés esetében — a felelbbviteli bíróságok által hozott ítéleteknek s ezek indokainak másolata (Fiuméből hiteles magyar fordítása), továbbá a meny nyiben az ítélet kihirdetését s illetőleg jogerőre emelkedését tanusító záradék az ítéletre vezetve nem volna, a kihirdetésről felvett jegyzőkönyvnek másolata is, s végül a fogházi orvosnak a fogoly azon időbeli egészségi állapotára vonatkozó bizonyítványa, a mit egyébiránt az orvos az értesítő-jegyzék megfelelő rovatának sajátkezű kitöltése és aláírása által is pótolhat. A jelentésben egyszersmind az is megértesítendő, hogy a szállítás minő őrkiséret (fogházi örök, pandurok, csendőrök vagy sorkatonák) mellett fog eszközölni.

A foglyoknak ker. börtönök- és orsz. fegyintézetekbe való szállításáról.

Ezen feljelentés megtörténte után az igazságügyministerium által mielőbb értesíttetik az illető kir. ügyész, hogy a rab vagy fegyencz mely kerületi börtönbe, illetőleg orsz. fegyintézetbe szállítandó.

Ezen értesítés vétele után, — ha különös akadályok nem forognak fenn, minők lehetnek például: az illető egyénnek idő közben bekövetkezett betegsége, veszélyes, ragályos kórok járványa,

rendkívüli időjárás, az utak járhatatlansága, a szállítandók nagy száma stb., — a rab illetőleg fegyencz biztos fedezet alatt a ker. börtönbe, illetőleg az orsz. fegyintézetbe mielőbb útnak indítandó.

A fönnebb említett okmányok, az igazságügyministerium által a ker. börtön- vagy fegyintézet igazgatójának már eleve megküldetnek.

Ragályos betegségben szenvedők, vagy a terhesség két utolsó havában levő nő személyek, avagy oly betegek, kiknek egészségi állapota az elszállítás által súlyosbodnék, sem ker. börtönbe, sem országos fegyintézetbe nem szállíthatók.

99. §.

Az átlagos tartási költség, további intézkedésig, naponként 26 krajczárban állapítatik meg.

MÁSODIK RÉSZ.

I. FEJEZET.

Az előlegesen letartóztatottakról és a vizsgálati foglyokról.

100. §.

A fogház-
ba való
felvétel
módosza-
tairól.

Az elzárandó egyén a fogház helyére érkezvén, ott a fogház-felügyelő, vagy az ennek teendőivel megbízott hivatalos személy elé kísértetik, aki annak személyét, a letartóztatást elrendelő bírósági okmány tartalmával, s esetleg a letartóztató hivatalos közeg igazolásával azonosítja (4 – 6. §§.).

101 §.

Megállapittatván a bírósági rendelet alapján elzárandó személy azonossága: annak vezeték- és keresztnéve s netaláni álneve, személyének s ruházatának leírása, szülő- s illetőséghelye, utolsó lakhelye, életkora, anyanyelve, nyelvismeretei, műveltségi foka, valása, állapota, életmódja, vagyoni állása, eddigi viselete, letartóztatásának oka, helye és ideje, napja, órája, — a letartóztatási rendelet kiadó vagy a letartóztatottat átküldő bíróság neve, helye, a rendelet kelte, száma s aláírása, — az előleges felvételt kért hatóságnak vagy hivatalos közegnek, a bekísérőnek neve, a fogházba való felvétel napja, órája, a letartóztatottnál talált s attól elvett tárgyak stb., részben a letartóztatási rendelet, részben a letartóztatott szemle alá vétele s előadása után, a bíróság előlegesen letartóztatottak- és vizsgálati foglyokról vezetett külön törzskönyvbe pontosan följegyzendő.

Nem a bíróságnak, hanem más hivatalbeli közegnek rendele-
lete illetőleg megkeresése folytán a fogház-helyiségbe ideiglenesen
befogadott egyénnek előleges letartóztatásáról a fogházfelügyelő
(180. §.) egyelőre csak naplójában teszen feljegyzést; annak letar-
tóztatását az érintett törzskönyvbe csak akkor iktathatja be, ha
ezen letartóztatás bíróilag is elrendeltett (5. §.).

102. §.

Ugyan akkor, midőn a letartóztatott személyleírása felvéte-
lik, annak ruházata megmotoztatik. E motozásnak, tekintettel a le-
tartóztatott egyéniségére, viseletére és az ellene emelt vádra, lehető-
kimélettel kell történnie. Letartóztatott nők irányában azt csak a
felügyelő neje vagy valamely más megbízható nőszemély esz-
közlheti.

Az elzá-
randó
megmoto-
zásáról.

103. §.

Az elzárandótól elveendő: minden készpénz, pénzzé tehető
ékszer s egyéb érték; továbbá minden oly tárgy és szer, melyekkel
önmagának vagy másoknak ártalmára lehetne, vagy szökését elő-
mozdithatná, vagy a melyek a büntetésre méltó cselekvényre vo-
natkozhatnak s a vizsgálatnál az ügy felderítésére szolgálhatnak.

Az elzá-
randótól
elveendő
s annál
meghagy-
ható tár-
gyakról.

104. §.

Mindaz, mi a letartóztatottnál rajta és vele van, nemkü-
lönben mindaz, mi tőle elvétezik: legalább egy tanú jelenlétében
összeiratik, s lehetőleg becsárban is kitéve, a törzskönyv illető ro-
vatában feljegyeztetik, mely jegyzék a letartóztatott előtt felolvas-
tatván, általa aláíratik vagy keresztvonásával két tanú előtt igazol-
tatik. Ezen jegyzék másolata, mint a törzskönyvnek hiteles kivo-
nata, a letartóztatottnak vagy hozzátartozóinak kívánatra kiadandó.

105. §.

Az elzárandó egyénen mind felső, mind alsó ruhái rendsze-
rint meghagyatnak. Őt leginkább csak azon esetben lehet a fog-
házi ruha viselésére kényszeríteni, ha ruhái vagy nincsenek, vagy a
bűn jeleivel bélyegzetek, vagy oly roszak és tisztátlanok, hogy
azok szeméremsértést vagy undort okoznának.

106. §.

A szegényebb foglyoknál azonban ügyelni kell arra, hogy a
magukkal hozott ruházat a fogság ideje alatt egészen el ne hasz-
náltassék, hogy a vizsgálati eljárás befejezése után ruházat nélkül
ne maradjanak. E végből az ily foglyokra is fogház-ruhák adhatók,
és saját ruházataik megőrzés végett elteendőek.

107. §.

Az elzárt-
tól elvett
tárgyak-
kal való
bánásról.

Mindazon tárgyak, a melyek az elzárando személytől elvé-
tetnek, annak nevével s törzskönyvi számával megjelöltetvén, fele-
lősség mellett biztos helyre tétetnek, s ott gondosan őriztetnek. A
ruhaneműek, — azok kivételével, melyek a bűnjel nyomait viselik
magukon, — kitisztíttatván, arra alkalmas raktárba (20. §.) elhe-
lyeztetnek, s időnként szellőztetnek, illetőleg kiporoltatnak. A pén-
zek, ékszerek s egyéb értékek a kir. ügyészségnek (180. §.) adat-
nak át, s ez által letéteményeztetnek. Szintén ez uton tétetnek át a
vizsgáló bíróhoz a bűnjelek s egyéb a letartóztatott egyénnél eset-
leg talált azon tárgyak is, melyek a fennforgó bűntügy felderítésére
szolgálhatnak.

108. §.

A letartóztatási rendelet is, miután a fogházfelügyelő
(180. §.) naplójának folyószámával elláttatott, s még az is reá ve-
zettetett, hogy a letartóztatott a törzskönyv mely száma alatt, mely
napon s órában vétetett fel a fogházba, további intézkedés végett, a
kir. ügyészhez (180. §.) minden nagyobb késedelem nélkül rövid
uton megküldetik, a ki az átvételt a napló illető helyén igazolja.

109. §.

Ha az elzárt a töle elvett értékek felett szabad rendelkezési
joggal bir, s ha egyéb óvatossági tekintetek sem forognak fenn: a
kir. ügyész (180. §.) a letartóztatott kérelmére ennek megengedheti,
hogy pénzét időnkint és részletekben, de a nélkül, hogy az keze-
ihez adatnék, saját fentartására használhassa, s esetleg azt, vala-
mint egyéb értékét is, családjának vagy másoknak az ügyészség út-
ján (180. §.) kiadathassa. Sőt ha a letartóztatottat súlyos vád nem
terheli, s aggályok sem merülhetnek fel a tekintetben, hogy ő az
engedélylyel visszaél: ez esetben saját kérelmére készpénze s egyéb
magánál hordani szokott értékesebb ingóságai is, péld. órája, gyű-
rüi, ingombjai, stb. neki kézbesithetők.

110. §.

Az elzárt
tiszttálko-
dásáról.

A letartóztatott azon esetben, ha testének nagy tisztátlansá-
gánál fogva az orvos azt szükségesnek tartaná, kényszerítőleg is
megmosdatandó vagy fürösztendő, és egyúttal tisztába öltöz-
tetendő.

111. §.

Az elzárt
beteg irá-
nyában
követendő
eljárásról.

Ha a letartóztatott betegen érkezik vagy szállíttatik a fogház-
ba, vagy ha rajta valamely betegségnek vagy testisérülésnek, fogyat-
kozásnak jelei vehetők észre: az a fogházi orvos által mielőbb meg-
vizsgálandó, s ha ez kívánatosnak nyilvánítná, a fogoly gyógyke-

zelés végett a fogház kórodájába szállítandó. Az orvos egyszersmind a foglyon netalán észrevett különös jelekről láttelelet tartozik felvenni, mely a kir. ügyészség utján (180. §.) a vizsgáló bíróhoz juttatandó.

112. §.

A letartóztatott mindazon rendszabályról, a melyhez magát elzáratása ideje alatt alkalmazni tartozik, röviden és világosan értesítendő, s a nyugodt viseletre, a fogház hivatali személyzete iránt engedelmességre, a házi rednek és csöndnek s a fennálló fegyelmi szabályoknak megtartására, valamint arra is, hogy a fogház tulajdonán általa ejtett minden kár megtérítésére köteleztetik, komolyan figyelmeztetendő.

113. §.

Azokhoz, a melyek 12. §-ban a letartóztatottak osztályozására és elkülönítésére vonatkozólag rendeltetnek, itt megjegyeztetik, hogy különösen veszélyes és felettébb súlyos büntett elkövetésével vádolt vizsgálati foglyok feltétlenül különzárandók és kettőzött éberséggel őrizendők.

114. §.

Ha az elzárt személy, szegénysége miatt állam-költségen részesül ellátásban, s elzáratása ideje alatt jobb ellátására fordíthatót mit sem keresne: ellátása a foglyokéval egyenlő leend.

115. §.

Ha ellenben az elzárt anyagi körülményei megengedik, ő magát, a kir. ügyész (180. §.) által adott írásbeli engedély alapján, saját vagyonából, vagy más által rendes uton részére nyújtott segedelemből is élelmezheti, saját ruházatát, öltöző készületeit s ágyneműit a fogházban használhatja, ha ezen engedéllyel vissza nem él, a fogház rendjét nem zavarja és a mértékletesség határait át nem hágja. Mindazon tárgyak és tápszerek azonban, melyek ezen esetben a fogoly részére kívülről hozatnak be: átadatásuk és használásuk előtt megvizsgálandók, hogy a fogoly ez uton valamely eszköznek vagy szernek, melylyel önmagának vagy másnak ártalmára lehetne, vagy amelyet megszökésére felhasználhatna, vagy pedig valamely tilos értesítésnek, akár önmagát akár más letartóztatottat illetőleg, birtokába ne juthasson.

Ha a fogoly tápszereit készpénzen akarja magának beszerezni: ennek költségeit mindenkor előre tartozik biztosítani; különben csak a fogházi szabályszerű élelmezésben részesül.

116. §.

Minden kiadás, mit a fogoly, a nyert írásbeli engedély alapján, a házi rend korlátai között, készpénzből eszközöltetni kíván: a fogházfelügyelő útján rendes számadás mellett teljesíttetik, amely számadás annak idején a törzskönyv illető rovatának kitöltésére is alapul szolgál. A felügyelő köteles arra ügyelni, hogy a fogoly pénzeért mindenkor élvezhető ételeket s italokat lehetőleg jutányos áron kaphasson, s hogy a fogoly számára tett kiadásoknál túlzott felszámitások, zsarolások, egyáltalában elő ne forduljanak.

117. §.

Igen súlyos büntettel vádolt vizsgálati foglyoknak rendszerint csak oly ételek adhatók, minők az elítélt foglyok részére készíttetnek.

118. §.

A vizsgál-
lati fog-
lyok fog-
lalkozásá-
ról.

A vizsgálati foglyok munkára nem kényszeríthetők ugyan; oda kell azonban a mennyire lehet hatni, hogy letartóztatási idejüket pusztá heveréssel ezek se töltsék; minélfogva ha egyik vagy másik kitanult mesterségét vagy megszokott foglalkozását elzártságának ideje alatt is folytatni ohajtaná: annak folytatása, a meny nyiben a fogság természetével összeegyeztethető, és sem a házi rendet és csöndet nem zavarja, sem a biztonságot s a vizsgálat célját nem veszélyezteti, a kir. ügyész (180. §.) elhatározása folytán, a fogolynak saját költségére megengedhető. Ha a fogoly nem önmaga részére, hanem a fogházi munkabérlő számára dolgozik: díjazása lehetőleg a szabadmunka ára szerint számítandó fel. A fogolynak ilyenén munkájaért kiérdemelt pénze, amennyiben azt szükségeinek megengedett fedezésére időközben fel nem használta volna, szabadon bocsáttatásakor, figyelemmel a következő 125. §-re, neki kiadandó.

119. §.

A vizsgál-
lati fog-
lyoknak
olvasással
és írással
való fog-
lalkozásá-
ról.

Azon letartóztatottnak, aki olvasáshoz szokott, a vallásos, vallástörténeti s hitágazatos és a fogház könyvtárában található egyéb könyveken felül, a tudományos műveknek, sőt a szükséges elővigyázat mellett, némely hirlapnak vagy folyóiratnak olvasása, valamint az írással való foglalkozás is megengedhető,

120. §.

A madár
és virág
tartása-
ról.

A fogoly hangszert nem használhat; állatokat: ebet, macskát stb. magánál nem tarthat. Ellenben egy pár kis kalitkás ma-

dárnak, egy-két cserépvirágnak tartása, a mennyiben az a házi renddel, az egészségügyi és tisztasági szabályokkal megegyeztetethetik, megengedhető.

121. §.

A foglyoknak a szabad levegőre bocsátására nézve a 43. §. A sétáról. határozatai irányadók.

143 122. §.

Ha a fogoly saját orvosának vagy vallásfelekezetebeli lelki készének látogatását kívánja, vagy ha vele védője ohajt beszélni, vagy őt hozzátartozói s egyéb rokonai vagy oly személyek akarják meglátogatni, kik vele üzleti viszonyban állanak, vagy a kikkel tanácskozni kíván: erre a kir. ügyész csak a vizsgáló biróval egyetértésben adhat engedélyt (14. 181. §§.). Ha ezen egyetértés nem jöhet létre: a kérdéses személyes érintkezés elmarad. Azok, kiknek a látogatás megengedtetik, a foglyok által rendszerint az e célra ki-rendelt külön szobában fogadtatnak. E látogatások mindenkor valamely hivatalos személy, és rendszerint csak oly bírósági tag jelenlétében történhetnek, aki előtt az ügy, a miért a fogoly letartóztatva van, legalább fővonásaiban ismeretes. A beszélgetés is oly hangon s csak oly nyelven folytattathatik: a melyet az illető hivatalos személy is megérthet. A fogoly a látogatónak vagy ez annak semmit át nem adhat. Illetlen viselet vagy beszéd a látogatónak azonnali elutasítását vonja maga után.

A vizsgáló foglyok meglátogatásáról s azok levelezéseiről.

123. §.

A fogoly közvetlenül semmiféle levelet vagy iratot sem fogadhat vagy küldhet el. Csak oly levelek s iratok küldendők el tőle vagy adandók át neki, a melyeknek tartalma mind a vizsgáló biró, mind a kir. ügyész (180. §.) által aggálytalannak találtatott.

124. §.

A fogoly azon beadványának elküldése, melyet az valamely felsőbb hatósághoz intézett, soha sem tagadható meg. Azonban a fogolynak mindazon kérvényét és panaszlevelét, melynek elintézése az eljáró bíróságot illeti, valamint annak egyéb oly nyilatkozatát és cselekvényét is, mely valamely birói intézkedésre szolgáltat alkalmat, vagy a vizsgálatra befolyással lehet: a kir. ügyész (180. §.) a bírósággal közleni tartozik.

125. §.

Az elzáratása alatt végrendelet nélkül elhunyt vádlott szabad tulajdonát képező azon tárgyak, melyek tőle a 103. és 106. §§-ok szerint elvétetvén, részére időközben ki nem adattak, vala-

Az elhunyt tárgy kiadásáról.

mint azok is, melyek nála meghagyattak, úgy szintén netaláni munkájának őt illető bére, az állam javára nem foglalhatók le; hanem mindazokra nézve az örökösödésnek törvényesen megállapított szabályai lesznek irányadók.

Maradványok a 6636. sz. paragraffal 126. §. rendelkezéssel

A letartóztatott elbocsátásáról.

Ha az előlegesen letartóztatott vagy vizsgálati fogoly a bíróság által, kezesség mellett, vagy a nélkül, ideiglenesen szabadon bocsátatni rendeltetik, vagy a vádlott ítéletileg a vád alól végkép fölmentetik: a fogházfelügyelő (180. §.) az illető bírósági rendelet vagy határozat rövid tartalmát, keltét, számát, a törzskönyv illető rovatában feljegyezvén, a letartóztatottat azonnal szabadon bocsátani tartozik. Egyszersmind pedig a fogolynak, ha csak a bíróság világosan másként nem rendelkezik, mindazon tárgyak, melyek tőle a fogházba bekerüléskor vagy letartóztatása ideje alatt elvettettek, valamint netaláni munkájának őt illető bére is, a törzskönyvbe bejegyzett elismerés illetőleg ellennyugta mellett, kezeihez adandók.

A letartóztatott akár kezesség mellett, akár végleg bocsátatik szabadon, elbocsátó levéllel levén ellátandó, ezen elbocsátó levél egyszersmind kényszerútlevél is lehet azon esetben, ha a bíróság a kir. ügyész indítványára (180. §.) ilyet rendel el a kiszabaduló részére kiállíttatni (78. és 79. §§.).

127. §.

Az elbocsátandók segélyezéséről.

Az elbocsátandók segélyezéséről a pénzbüntetések behajtása és kezelése körül követendő eljárás tárgyában ²¹⁰⁶/₁₈₈₀ I. M. E. szám alatt ezzel egyidejűleg kiadott utasítás 11-ik pontja intézkedik.

II. FEJEZET.

A fogházra ítéltekről.

128. § *Haságon kívül helyettesítés.*

A fogoly már előlegesen letartóztatva, akár csak már mint elítélt fogoly került be a fogházba, valamint akkor is, ha más fogházból szállítottát, a kir. ügyész vagy helyettese által láttamozott bírósági rendeletnek s ezzel együtt a jogerőre emelkedett és kihirdetett ítélet s indokai hiteles másolatának vétele s az elítélt személy azonosságának megállapítása után, a fogházfelügyelő (180. §.) által a többi

A fogoly már előlegesen letartóztatva, akár csak már mint elítélt fogoly került be a fogházba, valamint akkor is, ha más fogházból szállítottát, a kir. ügyész vagy helyettese által láttamozott bírósági rendeletnek s ezzel együtt a jogerőre emelkedett és kihirdetett ítélet s indokai hiteles másolatának vétele s az elítélt személy azonosságának megállapítása után, a fogházfelügyelő (180. §.) által a többi

előlegesen letartóztatott és vizsgálati, úgy az elítélt foglyoktól is, azonnal elkülönítendő, s a mennyiben magánosan nem tartathatik, az egyszerű fogságra ítelt foglyokhoz zárandó el.

A járásbirósági fogházak kezelése maguk a járásbirák által gyakoroltatván (180. §.), a járásbiróság által elítélteknek a járási fogházba való elzárására nézve (2. §.) külön birói rendelet kiállításának s az ítélet és indokai külön lemásolásának szüksége nem fog fenn.

129. §. *Másahyon kívül helyezett*

Minden egyes fogolyra vonatkozólag, fogsága megkezdésétől számított első 24 óra alatt, az elítéltekre nézve külön vezetett törzskönyvbe pontosan bejegyzendők a szükséges adatok. Ezen adatok — ha a fogoly más fogházból szállítottatott át: az átküldött értesítő táblázatból, — ha a fogoly a vizsgálat folyama alatt szabad lábon volt: a birósági közleményből, — ha pedig már előzőleg is ugyanazon fogházban volt letartóztatva: az előlegesen letartóztatottak, és vizsgálati foglyokról vezetett törzskönyvből veendők. Ezenfelül az illető rovatokba beiktatandók még: az ítéletnek a kiszabott büntetésre vonatkozó rövid tartalma, a fogság kezdetének és a kiszabadulásnak napja stb. Az érintett adatok bejegyzésekor azok felől a fogoly külön is kikérdezendő és ha állításai a beszolgáltatási okmányokban foglaltaktól lényegesen eltérnének, a netaláni tévedés földerítése vagy a hiány pótlása végett, a fogházfelügyelő (180. §.) által a kir. ügyésznek vagy helyettesének azonnal jelentés teendő (77. §.).

A 128. és 129. §-ok helyessége a bbsb. számú rendelet új inscripciók miatt.
130. §.

A fogoly fejszámául az elítéltekre nézve vezetett törzskönyvnek illető folyó számát kapja. *Kezességvétel a bbsb. számú rendelethez.*

131. §.

A fogházba újan beszállított fogoly ruhái megmotozandók akkor: ha a fogoly kényszer alkalmazása mellett hozatott be; ha a fogoly egyéniségébe semmi bizalom sem helyezhető, s ha ok forogna fenn attól tartani, hogy oly tárgyakat rejthet magánál, melyekkel visszaélhet; ha elegendő helyiség hiányában, azon rendkívüli eset állana be, hogy — habár csak ideiglenesen is — vizsgálati foglyok vagy elítélt rabok közé záratnék.

132. §.

Az egy évnél hosszabb fogságbüntetésre ítélték ott, a hol azt a fogházi viszonyok megengedik, büntetésidejük első harmadrészét éjjel és nappal magánelzárásban töltik, mely azonban egy évet felül nem haladhat. Ezen időn túl, csak éjjel helyezendők magán-

elzárásba, nappal pedig valamely alább feltüntetett osztályba sorozva őriztetnek.

Ha bármi okból a magánelzárás a büntetésidő kezdetén foganatosítható nem volna, úgy az csak a büntetés első felében lesz pótlólag alkalmazható, ezen időponton túl pedig a magánelzárás csak mint fegyelmi fenyték fordulhat elő. (226. §.).

Feltétlenül magánelzárásba helyezendők azok, kikre nézve a bíróság ezt a bünt. tk. 42. §-a alapján különösen elrendeli.

A munka és séta alatt a lehetőséghez képest mind a férfiak mind a nők a következő osztályok szerint különítendők el:

a) azok, kik a tizenhatodik évet még be nem töltötték, szabadságvesztés-büntetésük egész időtartama alatt a többi foglyoktól (bünt. tk. 85. §. 3., és 86. §.);

b) a 20 éven aluli fiatalok az idősbektől;

c) a csekélyebb vétséggel terheltek a súlyosb vétséggel terheltek-, vagy rossz hírben álló egyénektől, s a visszaesőktől, végül:

d) a műveltebbek a műveletlenektől. (Lásd 12. §-t.).

133. §.

Arra nézve, hogy mely elítélt fogolynak van megengedve tulajdon ruházatát viselni, a 29-ik §. tartalmazza a kellő utasítást. Az pedig, hogy mely elítélt fogoly élelmezheti önmagát s minő feltételek alatt, a 36-ik §-ban már szabályoztatott.

134. §.

A fogoly
életjáról.

A szabad lég élvezésére nézve a 43. §. irányadó.

135. §.

A fogoly-
nak a házi
rendhez
alkalmaz-
kodásáról.

A világítás használatára, a felkelés és lefekvés idejére, valamint a tisztálkodásra nézve is — a hajnyíratás és borotválkozás kivételével, mely kényszerítőleg csak a 27. §. esetében foganatosítható, — a 156. §. ban előszabott házi rend tartandó meg.

136. §.

A fogoly
vallási ok-
tatásáról.

Minden fogoly a hitfelekezetebeli lelkész látogatásait s annak vallás-erkölcsi és egyéb közhasznú jóakarató oktatásait előzékenységgel, kész engedelmességgel és kellő figyelemmel tartozik fogadni.

137. §.

A fogoly
olvasmá-
nyáról.

A fogoly könyveket és folyóiratokat saját használatára, saját költségén járathat.

138. §.

Az elítéltek munkaereje az állam által vagy házilag kezel-^{Munkáról} tetik, vagy bérlet útján értékesíttetik, vagy pedig vegyesen: részben házilag, részben bérletileg használtatik.

A mennyiben a helyviszonyok megengedik: leginkább oly munkanemek behozatala mutatkozik kívánatosnak, minők: az ács, kerékgyártó, kádár, esztergályos, asztalos, kötélverő iparok, a kósárkötés, szalma-, gyökér- és gyékényfonás, a sodronymunka (drótozás), könyv- s diszműkötés, dobozkészítés, másolások, s a kertészkedés, férfiak részére; — a tollfosztás-, a szalma-, kender- s lenfonás, szövés, ruhaszabás, fehérruha- és felsőruha-varrás, cipővarrás, kötés, horgacsolás, himzés; továbbá a vasalás, mosás és egyéb házi s kerti munkák a nők részére.

Oly munkanemek, melyek az egészségnek ártalmasak, péld. mérges állagú anyagok feldolgozásával, nagy porral vagy nehéz s erős szaggal járnak, mellőzendők.

139. §.

Különben általában véve, a munka minőségét illetőleg, a nagyobb testi mozgással járó foglalkoztatás, különösen a férfi foglyoknál, előbbre teendő az ülőmunkánál, minő péld. a szabó és cipész-munka, — s e részben kiválólág a serdülő fiatal korban levő férf foglyokra kell tekintettel lenni.

140. §.

Nem különben, különösen a nyári évszakban, a kevésbbé zárt lég befolyása alatt folytatható foglalkozás előbbre teendő a szobai foglalkozásnál.

141. §.

Mindemellett az ugynevezett házi, udvari vagy kerti munkára lehetőleg csak oly foglyok alkalmazandók, kik már előzőleg magukat jóviselet által kitüntették, vagy akiknek egészségi állapotuk az ilyas foglalkozást szükségessé teszi.

142. §.

Ennélfogva a törvényszéki foglyok rendszerint csak a fogház-helyiségekben, vagy az ezekkel közvetlen összeköttetésben álló dologházban, vagy a fogházhoz vagy ennek dologházához tartozó zárt falak között levő udvaron, kertben vagy telken foglalkoztatandók.

143. §.

Bizonyos időtartam alatt elvégzendő munkamennyiség (pensum) nem szabandó ki; de mindegyik munkára kényszerített fogoly a munkaidő alatt folyton dolgozni tartozik; minél fogva arra kell ügyelni, hogy a fogoly a munkaidőt dologgal töltsse el, s a mennyire a munka neme engedi, bizonyos érdekeltséget nyerjen a foglalkozás iránt.

144. §.

Azon ünnepnapokon, a melyek nem általánosan, hanem csak az egyik vagy a másik vallásfelekezetre nézve kötelezők, a munka mint köznapon folytattatik; mindazonáltal az illető vallásfelekezetbeliek részére azon napon istentisztelet tartathatik. Az izraelita-foglyok szombatjaikon és legnagyobb ünnepeiken, kérelmükre a munkától fölmentendők; ellenben vasárnapon és a keresztény vallásfelekezetűek általános ünnepein csöndes munkát végezhetnek, — amennyiben ez a házi rendet nem zavarja.

145. §.

Munkajutalomról.

A dolgozó fogolynak munkájaért jutalmazásra igénye nincsen. Mindazonáltal munkája eredményének haszonvehetőségéhez, szerzett ügyességéhez, munkaszeretetéhez és jóviseletéhez képest, méltányossági tekinteteből és nagyobb ösztönzésül a munkásságra, munkája után a fogoly bizonyos díjazási kedvezményben részesítettetik. Ezen jutalomdíj nagysága azonban a fogoly munkája valódi értékének vagyis tiszta jövedelmének egy harmadrészét meg nem haladhatja. E jutalomdíj tekintetében a foglyok két osztályba sorozandók. Az első osztályba tartoznak azok, kik az illető mesterségben már jártasak lévén, abban folyton haszonnal foglalkoztathatnak s ezen felül magukat jóviselet által is kitüntetik: ezek munkájuk tiszta jövedelmének, illetőleg a bérlő által mindenik fogoly napi munkája után az államkinestár részére fizetett összegnek rendszerint $\frac{1}{4}$ és csak kivételesen $\frac{1}{3}$ részét kapják. A második osztályba pedig tartoznak azok, akik az illető mesterségben még kezdők lévén, igen tökéletlenül dolgoznak, vagy viseletük miatt soroztattak ezen osztályba: ezek az általuk végzett munka értékének $\frac{1}{5}$ -ét kaphatják. Ugynevezett túlkeresetnek (Uebervedienst) helye nincsen.

146. §.

A házimunkások jutalomdíj fejében azon osztály szerint, melybe sorozvák, egy napra 5 illetőleg 4 krajczárt kaphatnak a tartási átalányból, vagy azon alapból, melynek javára házi munkát végeznek.

147. §.

Azon fogházaknál, melyekben a munkaerő bérbe van adva, a foglyoknak járó munkadíjak mennyiségét a bérleti szerződések szabályozzák.

148. §.

A fogoly keresménye a fogházőrmester által (210. §. 16.) vezetendő munka-keresményi naplóban, valamint a neki kézbesítendő munkakönyvben 10% levonással javára iratik, s a netalán magával hozott vagy övéitől ajándékban nyert pénzzel együtt gyümölcsötetőleg kezeltetik. A levont 10% s a kamatok segélyezésre (127. §.) s az elhalt vagyontalan foglyok temetési költségeinek fedezésére fordíttatnak.

149. §.

A fogoly fogsága ideje alatt kezeihez pénzt nem vehetvén, sem keresményével sem egyéb letéti pénzével nem rendelkezhetik. Kivételesen azonban a fogoly kívánatára fogsága alatt is, szerzett jutalomdíjainak $\frac{1}{2}$ -éből: a) szűkölködő hozzátartozói segélyeztethetnek; b) részére tanulságos könyvek vétethetnek; c) levelei bérmentesíttethetnek; végül d) valamint fárasztóbb munkára való alkalmaztatása esetén (Börtönháztartási szabályr. 21. §.), úgy máskülönben is jóviselet mellett, külön élelmi cikkekben, s minden vásárnapon, Ő Felsége a királynak születése és Szent-István király napján egy félliter borban részesíttethetik.

A fogoly keresményének többi része fogsága ideje alatt nem költhető el.

A fogoly más mint keresményi pénzből külön élelmi cikkeket rendszerint nem szerezhet; kivévén, ha önhibáján kívül eső okból nem volna elegendő keresete.

150. §.

A fogolynak keresménye s netalán bennlevő egyéb pénze, az esedékes kamatok kivételével (164. §.), kiszabadulásakor kiadatnak.

151. §.

Ha pedig a fogoly időközben elhalna: keresménye s egyéb értéke, ha tartási költségeit megtérítette, a temetésére fordított összeg levonása után, az illetékes hatóság útján jogutódainak adatik ki; ilyenek nem létében, vagy ha tartási költségeit nem térítette meg: keresménye szegénysorsú szabadulók segélyezésére használatik (127. §.), s csak egyéb értéke fordítható a tartási költségek megtérítésére.

152. §.

A fogoly keresménye végrehajtás alá nem vétethetik; de azon károk, melyeket akár a fogházban akár másként vétkes vigyázatlanságból vagy gonosz akaratból fogságának ideje alatt netalán okozna, abból megtérítendő.

153. §.

Azon munka, mely a háztartási szükségletek előállításához kívántatik, a mennyire lehetséges, és a fönnbbi szabályok korlátai között eszközölhető: a foglyok által teljesítendő, mi végből bérlet esetén, a foglyok közül annyi, amennyi a házi munkák végzésére szükséges, a kincstár számára fentartandó.

154. §.

Azon nagyobb fogházaknál, hol a foglyok dolgoztatása házilag és kiterjedtebb mérvben eszközöltetik, azon kell lenni, hogy: a) a mennyire lehet, a munkaerőt maga az államkincstár vegye igénybe saját szükségleteinek fedezésére, — és pedig, hogy az ily fogházak maguk állítsák ki maguknak az előállítható házi czikkeket: butorzatot, ruházatot stb. s továbbá, hogy más államintézetek számára is ily módon dolgoztassanak; b) az ily fogházak, a mennyiben a munkaerő a kincstár által nem vétetnék folyton igénybe: lehetőleg megrendelésre dolgoztassanak; c) a feldolgozandó nyers anyagok, s a készítményekhez kívántató egyéb gyári czikkek lehetőleg első kézből vásároltassanak be; végül d) az iparüzlet felett egységes és czélszerű könyvvezetés és ellenőrzés gyakoroltassék.

Az ily fogházakhoz az iparüzletek sikeresebb folytatása végett, munkavezetőül egyes megbízható mesteremberek a városhól jutalomdíjak mellett felfogadhatók; oly iparüzlethez pedig, mely állandóan nagyobb terjedelemben folytattatik: állandó munkavezető is fogházóri minőségben alkalmaztathatik.

155. §.

A munkabérlőnek tiltva van a foglyokat, valamint az őrséget s a fogház-személyzet bármely tagját is bárminő különös kedvezményekben, jutalmakban titokban részteltetni.

A munkabérlő maga, valamint emberei is, a foglyokkal csak a folytatott munkára vonatkozó tárgyakról beszélhetnek.

A munkabérlő, valamint önmaga, úgy hozzátartozói is, súlyos birság terhe alatt, kötelesek tartózkodni a foglyok részére valamely csempészkedésnek, s a foglyok és rokonaik avagy ismerőseik között bármely közlekedésnek eszközölésétől, vagy ilyenek közvetítésétől. Ha ezen tilalom ellen vállalkozó emberei közül valame-

lyik vétne: a vállalkozót érő büntetésen felül, az illető egyén azonnal eltávolítandó a fogházból s az oda többé be sem bocsáttathatik.

156. §.

A foglyok napirendje, a mennyiben ez az egyes fogházaknál Napirend. fenforgó viszonyokhoz képest kivihetőnek mutatkozik, a következőképen állapíttatik meg:

Hétköznapon a foglyok a nyári hónapokban öt és fél óraker, a téli hónapokban pedig hat óraker a meghatározott jeladásra felkelnek, megmosdanak, felöltöznek, ágyukat felvetik és holmijukat rendbe hozzák. Félóra múlva az első jeladás után bekövetkező második jeladásra, a háló-termekben sorakoznak, s mihelyt az ajtók felnyitattak, egymásután lépdelve a munkahelyiségekbe kísértetnek. Az ajtók felnyitása egymásután történik. A munkahelyiségekben a foglyok a háló-termek száma és fejszám szerint a munka-felügyelőknak átadatván, mindegyik elfoglalja kijelölt helyét s dolgozik reggeli 8 óráig. Ekkor félóraker munkaszünet áll be, miközben a foglyok között egésznapier kenyerek kiosztatik. 8 1/2 óraker a munka újra folytattatik és tart déli 12 óráig, midőn az adott jelre másfél óraker munkaszünet tartatik, s a foglyok a hálótermekben visszavezettetnek s kiosztott ebédjüket elköltik, mely idő alatt a fegyelmileg bőjtre kötelezettek a többiektől elkülöníttetnek.

Délután 1 1/2 óraker újabb jeladásra a foglyok a hálótermekből a munkahelyiségekbe visszavezettetvén, ismét megkezdődik a munka és tart délután 5 óráig, a midőn félóraker szünet áll be, mely után a dolog tovább folytattatik és tart esteli 8 óráig.

Ezen 12 illetőleg 11 óraker munkaidőből azonban leszámítandó a fogoly két óraker (43. §.) séta-ideje, valamint azon idő is, melyet esetleg egy vagy más fogoly a kir. ügyész, a lelkész, az orvos vagy a fogházfelügyelőtiszt elé vezettetése által tölt el, mely rendesen reggeli 8 1/2 óra után aként történik, hogy a kir. ügyészhez vagy a lelkészhez jelentkező foglyok azok elé kettenként, az orvos- vagy a fogházfelügyelőhöz jelentkezők pedig azok elé osztályonként kísértetnek; de kihallgatásuk a körülményekhez képest egyenként is fogyanatosíttathatik.

Szombaton délután a munka egy órával korábban szünik meg, s ezen idő arra fordíttatik, hogy a foglyok jól megmosdjanak (26. és 32. §§.) s lábbelijöket megkenjék.

A napi munka esteli befejezése után a foglyok a hálótermekben érkezvén, ágyukat megvetik, s a legközelebbi jeladást csöndesen bevárják. Ezen idő alatt ruháikat tisztogathatják, olvashatnak vagy maguk számára más csöndes munkát végezhetnek. A kilencz óraker történő jeladásra mindenki lefekszik; azontúl beszélgetniök egyáltalában nem szabad; a lámpák kioltatnak s illetőleg csak azok

maradnak égve, a melyek a hálótermek szabályszerű világítására szükségeseeknek mutatkoznak (22. §.).

A vasárnapi és ünnepnap rend a következő:

Felkelésre egy órával későbbben adatik jel, mint hétköznapiokon.

A foglyok, miután hálótermeik felnyitattak és egésznap kenyerük kiosztatott, s reggeli kenyerüket elköltötték, a folyosón vagy valamely más arra alkalmas helyen osztályonként sorba állítatnak, s ekkor a kir. ügyész vagy helyettese, vagy ezek akadályoztatása esetén a fogházfelügyelő (180. §.) az orvossal együtt a foglyokat sorra megvizsgálják, hogy tiszták s ruháik nem rongyosak-e s illetőleg valamelyiken valamely testi bajnak jelei nem látszanak-e?

Ezen szemle bevégeztével, ha istentisztelet tartatik, a foglyok vallás-felekezetek szerint, egymásután, az istentiszteletre rendelt helyre kísértetnek, hol szintén osztályonként helyeztetnek el, a melynek megtartása után hálótermeikbe visszatérnek. Időközben azok, a kikre látogatás vár, a látogató szobába vezetnek. Mások pedig, a kiknek a levélírás megengedett, azt végzik, vagy pedig ruháik és egyéb holmijuk kijavításával foglalkoznak (32. §.), vagy erkölcsös és hasznos könyvek olvasásával töltik idejüket.

Délután, ha a lelkész vallás-erkölcsi oktatást tart, abban, vagy ha netalán arra önként vállalkozó szakférfiak vagy hivatalnokok, munkavezetők vagy örök tartanának a kir. ügyész (180. §.) engedélye alapján, szabályszerű felügyelet alatt, erkölcsös és közhasznú oktatásokat, felolvasásokat: osztályonként ebben vesznek részt.

Különben az egyes osztályok épen úgy töltik az ünnepnap hátralevő részét, mint hétköznapiokon a munka utáni idő alatt.

A lefekvésre ugyanazon órában adatik jel, mint hétköznapon.

157. §.

Házszabályok.

A foglyok a következő szabályokhoz tartsák magukat:

1. Mindenik fogoly köteles a fennálló szabályokhoz és kiadott rendeletekhez pontosan alkalmazkodni s a fogház előjárói, felügyelői, munkavezetői s őrei iránt, kivétel nélkül feltétlen engedelmességgel viseltetni.

2. Szabadságában áll a fogolynak, okszerű kérdéseivel, kérelmével vagy panaszával, az erre kijelölt időben, a fogházfelügyelőhöz, sőt a kir. ügyészhez (kir. járásbíróhoz) is járulni; de a ki ezt tenni akarja, az köteles ebbeli szándékát előbb azon őrnök bejelenteni, a kinek közvetlen felvigyázata alatt áll. Csak különösen sürgős esetekben jelentkezhetik a fogoly a rendes időnkívül is.

A foglyok ugyanezen módon fordulhatnak az orvoshoz és lelkészhez is.

3. A fogoly testére, ruháira s egyéb holmaira, valamint a fogházban levő egyéb tárgyakra nézve is, úgy a hálószobában mint a munkánál, nemkülönben menés és jövés közben is, szóval mindenkor és mindenütt: a rendre és tisztaságra tartozik ügyelni.

4. Az istentisztelet, az oktatás, felolvasások és az éjjeli nyugalom ideje alatt semmit sem szabad beszélni.

A munka közben is csak annyit lehet egymáshoz szólni, a mennyi a közösen végzendő munka teljesítéséhez okvetlenül megkívántatik.

Illetlen beszéd, elkövetett gonosz tettek elbeszélése keményen tiltatnak, s azok, kik ezt még is tenni merészelnék, szigorúan fenyítettnek.

Titkosan, vagy jelzés által sem szabad egymással közlekedni.

5. Rokonaival is csak a kir. ügyész- vagy helyettesének (kir. járásbíró) engedelmével beszélhet a fogoly.

Az idegeneket, kik a fogház helyiségeiben netalán megfordulnak, a fogoly nem szólíthatja meg, azoktól semmit sem kérhet, sem pedig valamit el nem fogadhat, sem azoknak valamit át nem adhat.

6. Az ablakokon való kinézegetés, jeladás, lármázás, ajtókon való dörömbölés, éneklés, füttyölés, káromkodás, a falak bepiszkolása, beírása, szóval minden zajos és illetlen önvisélet, beszéd vagy cselekedet: szigorúan tiltatik.

7. A foglyoknak békében kell élniök egymással: minden gúnyolódás, ingerkedés, sértegetés, szidalmazás, fenyegetőzés, verekedés vagy önbíráskodás tiltatik és megfenyítettik. Egymást sem az imádkozásnál, sem a munka, a séta, az éjjeli nyugalom, az evés, olvasás, írás, vagy tisztogatás és varrás közben nem háborgathatják.

8. Jövendőmondásokkal, álommagyarázatokkal s efféle hiábavalóságokkal a foglyok ne foglalkozzanak.

9. A kártya, koczka, gombozás, s egyáltalában minden ilyes játék tilos.

10. Egyik fogoly sem lehet a másiknak szószólója, egyik sem gyakorolhat társai felett hatalmaskodó befolyást; az egy börtönben közösen elhelyezett foglyok azonban azon társuknak, a kinek mint szobafelügyelőnek a szobában való rend fenntartása és az abban levő tárgyak vannak gondjára bízva: engedelmeskedni tartoznak.

11. Aki a felügyelet alól magát elvonni igyekszik, aki megszökik, szökési kísérletet vagy ahhoz előkészületeket tesz, vagy másokat arra ösztönöz, — úgy szintén az is, a ki fogolytársának illetén szándékáról tudomással bír s azt fel nem jelenti, kemény büntetés alá esik.

12. A lázadásra, ellenszegülésekre, munka-megtagadásra, s egyéb tiltott cselekvények elkövetésére való összebeszélések vagy szövetkezések, habár ez utóbbiak a kiszabadulás utáni időre vonatkoznának is, a legszigorúbban fenyítettnek.

13. Az adott jelre mindenki köteles reggel azonnal felkelni este pedig lefeküdni.

Reggel a felkelés után mindenik fogoly tartozik arczát, nyakát, kezeit megmosni, száját kiöblíteni, megfésülni, rendesen felöltözködni és ágyát felvetni.

Szennyes munkánál a foglyoknak kezeiket evés és lefekvés előtt is meg kell mosniok.

Szükségeit végezni az illető helyre egyszerre csak egy fogoly mehet.

14. A pálinka-ivás, dohányzás és dohányrágás (bagózás) általában tiltatnak.

15. A munkaidő alatt minden munkára kötelezett fogoly folytonosan és szorgalmasan tartozik dolgozni, s kijelölt helyéről, engedelem nélkül, senki el nem távozhatik.

16. Ha valamelyik fogoly saját testét bármi czélból szándékosan megsértené vagy csonkítaná, vagy öngyilkolási kísérletet mérészlene véghezvinni: a miatt keményen megfenyítettetik.

17. A ki ruháját, ágyneműjét vagy a reá bízott eszközöket, munka-anyagot, műszereket, könyvet stb. rossz szándékból vagy vétkekes vigyázatlanságból elrontja, vagy a börtönben készakarattal egyéb károkat, rondításokat követ el: az nem csak az okozott kárt köteles megtéríteni, hanem ezen felül még külön büntetéssel is lakol.

18. A fogoly semmi egyebet magánál nem tarthat, mint azt, amit a fogházfelügyelő neki átadott vagy különös engedélylyel nála meghagyott.

Kiváltképen tiltatik: a készpénznek, drágaságoknak, fegyvernek, mérges állagú szereknek, tüzelő eszközöknek, pipának, dohánynak, késnek, kalapácsnak, vésőnek, árnak, ráspolynak, fűrésznek s ilyes műszereknek tartogatása és rejtegetése.

A fogoly azt is, a mit netalán talál, a legközelebb levő fogházörnek azonnal átadni köteles.

19. A fogoly magát kívülről, hozzátartozói vagy mások által nem élelmeztetheti. Az ez aluli kivételt a 36. §. tartalmazza.

20. A fogolynak nem szabad önkénytesen sem valamit vásárolni, sem kölcsönözni, sem cserélni, sem ajándékot adni vagy elfogadni. Ha ezt akár egymás közt, akár másokkal felsőbb engedély nélkül mégis elkövetnék: megfenyítettnek.

21. Levelet írni s azt kiküldeni vagy elfogadni, a felügyelőség tudta és beleegyezése nélkül, senkinek sem szabad.

158. §.

A foglyok viseletére vonatkozó fönnbbi házszabályok előttük, midőn a fogházba felvételnek, úgy szintén minden hó első vasárnapján felolvasandók s megmagyarázandók. Ezen fölül e házszabályoknak egy írott vagy nyomtatott példánya minden háló- és munkateremben kifüggesztendő.

159. §.

A fogoly fogsága alatt készített magán munkáinak másokhoz való kiküldése, s ez uton való elárúsítása vagy máskülönbeni értékesítése, a kellő elővigyázat mellett, csak az esetben engedhető meg, ha a fogoly a bíróság által a munka alól felmentetett (39. §.).

160. §.

A fogoly kegyelmi kérvényét rendszerint a kir. ügyész veszi át, s ha az méltánylást érdemel, a kir. főügyész útján az igazságügyminiszter elé terjeszti.

Kegyelmi
kérvé-
nyekről.

161. §.

A fogolyhoz intézett vagy általa írt levelek csak akkor juttatandók rendeltetésük helyére, ha azok tartalma aggálytalannak találtatott.

Levele-
zésről.

162. §.

A foglyot rokonai, ismerősei s mások is, kikkel ő kíván, vagy a kik ő vele kívánnak beszélni, rendszerint hetenkint egyszer, a kitűzött nappali órákban, e célra kijelölt külön szobában az ügyész vagy helyettese által (180. §.) adott engedély folytán, meglátogathatják. A beszélgetés, ha több is a látogató, mindössze legfőbb egy órahosszat tarthat. A látogató a fogolynak, vagy ez amannak közvetlenül semmit sem adhat át. Figyelem fordítandó arra is, hogy a fogoly látogatói más foglyokkal ne érintkezhessenek, ezek számára semmit a fogházba be ne csempészhessenek, s hogy egyáltalában a látogatások miatt a fogházi rend és csend legkevésbé se háboríttassék meg, s a biztonság ne veszélyeztessék.

A foglyok
látogató-
sáról.

163. §.

A fogházbüntetését teljesen kiállott vagy kegyelmet nyert fogoly, ha betegsége nem gátolja (66. §.), azonnal szabadon bocsátatik. Elbocsáttatása előtt tőle kitudandó, hogy kiszabadulása után, ha rendes lakhelye nincsen, hol szándékszik s minő foglalkozást keresni, s ezen körülmény valamint a törzskönyvben, úgy az elbocsátó levélben is megjegyzendő.

A foglyok
elbocsátá-
sáról.

164. §.

A fogoly kiszabadulása napján ruhájából kivetköztetvén, saját ruhája vagy ha saját öltözőruhával nem rendelkeznék, a neki adományozott (127. §.) ruha adatik reá. Ezután a fogház-felügyelő (180. §.) neki mindazon tulajdonát, mely tőle fogházba kerültekor elvétellett, valamint munkabérét is kiadja, a melyek átvételét a fogoly a törzskönyvbe írott vagy külön nyugtatvánnyal igazolja. Ennek megtörténtével a fogoly a kir. ügyész vagy helyettese elé (180. §.) vezetetik, aki által jövő életére nézve komoly intéssel láttatik el s egyszersmind részére az elbocsátó levél is kiadatik.

Mihelyt a fogoly átvételt követően és tulajdonait kezeihez vette: társai közé, a fogházhelyiségekbe, többé semmi szín alatt sem bocsáttathatik.

165. §.

A fogoly elbocsáttatására, valamint egyéb itt nem említettek nézve is, a vizsgálati foglyokat illető szabályok és a főnnebbi általános szabályok ide vonatkozó határozatai tartandók szem előtt.

166. §.

A föltételes szabadságra bocsátás körül követendő eljárást külön rendelet szabályozza.

167. §.

Hasonlóképen külön rendelet intézkedik azon elítélt külföldiekkel való elbánás iránt, kik a bünt. tk. 64. §-a alapján büntetésük kiállása után az országból kiutasítandók.

III. FEJEZET.

A fogházban elzárandó rabokról.

168. §.

A börtönbüntetésre ítélt egyének a kerületi börtönökben s az e végre különösen kijelölt törvényszéki fogházakban töltik ki fogságuk idejét és „raboknak“ nevezetnek.

169. §.

A bünt. tk. 36. §-a alapján az igazságügyminister által a börtönbüntetés végrehajtására kijelölt törvényszéki fogházakban, a jelen rendeletnek I. és II. fejezetében foglalt intézkedések a rabokra vonatkozólag, az alább következő eltérések mellett érvényesek.

170. §.

A börtönre ítélt rabok szabadságbüntetése ahhoz képest, a mint azt a rendelkezésre álló fogházhelyiségek száma és szerkezete megengedi, részben magán, részben közös fogságban hajtatik végre. E részben, és pedig tekintet nélkül a börtönbüntetés tartamára, a 132. §. rendelkezései irányadók.

A magánelzárásban levők, a kir. ügyész, a lelkész, orvos, fogházfelügyelő s a fogházőrmester által minél gyakoribb látogatásban részesítendők.

171. §.

A börtönbüntetésre ítélték kivétel nélkül rabruhába öltöztetendők (29. §.).

172. §.

A rabok élelmezése kivétel nélkül a fogházi étlapban előírt ételekből áll (36. §.).

173. §.

Minden munkaképes rab különbség nélkül munkára kényszerítettik.

174. §.

A fogházban előforduló tisztátlanabb és nehezebb munkákat a rabok végezik.

175. §.

A rabok rendszerint csak rokonaikhoz intézhetnek, és pedig havonként egy levelet. Ugyancsak ily időközökben fogadhatják rokonaik látogatását is.

176. §.

Rabok a 37-ik §-ban foglalt feltételek alatt minden két hétben részesíthetők egy fél-liter borban.

177. §.

A fogházi könyvtárból nyert olvasmányokon felül könyvet vagy folyóiratot csak munkakeresményükből szerezhetnek be.

Ezeknek megválasztása azonban a kir. ügyész hozzájárulásával történjék.

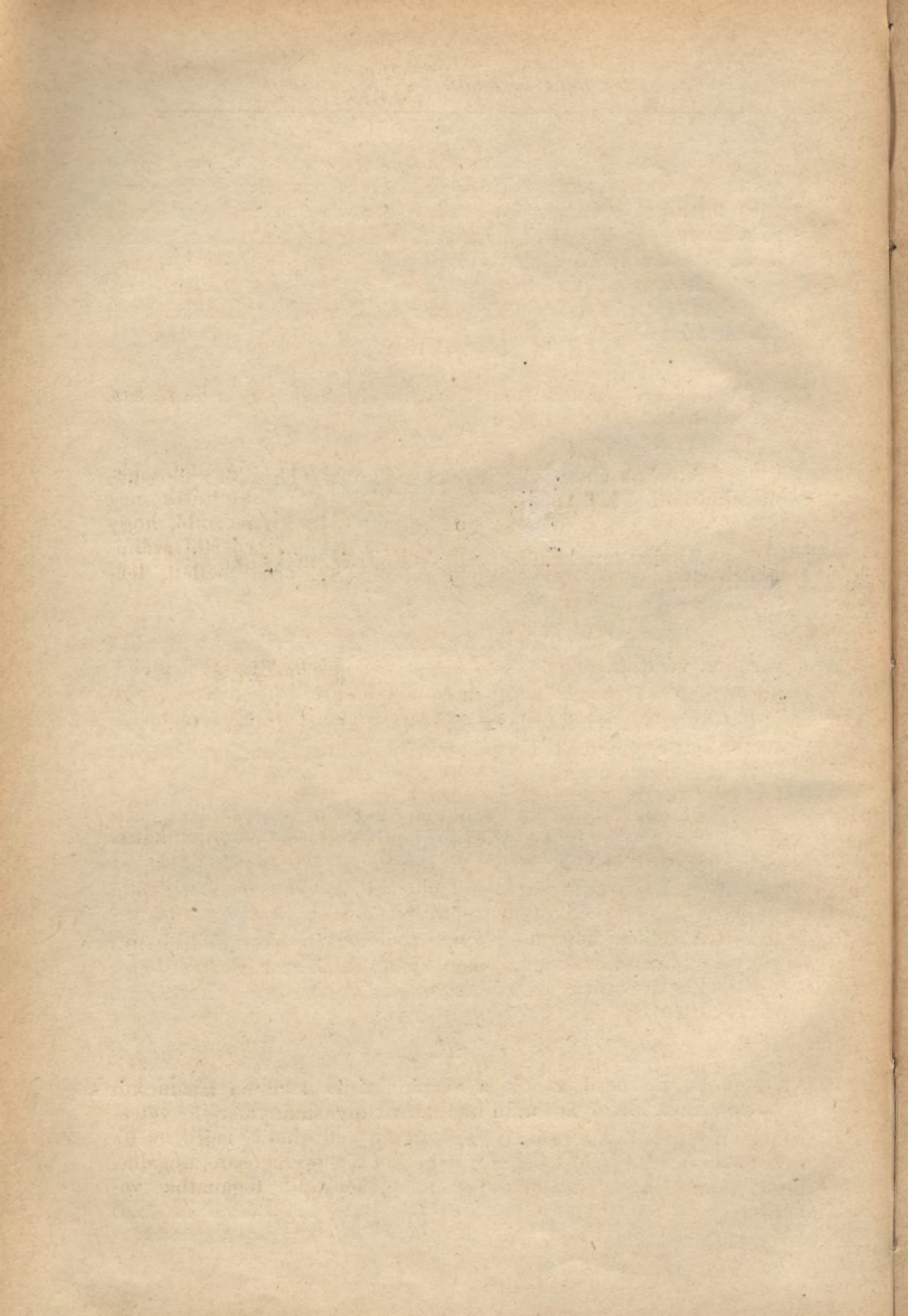
178. §.

A visszaeső rabok a magánelzárás tartama alatt csak a harmadik hét lefolyása után kaphatnak olvasmányt.

Budapesten, 1880. augusztus 9-én.

Dr. Pauler Tivadar

igazságügyminister.

UTASÍTÁS

a pénzbüntetések behajtása és kezelése körül követendő eljárás tárgyában.

1.

A kir. bíróságok azon ítéleteiben, melyekkel pénzbüntetés, akár mint önálló akár pedig mint mellékbüntetés állapíttatik meg (1878. V. t. cz. 20. §.), mindenkor határozottan kifejezendő, hogy az elítelt a megállapított összeget, a jogerőre emelkedéstől számítandó tizenöt nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett, lefizetni tartozik.

2.

A pénzbüntetések beszedését s esetleges behajtását aszerint, amint a bűnügyben első fokban valamely kir. törvényszék vagy kir. járásbíróság járt el: — a kir. ügyészek, illetőleg járásbírók, tartoznak eszközölni.

3.

Ha a pénzbüntetés a tizenöt nap határidő alatt le nem fizetnének: akkor — tekintve, hogy annak szabadságvesztés-büntetéssé való átváltoztatása (1878. V. t. cz. 53. §.) egyoldalúlag az elítelt akarataira nem bízható, — ellenében, a mennyiben elegendő vagyonnal rendelkeznek, a végrehajtás, a törvénykezés rendes útján, haladéktalanul folyamatba teendő, s folytatandó mindaddig, míg a pénzbüntetés összege és a végrehajtási költségek is hiánytalanul be nem folytak.

4.

Nehogy azonban az előreláthatólag eredményre nem vezethető végrehajtások, illetve azoknak költségei által az állami közegek munkaereje és az államkincstár indokolatlanul igénybe véteszenek: a végrehajtási eljárás megindítása mellőzhető, vagy ha az már folyamatban lenne, megszüntethető, s a vagylagosan megállapított szabadságvesztés-büntetés haladéktalanul foganatba vehető, ha:

- a) az elítélt teljes vagyontalansága már előzetesen hiteltér-
demlőleg igazoltatnék, vagy ez a végrehajtás folyamában kiderülne;
- b) ha az ellen csődeljárás volna folyamatban;
- c) ha állandó tartózkodási helye nincs, vagy ez nem a bel-
földön lenne; végre
- d) ha a végrehajtás ingatlanra volna vezetendő, s az elítélt-
nek az ingatlan iránti tulajdonjoga a telekkönyvi állapotból köny-
nyen kideríthető nem volna.

5.

Ha a pénzbüntetés behajthatósága veszélyeztetnék: az azt megállapító ítélet kihirdetése után, ennek jogerőre emelkedése előtt, biztosításnak is van helye.

6.

A részletfizetések csak oly összegben számíthatók a pénz-
büntetés törlesztésére, a mennyi azokból az okozott végrehajtási
költségek fedezése után fönmarad.

Késedelmi kamatok szedésének nincs helye; ugy szintén a
vagylagosan megállapított szabadságvesztés-büntetés kitöltése után
a netán előbb sikertelenül alkalmazott végrehajtás költségei be nem
hajthatók.

7.

Ha a bíróilag megállapított pénzbüntetés és annak végre-
hajtási költségei egészben be nem folynának: a végrehajtási költségek
előzetes leszámítása után a pénzbüntetés fedezetlenül maradt része
után eső szabadságvesztés-büntetés tartama, az 1878. évi V. t. cz.
53. §-a alapján hozott ítélet értelmében minden egyes napra ese-
dékes összeg aránya szerint számítandó.

A vagylagosan megállapított szabadságvesztés-büntetés meg-
kezdett végrehajtása pedig csak az elítélt beleegyezése mellett, s
csupán akkor szakítható meg, ha az előbb netalán sikertelenül
maradt végrehajtás összes költségei s a még kitöltetlen büntetési
időnek megfelelő összeg készpénzben lefizettettek.

8.

Az 1878. évi V. t. cz. alapján bíróilag megállapított pénz-
büntetésre nyilvános gyűjtés útján szerzett pénz el nem fogható.

9.

A kir. ügyészek és járásbírók az I. mintának megfelelő-
leg vezetendő nyilvántartási könyvbe minden pénzbüntetést, a
jogerőre emelkedés idejének sorrendje szerint, beiktatni, a fölme-
rülő végrehajtási költségeket pedig mindenkor pontosan hozzáje-

gyezni, ezek megtörténtét a bűnügyi, illetőleg a végrehajtási, iratokon is világosan kitűntetni, tartoznak.

10.

A befizetett pénzbüntetésekről s az ezek behajtására kiadott költségekről, valamint az elbocsátott szegény foglyok segélyezésére (1878. V. t. cz. 27. §.) adott összegekről, a II. minta szerint, kellőleg okmányolt pénznapló vezetendő.

Mihelyt a pénztári álladék a kir. ügyészeknél 100 frtot, a kir. járásbíróknál 25 frtot meghalad: a többlet, a III. minta szerint kiállítandó ellennyugta kíséretében haladéktalanul a kir. adóhivatalba szállítandó.

11.

Minthogy a pénzbüntetések, az 1878. évi V. t. cz. 27. §-a szerint, részben az elbocsátott szegény foglyok segélyezésére fordíthatók: fölhatalmaztatnak a kir. ügyészek és járásbírók, hogy 1881. évi január hótól kezdve, a szegénysorsu szabadulóknak, a következők szemmel tartása és elismervény mellett mérsékelt segélyt adhassanak.

a) Segélyezésben csakis azon teljesen szegény sorsu, a letartóztatás alatt fegyelmi megróvás alá nem esett, állandóan jó viselkedést tanúsított foglyok és rabok részesíthetők, — következéské be elbocsátásuk akár a büntetés kitöltése következtében, akár pedig a bűnvádi eljárás beszüntetése vagy bírói ítélettel való fölmentés alapján, — kiknek letartóztatása legalább három hóig tartott, s kiknek a fogházban nem volt alkalmuk a szabaduláskor szükségelt utiköltségre és egyéb mellőzhetlen szükségletekre elegendő pénzt keresni; három hónál rövidebb időre letartóztatott foglyok segélyben csak akkor részesíthetők, ha bebizonyulna, hogy előbbi alkalmazásukat s munkájukat a fogság következtében elvesztették.

b) A segélyezés a legolcsóbb közlekedési utijegyből, a legnélkülözhetlenebb ruhákból és három forintnál nem több készpénzből állhat; azonban mindezen segélyezés összevéve egyénenként 15 frtot, negyedévenként a kir. ügyészeknél 100 frtot, a kir. járásbíróknál 25 frtot meg nem haladhat; ezen kívül: az ugyanazon kir. ügyésznél vagy járásbírónál tényleg befolyt pénzbüntetések tiz százalékát túl nem hághatják. — Méltánylást érdemlő rendkívüli körülmények között az ezen szabálytól eltérő segély engedélyezése esetről-esetre a kir. igazságügyministeriumnál kérelmezendő.

c) A visszaesők és a külföldi szabadulók segélyben egyáltalán nem részesíthetők.

12.

A már létező hivatalos jellegű rab-segélyalapok állagáról az

1878. évi V. t. cz. életbeléptének napján pontos kimutatás készí-
tendő, és ennek csatolása mellett a pénzmaradvány a jelen utasítás
10-ik pontja értelmében vezetendő pénznaplóba bevételezendő.

13.

Az elkobzott tárgyak eladásából (1878. évi V. t. cz. 61. §.)
befolyt összegek is a jelen utasítás értelmében kezelendők.

14.

A jelen utasítás 9- és 10-ik pontjai értelmében vezetendő
nyilvántartási könyv és pénznapló minden félév végén lezárandó,
és a kezelő által aláírt hiteles másolatuk, az eredeti pénztári ok-
mányokkal együtt, a kir. igazságügyministeri számvevőséghez
tizenöt nap alatt fölterjesztendő.

A hátralékok a nyilvántartási könyvbe a következő félévre
tételenként átvezetendők.

Budapest, 1880. augusztus 9-én.

Dr. Pauler Tivadar

igazságügyminister.

Pénzbüntetésekről vezetett pénznapló.

Tétel.	A kezelés kelte.	Mellék- letek.	Kezelés czime (tárgy).	Bevétel		Kiadás		A nyilvántartási könyv vonatkozó tételi.
				frt	kr.	frt	kr.	
17	1882.		előbbi félévi maradvány	52	32	—	—	
	jul. 2.	3 nyugta	Galambos Zsuzsi szabadulónak segély- képen : ruhaneműekért 2 frt 34 kr. gőzhajójegy Szegedről Zentaig — „ 52 „ saját kezéhez 2 „ — „ 4 frt 86 kr.	—	—	4	86	
18	sept. 6.	1 utinapló és költ- ségjegy- zék, 1 végz.	Vörös Antal ellen vezetett végre- hajtás költségei	—	—	32	18	1 1882
19	1882. okt. 7.	1 ellen- nyugta	Vörös Antal fizetett : pénzbüntetésre részlet- képen 450 frt — kr. végrehajtási költségekre 32 „ 18 „ 482 frt 18 kr.	482	18	—	—	1 1882
20	okt. 8.	1 adóhiv. nyugta	A szegedi kir. adóhivatalba beszál- lított	—	—	425	—	
Oldalösszeg								

Pénzbüntetések

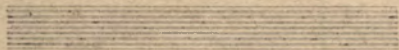
Sorszám.	Az elítélt neve, polgári állása és lakhelye.	A bűnügyben hozott ítélet (itéletek) kelte és száma.	A büntett vagy vétség s a htk. §-a.	Pénzbüntetés. frt kr.	Fölmerült (bíróilag megállapított) behajtási költség, a kezelés napja és a naplótétel vagy a végzés száma s kelte frt kr.	Fizettetett : napló tétel frt kr.	a pénzbüntetésre frt kr.	a költségekre. frt kr.
1.	Vörös Antal cserepes Szegeden	$\frac{14215}{1881} \frac{2}{10}$ szegedi kir. törvényszék, $\frac{1681}{1882} \frac{3}{2}$ budapesti kir. ítélőtábla, $\frac{3810}{1882} \frac{2}{7}$ kir. Curia legf. ítélőszéki oszt.	láza-dás 161. §	3000 —	18. n. t. 1882. szept. 6-án 32 18	19. 1882. okt. 7 450 —	—	32 18
2.	Karikás Aladár magánzó Makón	$\frac{12308}{1881} \frac{3}{12}$ szegedi kir. törvényszék, $\frac{12815}{1882} \frac{8}{8}$ budapesti kir. ítélőtábla.	hamis vád 227. §	800 —	— — — —	— — — —	—	—
Összesen:								
Oldalösszeg								

naplótétel.

Ellennyugta

..... frt król, azaz
forint és krajezárról, mely az alulirt kir. ^{ügyész}_{járásbíró} által,
mint a pénzbüntetésekbe befolyt összeg, az 1878. évi V. t. cz.
27. §-a alapján létesítendő javító-intézetek alapjához leendő csa-
tolás czéljából, a kir. adóhivatalba a mai napon
készpénzben hiánytalanul befizettetett.

Kelt

kir. ^{ügyész}_{járásbíró.}

UTASÍTÁS

a büntetőtörvénykönyv 43-ik §-a értelmében megalakítandó „felügyelő bizottságok” feladata és eljárása tárgyában.

1.

Míg az 1876. évi VI. t. cz. 37-ik §-a a közigazgatási bizottságok kebeléből megalakult börtönvizsgáló küldöttségek feladatául azt tűzi ki, hogy a börtönök és fogházak állapotát *átalánosságban*, vagy is oly czélból vizsgálják meg, ha vajjon *megvannak-e* azokban mindazon kellékek, a melyek a szabadságvesztés-büntetések *czél-szerű végrehajtásához megkívántatnak*: addig az 1878. évi V. t. cz. 42-, 46- és 48-ik §-ai világosan utalnak a „felügyelő bizottságok” abbeli feladatára, hogy ezek, eltekintve a most említett általános kellékek vizsgálatától, a büntető rendszer *erkölcsi hatását a letartóztatott egyes egyéneken figyeljék meg*, s az igazságügyministeriumhoz fölterjesztendő javaslatok alakjában jelöljék ki azon egyéneket, kiknél az irányukban alkalmazott büntetés üdvös hatását oly mérvben látják kifejlődvé, hogy ez által a törvényes kedvezményekre, u. m. a közvetítő vagy javító intézetbe való szállításra esetleg feltételes szabadon-bocsátásra, érdemeseknek tartathatnak.

2.

„Felügyelő bizottság” minden kir. törvényszék székhelyén alakul.

Ennek tagjai:

1. a kir. törvényszék elnöke, — akadályoztatás esetén pedig annak helyettese, —

2. a kir. ügyészség főnöke vagy annak helyettese (aliügyész),

3. minden egyes letartóztatási helyre nézve az annak közvetlen igazgatásával megbízott tisztviselő (fegyintézeti vagy ker. börtön-igazgató),

4. az országos fegyintézeteknél, kerületi börtönöknél s utóbb a közvetítő és javító intézeteknél állandóan alkalmazott lelkészek,

5. az előbbi pontban említett letartóztatási intézetekben ugyancsak állandóan alkalmazott tanítók.

Mind a lelkészek, mind pedig a tanítók csak azon ügyekben járhatnak el mint bizottsági tagok, a mely ügyek az általuk lelki gondozásban vagy rendes tanításban részesített egyénekre vonatkoznak; — végre

6. az illető törvényhatóság közigazgatási bizottsága által saját kebeléből választott két tag.

Ha ugyanazon letartóztatási helyen két közigazgatási bizottság (megyei és városi) gyakorolja a vizsgálatot, a felügyelő bizottságba mindegyik közigazgatási bizottság egy-egy tagot választ.

3.

A felügyelő bizottság elnöke — ki ezen bizottság megalakítását is eszközzi, — mindenkor a törvényszéki elnök, vagy ennek helyettese.

Ugyan ő gondoskodik a bizottság számára jegyzőről is, kit a vezetése alatt álló kir. törvényszék fogalmazási vagy kezelési személyzetéből esetről-esetre alkalmaz, de az igazgatóval egyetértőleg azon letartóztatási hely hivatalnokai közül is alkalmazhat, a melynek helyiségeiben a bizottság működik.

4.

A felügyelő bizottság havonként legalább egyszer, és pedig minden hó *első felében*, az elnök által kijelölt helyen és napon tartja rendes üléseit. Szükség esetén az elnök rendkívüli ülésekre is egybehívhatja a bizottság tagjait.

5.

Azon felügyelő bizottságok, melyek hatósági területén a törvényszéki fogházon kívül még más letartóztatási hely, névszerint: országos fegyintézet, kerületi börtön, államfogház, közvetítő vagy javító intézet is van, a törvényszéki székhelyen tartandó rendes havi ülésen felül minden második hóban a most említett letartóztatási helyeken is megjelennek.

6.

A felügyelő bizottság csak a tanácskozása helyén letartóztatottak ügyével foglalkozhatik.

Kivételnek e tekintetben csak a járási fogházakban letartóztatottakra nézve van helye (l. a 12. §-t).

7.

Azon kérelmeket, illetőleg javaslatokat, melyek tárgyalását az 1878. évi V. t. cz. 42-, 46- és 48-ik §-ai a felügyelő bizottság hatáskörébe utalják, az illető letartóztatási hely felügyelője (igazgató,

kir. ügyész) az egybegyűlt bizottsági tagoknak, az illető letartóztatottira vonatkozó bírósági ítéletekkel, értesítő jegyzékkel, és fegyelmi könyvkivonattal együtt bemutatja, s előadásához indokolt szavazatát kapcsolja. Ezt a többi tagok rövid tanácskozása és szavazata követi.

Minthogy a felügyelő bizottságnak az elébe terjesztett ügyre vonatkozó nyilatkozata csakis pártoló vagy tagadólagos lehet: ennél fogva nézeteltérés esetén mindkét vélemény az indítványozók részéről indokolandó.

8.

A bizottság megállapodása az elnök által a szavazatok többsége alapján mondatik ki. Ott, hol a szavazók száma páros, a szavazatok megoszlásának esetén azon vélemény, melyhez az elnök járult, válik határozattá.

9.

A felügyelő bizottság minden elébe terjesztett és hatáskörébe tartozó ügyben még azon ülés folyamán, melyben az ügy bejelentetett, tartozik érdemleges határozatot hozni, illetőleg javaslatát az igazságügyministeriumnak megtenni.

10.

A bizottság megállapodásai jegyzőkönyvbe vétetnek, s ez a jelen volt tagok aláírásával ellátva, s a 7-ik §-ban említett okiratokkal felszerelve, a letartóztatási hely felügyelője (igazgató, kir. ügyész) által legfőlebb három nap alatt az igazságügyministeriumhoz fölterjesztendő. Ugyanaz a ministerium határozatát haladéktalanul foganatosítja, s erről a felügyelő bizottságnak a legközelebbi ülés alkalmával jelentést tesz.

11.

Ha a felügyelő bizottság szükségesnek tartja, tanácskozás alkalmával a fogházfelügyelőt is meghallgathatja.

12.

A járási fogházakban letartóztatott egyénektől származó s a felügyelő bizottság elé tartozó kérelmek, vagy ezekre vonatkozó javaslatok, a járásbíró által esetről-esetre, a kellő okiratokkal felszerelve, véleményes nyilatkozat kíséretében, és pedig haladék nélkül, a kir. ügyésszel közlendők, ki azokat a felügyelő bizottság, legközelebbi ülésében a fentelődött módon bemutatni tartozik.

Budapesten, 1880. augusztus 9-én.

Dr. Pauler Tivadar

igazságügyminister.

UTASÍTÁS

a büntettek vagy vétségek miatt szabadságvesztés-büntetésre jogerejűleg elítéltek föltételes szabadságra bocsátása tárgyában.

1.

Minden, büntett vagy vétség miatt, szabadságvesztés-büntetésre jogerejűleg elítélt egyén — amennyiben az 1878. évi V. t. cz. 49-ik §-ában foglaltak alá nem esnék, — az ugyanezen törvény-cikk 48-ik §-ában meghatározott körülmények között föltételes szabadságra bocsátását kérelmezheti.

Föltételes szabadságra bocsátás iránt sem hivatalból, sem másnak, mint a letartóztatottnak, kérelmére tárgyalás nem indítható.

2.

A föltételes szabadságra bocsátás iránti kérelem a letartóztatási hely felügyelője (igazgató, kir. ügyész, kir. járásbíró) előtt szóbelileg adatik elő, s az a büntetés harmadik negyedrészenek lefolyását egy hóval megelőző időponttól kezdve mindenkor elfogadandó.

Előbb, vagy valamely fegyelmi kihágás után egy évnél korábban, vagy az 1878. évi V. t. cz. 49-ik §-a alá eső elítéltek részéről, előadott ily kérelem hivatalból visszautasítandó.

3.

Az előző pontban meghatározott időben és a büntetőtörvénykönyv értelme szerint jogosan előadott, vagy a 8-ik pont értelmében ismételt, kérelemről mindenkor, az I. minta szerint pontosan kitöltendő, jegyzőkönyv veendő fel.

4.

Ezen jegyzőkönyv, esetleg az ellenőrnek, gondnoknak, lelkésznek és tanítónak „pártoló“ vagy „elutasító“ szóval sajátkezűleg beiktatott véleményével ellátva, valamint a kérelmezőre vonat-

kozó ítéletek hiteles másolataival, az értesítő-jegyzékkel és a fegyelmikönyv kivonatával fölszerelve, a letartóztatási hely felügyelője által, indokolt egyéni vélemény kíséretében, tárgyalás végett a felügyelő bizottság legközelebbi ülésén előterjesztendő.

A járási fogházakban (eddig fiókbörtönökben) letartóztatottak kérelmét az illető járásbíró véleményes nyilatkozat kíséretében esetről-esetre, és pedig késedelem nélkül, tartozik a kir. ügyésznek beküldeni a felügyelő bizottságnál leendő bemutatás végett.

5.

A felügyelő bizottság a kérelmet még ugyanazon ülésen tanácskozás tárgyává tenni, véleményes javaslatát — kizárólagos tekintettel a kérelmező személyes viszonyaira s a letartóztatás alatt tanúsított viseletére — halasztás nélkül kimondani és ezt rövid indokolással még az ülés tartama alatt a kérelmi jegyzőkönyvbe iktattatni tartozik. A bűnösség fokának vagy a bírói büntetés mértékének, úgy szintén az elítélre vagyoni viszonyaiból háromló előnyöknek vagy hátrányoknak mérlegelése nem képezheti a javaslat alapját.

6.

A letartóztatási hely felügyelője (igazgató, esetleg kir. ügyész) az előbbi pont értelmében kiegészített kérelmi jegyzőkönyvet, a hozzácsatolt iratokkal együtt, a tanácskozmányt követő három nap alatt, az igazságügyi ministeriumhoz fölterjeszteni köteles.

7.

Az igazságügyi ministerium a föltételes szabadságra bocsátás iránt hozott határozatát foganatosítás végett az igazgatóval (kir. ügyésszel, kir. járásbíróval) közli, aki annak tartalmáról — tudomás végett — a felügyelő bizottság legközelebbi ülésén jelentést tesz.

A járásbíró e jelentést írásbeli uton teszi meg.

8.

Ha a föltételes szabadságra bocsátás iránti kérelem az igazságügyi ministerium részéről „egyelőre“ elutasító elintézt nyert: akkor e kérelem a büntetés hétnyolczad részének, illetőleg az életfogytiglani fegyházra ítétek által újabb két évnek, elteltével még egyszer ismétélhető; ezen második kérelmi jegyzőkönyv csak azon esetben mutatandó be a felügyelő bizottságnak, ha ez az első tárgyalás alkalmával elutasító véleményt adott volna, ellenkező esetben pedig — az első kérelmi jegyzőkönyvvel és ennek mellék-

leteivel fölszerelve — közvetlenül az igazságügyi ministeriumhoz terjesztendő föl.

Az egyszerűen vagy már kétízben elutasított ily kérelem ismételt fölvételére csakis az igazságügyi ministeriumnak a letartóztatási hely megvizsgálására időszakonként kiküldött biztosa (törvényszéki fogházakban a kir. főügyész) jogosított.

9.

Ha valamely letartóztatott egyén föltételes szabadságra bocsátása iránt előadott kérelmének tárgyalása idején büntettet, vétséget vagy fegyelmi kihágást követne el; vagy az erkölcsi s munkabeli hanyatlásnak föltöltő jeleit adná; vagy valamely régebben elkövetett oly törvénysértés miatt ellene újabb bírói eljárás tétlenék folyamatba, mely a törvény értelmében szabadságvesztéssel büntetendő; végre ha katonai szökevénynek bizonyulna be: akkor az igazságügyi ministeriumnak rá nézve kedvező határozata vele nem közlendő, hanem — a végrehajtás fölfüggesztése mellett — további intézkedés végett fölterjesztés teendő.

10.

A föltételes szabadságra bocsátást engedélyező ministeri rendelet száma és kelte, a szabadság kezdő napja s tartama, az állandó tartózkodásra kitűzött hely, a szabadságoltnak ottani jelentkezéséről valamint a magaviseletéről vagy netalán haláláról időközben beérkező hatósági bizonylatok száma, kelte s kivonata, esetleg a szabadságolást visszavonó ministeri rendelet száma, kelte és az ennek alapján megváltozott végleges szabadulási időpont: az illető egyén törzskönyvi lapján mindenkor kellőleg följegyzendő.

Ezen kívül a föltételes szabadságra bocsátottakról minden letartóztatási helyen a II. mintának megfelelő nyilvántartási könyv, a 2-ik pont záradéka értelmében hivatalból visszautasított kérelmekről pedig a III. minta szerint külön jegyzék vezetendő, és ezen utóbbi negyedévenként a felügyelő bizottságnak is bemutatandó.

11.

A föltételesen szabadságoltak letartóztatásuk helyéről a IV. minta szerint kiállítandó igazolvánnyal bocsáttatnak el.

Mínthogy ezen igazolványnak elvesztése már magában véve a szabadságoltnak újabb letartóztatását idézhetné elő: azért az illető — elbocsátás előtt — behatóan figyelmeztetendő arra nézve, hogy igazolványát gondosan megőrizni, és a községi előjárónak, ker. csendbiztosnak, szolgabírónak, rendőrkapitánynak, kir. ügyésznek, vagy ezek megbizottainak kíváratára előmutatni köteles; továbbá: hogy az igazolványban előírt utat megszakítás nélkül

folytatni, s megérkezéskor a tartózkodására kijelölt hely előjáróságánál (vagy az illető kapitányi hivatalnál) haladéktalanul jelentkezni, és magát ennek felügyelete alá helyezni tartozik. Értésére adandó: hogy az igazolványban kijelölt tartózkodási helyet, előleges hatósági engedély nélkül, semmi szín alatt el nem hagyhatja; hogy idézésre az előjáróság (kapitányi hivatal) előtt mindenkor és haladéktalanul megjelenni, a rendetlen vagy henye életmódtól szigoruan ovakodni köteles, mivel ezekkel ellenkező mulasztásai és magatartása a szabadság visszavonását fogná eredményezni. Végre hosszabb szabadság esetében figyelmeztetendő: hogy az igazolványban félévi időközönként kitűzött napokon a községi előjárónál (vagy városi kapitánynál) személyesen megjelenni, s eddigi viseletéről szólandó bizonyítvány kiállítását és annak előbbi letartóztatási helye felügyelőjéhez hivatalból leendő megküldését kérelmezni, szabadságának kifogástalan lefolyása után pedig, illetőleg az életfogytiglani fegyházra ítélt négy év elteltével, igazolványát hasonló czélból ugyanott bemutatni tartozik, melyek pontos teljesítése által magát a netaláni zaklatásoktól is megmentheti.

12.

A föltételes szabadságra bocsátásról a letartóztatási hely felügyelője által azon kir. ügyészség és községi előjáróság (vagy kapitányi hivatal) is értesítendő, a melynek területéhez tartozik, illetőleg melynek rendőri felügyelete alatt áll az elbocsátott részére állandó tartózkodás végett kijelölt község; az utóbbitól a szabadságolt megérkezéséről vagy elmaradásáról haladéktalan értesítés, valamint annak későbbi viseletéről a meghatározott időszakonként kiállítandó bizonyítványok mulhatlan megküldése, végre a tartózkodási helynek megváltoztatása iránt netalán adandó engedély tudomás végetti közlése kívántatik.

13.

A föltételesen szabadságoltnak elbocsátása körül egyebekben — ruháit, netaláni értékeit s munkakeresményét illetőleg — ugyanazon eljárás követendő, mint ez a végleg szabadulók irányában követtetik.

14.

A föltételes szabadságra bocsátott egyén összes magánjogainak gyakorlásába lép; védkötelezettségét is teljesítheti; általában csak annyiban tekintendő rabnak (fegyencnek vagy fogolynak), hogy tőle a szabadság törvényes indokból egyszerűen visszavonható.

15.

Ha valamely föltételesen szabadságolt egyén, megrovást érdemlő viselete által, magát a törvény eme kedvezményére érdemetlennek tanúsítja: erről a kir. ügyész vagy közigazgatási hatóságok — esetleg az 1878. évi V. t. cz. 51 §-ában foglalt fölhatalmazás igénybevételével — további intézkedés végett az igazságügyi ministeriumhoz haladéktalanul jelentést tenni tartoznak.

16.

Valamely régebbi, vagy épen a föltételes szabadság tartama alatt netalán elkövetett törvényszegésre kimért, és a szabadságolással félbeszakított szabadságvesztés büntetések közül előbb mindig a súlyosabb fogatosítandó.

17.

A m. kir. honvéd-hadbíróságok által elítélt és szabadságvesztés-büntetésük kiállása végett az igazságügyi ministerium főfelügyelete alatt álló valamely ker. börtönbe vagy orsz. fegyintézetbe szállított honvéd-foglyokra a jelen szabályrendelet intézkedései nem alkalmazhatók.

Budapesten, 1880. augusztus 9-én.

Dr. Pauler Tivadar

igazságügyminister.

..... szám.

18.....

I. minta.

(1-ső oldal.)

Jegyzőkönyv,

fölvétetett a kir.

18.....

Önkéntes jelentkezés folytán elővezettetik törzs-
könyvi számú ki az 1878.

évi V. t. cz.-ik §-ában körülírt.....

^{büntett}
^{vetség} miatt ^{ból}
^{ból} álló szabadságvesztés-
büntetésre lett a kir.

által 18 sz. alatt jogerejűleg ítélve, a

melyből mai napig már évet hónapot és

napot töltött ki, s a melynek utolsó negyedrésze 18.....

..... ^{veszi}
^{vette} kezdetét.

Azon kérelmet adja elő, hogy a főnebb idézett törvényezikk
48-ik §-a alapján **föltételes szabadságra** bocsáttassék, egyúttal
kötelezvéen magát, hogy büntetésének hátralevő ideje alatt állan-
dóan megyebeli ^{városban}
^{községben}
fog tartózkodni.

K. m. f.

Fölvette:

Folyamodó: ágnál eredménynyel és
szorgalommal dolgozik.

Az iskolában eredményt tanusított.

A hit- és erkölestani oktatásokat eredmény-
nyel hallgatta.

A főnebbi kérelem iránti véleményem:

..... ellenőr,
..... gondnok,
..... lelkész,
..... tanító.

Folyamodó egészségi állapota ez idő szerint:

ORVOS,

(2-ik oldal.)

A letartóztatási hely felügyelőjének indokolt véleménye:

A felügyelő bizottság által.....18.....

..... tartott ülésben határozatilag kimondott vélemény:

.....
elnök.

Föltételes szabadságra

Sorszám.	A föltételes szabadságra bocsátott	
	törzskönyvi száma	neve.
		A föltételes szabadságot engedélyező igazságügyministeri rendelet száma és kelte.
		Az iktatói jegyzőkönyv idevonatkozó számai.
		A föltételes szabadságra bocsátás napja.
		Az engedélyezett szabadság tartama.
		Az állandó tartózkodásra kijelölt vagy netalán közhatalósággal engedélyezett újabb tartózkodási hely.
		A megérkezésről, vagy kimaradásról nyert értesítés száma és kelte.

bocsátottak nyilvántartása.

A szabadságolt erkölcsi viseletéről beérkezett értesítések rövid kivonata.	A föltételes szabadság kifogástalan kitöltésének napja.	Változások és az ezekre vonatkozó hivatalos iratok rövid kivonata.	Jegyzetek.

III. *mint.*

Hivatalból visszatért a földételek szabadságára bocsátás iránti kérelmek jegyzéke.

Sorszám.	A kérelmező törzskönyvi száma.	neve.	A kére- lem napja.	A visszautasítás oka.

.....sz.

18.....

.....
törzskönyvi sz.

Igazolvány.

(Föltételes szabadságra bocsátásról.)

Hivatalosan bizonyítom, hogy ezen igazolvány tulajdonosa

....., kinek

Személyes viszonyai:

szülőhelye :
illetőség-helye :
vallása :
életkora :
családi állapota :
nyelvismeretei :
tanulmánya :
állandó foglalkozása :

Személy-leírása :

magassága :	centimeter,	testalkata :
arcza :		arczszíne :
haja :		homloka :
szemöldöke :		szeme :
orra :		bajusza :
szája :		fogai :
álla :		szakállá :
különös ismertető jelei :		

ki a kir. 18.....
a kir. ítélőtábla 18....., illetőleg a kir. Curia
mint legfőbb ítélőszék 18..... számu ítéletével befejezett bűn-

ügyben rá jogérvényesen kimért sból
 álló szabadságvesztés-büntetését eddig a felügyeletem alatt levő
 kir.^{ban}_{ben} töltötte, — büntetésének
 évet, hónapot és napot tevő még hátralevő tarta-
 mára, az 1878. évi V. t. cz. 48-ik §-a alapján, a nagyméltóságú
 kir. igazságügyi ministeriumnak 18.....sz.
 a. kelt rendelete következtében, föltételes szabadságra bocsáttatott.

Minthogy nevezett részére ezen, 18.....ig
 terjedő, föltételes szabadság idejére állandó tartózkodási helyül
megyebeli.....^{város}_{község} jelöltetett
 ki: utasíttatik, hogy rendeltetési helyére.....

.....át
utazzék, útja.....nap alatt
 megteendő; mellőzhetlen akadály esetében a kijelölt utról való el-
 térésre szükséges engedély, vagy az utazási határidő moghosszabbi-
 tása, az útba eső községi előjáróságok-, szolgabírói vagy kapi-
 tányi hivataloknál kérelmezendő; az adott engedély ezen igazol-
 vány hátlapján följegyzendő.

Fennevezett megérkezése után azonnal a.....
előtt jelentkezni, s magát annak fel-
 ügyelete alá helyezni, tattozik.

A kijelölt ^{várost}_{községet} bármily rövid időre is csak az előjáróság
 tudtával és előleges bejegyezésével hagyhatja el, más tartózkodási
 helylyel pedig csakis előleges engedély alapján válthatja fel, me-
 lyet városokban a kapitányi hivatal, más helyeken pedig a járási
 szolgabíró ad meg, s a jelen igazolvány hátlapjára följegyez; az
 újabb tartózkodási hely előjáróságánál is azonnal jelentkezni
 köteles.

18.....napján,

18....."

18....."

18....."

az.....előtt személyesen megje-
 lenni, s eddigi viseletéről bizonyítvány kiállítását és ennek az alul-

írt kir.....hivatalhoz leendő megküldését
kérelmezni,

időzésre az előjáróság előtt máskor is és haladéktalanul
jelentkezni,

hatósági fölhívásra hollétét pontosan igazolni,

igazolványát gondosan megőrizni, és a községi előjárónak,
ker. csendbiztosnak, szolgabírónak, rendőrkapitánynak, kir. ügyész-
nek, vagy ezek megbizottainak kívánatára előmutatni,

rendetlen vagy henye életmódtól, kicsapongásoktól s rossz
társaságtól szigoruan ovakodni tartozik, mivel e szabályok bár-
melyikének megszegése azonnali letartóztatását fogná maga után
vonni.

18 mint a föltételes szabadság-
nak és a birói büntetésnek utolsó napján ezen igazolvány, alulírt
hivatalhoz leendő visszaküldés végett, az előjáróságnak elismer-
vény mellett adandó át.

Kir.....

18

Láttamozások; a tartózkodási hely netaláni megváltoztatá-
sára vonatkozó hatósági engedély, s a föltételes szabadságra bocsá-
tott egyén felügyeletével megbizott hatóság jegyzetei:

sz.

Értesítések.

18

Tek. kir.

Tudomás végett értesitem, hogy 18
sz. alatt kelt ítélete alapján ezen kir.
^{ban}_{ben} letartóztatva volt
a kir. igazságügyi ministeriumnak 18
sz. alatt kelt rendeletében
nyert fölhatalmazás alapján, az 1878. évi V. t. cz. 48. §-a értelmé-
ben, innen a mai napon 18 ig terjedő
időre, ^{város}_{község} területére, föltételes sza-
badságra bocsáttatott.

Kir.

18

.....sz.

18.....

Tek. kir. ügyészségnek

Ezen.....^{ban}
.....^{ben} letartóztatva volt s a
kir. igazságügyi ministeriumnak 18.....
.....sz. alatt kelt rendelete következtében, az 1878. évi V. t.
48 §-a értelmében, föltételes szabadságra bocsátott s állandó tar-
tózkodás végett a tek. kir. ügyészség területére.....
.....^{városba}
.....^{községbe} utasított.....
.....értesítő-jegyzékét tudomás végett
megküldöm.

Kir.

18.....

Ezen értesítés azon kir. ügyészséghez intézendő, melynek területén a föltételes szabadság ideje eltöltendő.

.....sz.
18.....

T.

Az 1878. évi V. t. cz. 48. §-a alapján s 18.....
.....sz. alatt kelt kir. igazságügyministeri rendelet
következtében, 18.....ig terjedő
időre,megyebeli.....
.....városban
.....községben
leendő állandó tartózkodás kötelezettsége mellett, föltételes sza-
badságra bocsátott.....
értesítő jegyzékét /. alatt tudomás végett oly kérelemmel küldöm
át, hogy az illető megérkeztéről (esetleg kimaradásáról) ezen
.....hivatalt.....hó.....-ik nap-
jáig múlhatlan értesíteni, nevezettet pedig az 18.....
.....sz. alatt kelt belügyministeri rendelet
értelmében figyelemmel kíséreni, s 18.....

.....mely napokon ő czímnél önként is
jelentkezni tartozik, magaviseletéről ide értesítést adni, a föltételes
szabadság lejárta után pedig a szabadságolási igazolványt bevonni
s ide visszaküldeni sziveskedjék.

Kir.

.....18.....

Ezen értesítés ama község (város) előjáróságához intézendő, mely a föltételes
szabadságolt egyén tartózkodási helyeül kijelöltetett.

